

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA KONCEPCJI NA ŚRODOWISKO

zgodnie z ustawą RCZ nr 100/2001 Sb.,

o ocenie wpływu na środowisko,

zgodnie z późn. zm.

**„PROGRAM INTERREG
CZECHY – POLSKA
2021–2027“**

Praga

Grudzień 2021

SPIS TREŚCI

WSTĘP 12

1	ZAKRES I CELE KONCEPCJI, JEJ ODNIESIENIE DO INNYCH KONCEPCJI.....	18
1.1	Zakres i cele koncepcji.....	19
1.2	Treść koncepcji – Priorytety	23
1.3	Związek z innymi koncepcjami	27
2	INFORMACJE DOTYCZĄCE ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA NA ANALIZOWANYM OBSZARZE ORAZ JEGO PRAWDOPODOBNY ROZWÓJ BEZ REALIZACJI.....	35
2.1.	Atmosfera	36
2.2.	Klimat i zmiany klimatu	41
2.3.	Hałas	43
2.4.	Przyroda i krajobraz.....	44
2.5.	Środowisko geologiczne i stare obciążenia ekologiczne	53
2.6.	Odpady	54
2.7.	Woda	57
2.8.	Gleba.....	62
2.9.	Lasy	63
2.10.	Edukacja środowiskowa, kształcenie i podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej.....	64
2.11.	Zabytki	65
2.12.	Przewidywany kierunek rozwoju przy braku realizacji koncepcji – podsumowanie.....	66
3	CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA NATURALNEGO NA TERENACH NARAŻONYCH W ISTOTNYM STOPNIU NA ODDZIAŁYWANIE REALIZOWANEJ KONCEPCJI	68

4	WSZYSTKIE OBECNIE ISTNIEJĄCE PROBLEMY ŚRODOWISKOWE, KTÓRE SĄ ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA KONCEPCJI, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW O WYJĄTKOWYM ZNACZENIU DLA ŚRODOWISKA NATURALNEGO	71
4.1	Znaczące problemy środowiskowe na przedmiotowym obszarze.....	71
4.2	Aktualne problemy środowiska, wiążące się z obszarami o szczególnym znaczeniu dla środowiska	74
5	CELE OCHRONY ŚRODOWISKA OKREŚLONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM LUB KRAJOWYM, MAJĄCE ODNIESIENIE DO KONCEPCJI ORAZ SPOSÓB, W JAKI CELE TE UZWGLĘDNIONO W TRAKCIE JEJ PRZYGOTOWANIA, W SZCZEGÓLNOŚCI W RAMACH PORÓWNYWANIA RÓŻNYCH WARIANTÓW ROZWIĄZAŃ	76
5.1	Lista celów ochrony środowiska w powiązanych materiałach koncepcyjnych oraz metoda oceny tych celów w fazie przygotowywania Programu.....	78
5.2	Sposób wyznaczenia ram referencyjnych oceny.....	101
5.3	Zestaw celów referencyjnych w zakresie ochrony środowiska	102
6	ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO (W TYM: WTÓRNE, SYNERGICZNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE, DŁUGOTERMINOWE, TRWAŁE I PRZEJŚCIOWE, POZYTYWNE I NEGATYWNE) PROPONOWANYCH WARIANTÓW KONCEPCJI	105
6.1	Metoda oceny	106
6.1.1	Metoda oceny oddziaływania potencjalnych działań	106
6.2	Ocena celów szczegółowych oraz priorytetów	137
6.3	Ocena koncepcji jako całości.....	139
7	OCENA POTENCJALNEGO ODDZIAŁYWANIA TRANSGRANICZNEGO KONCEPCJI NA ŚRODOWISKO	143
8	UZASADNIENIE WYBORU ROZPATRYWANYCH WARIANTÓW ORAZ OPIS PRZEPROWADZONEJ PROCEDURY OCENY, W TYM EWENTUALNYCH PROBLEMÓW W ZAKRESIE GROMADZENIA NIEZBĘDNYCH DANYCH.....	144
8.1	Wybór rozpatrywanych wariantów.....	144

8.2	Opis realizacji oceny oddziaływania Programu na środowisko	145
8.3	8.2. Problemy związane z gromadzeniem niezbędnych danych	146
9	USTALENIE WSKAŹNIKÓW MONITOROWANIA WPŁYWU KONCEPCJI NA ŚRODOWISKO NATURALNE.....	148
9.1	Monitorowanie wpływów wdrażania Programu na środowisko naturalne	148
9.2	Ustalenie wskaźników monitorowania ochrony środowiska naturalnego	149
9.3	Propozycja mechanizmu monitorowania.....	149
9.4	Propozycja wskaźników środowiskowych.....	150
10	OPIS PLANOWANYCH ŚRODKÓW SŁUŻĄCYCH ELIMINACJI, MINIMALIZACJI I KOMPENSACJI NEGATYWNYCH WPŁYWÓW ZAOBSERWOWANYCH PRZY WPROWADZANIU KONCEPCJI	152
10.1	Środki służące eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnych wpływów zaobserwowanych przy wprowadzaniu koncepcji	153
10.2	Środki służące eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnych wpływów działań.....	154
11	OKREŚLENIE WSKAŹNIKÓW (KRYTERIÓW) WYBORU PROJEKTU	159
11.1	Kryteria środowiskowe wyboru projektów	159
12	ODDZIAŁYWANIE KONCEPCJI NA ZDROWIE PUBLICZNE	162
13	NIESPECJALISTYCZNE PODSUMOWANIE WYŻEJ PRZEDSTAWIONYCH INFORMACJI	164
14	ZBIORCZE ROZPATRZENIE OPINII NA TEMAT KONCEPCJI POD KĄTEM ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO I ZDROWIE PUBLICZNE.....	169
14.1	Lista opinii otrzymanych do Ogłoszenia Programu	169
14.2	Odpowiedź na opinie i zawarte w nich uwagi i zalecenia	171
14.3	Odpowiedź na wymagania przedstawione w ramach screeningu.....	189
15	WNIOSKI ORAZ ZALECENIA, W TYM PROJEKT STANOWISKA WOBEC KONCEPCJI.....	197

LISTA ILUSTRACJI

Rys. 1 Obszar objęty Programem	15
Rys. 2 Mapa rozległych obszarów podlegających szczególnej ochronie (obszar programowania) RCz	48
Rys. 3 Mapa rozległych obszarów podlegających szczególnej ochronie (obszar programowania) RP	48
Rys. 4 Obszary ochrony ptaków w sieci Natura 2000 w RCz (obszar programowania)	51
Rys. 5 Specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000 w RCz (obszar programowania)	51
Rys. 6 Specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary ochrony ptaków sieci Natura 2000 w RP (obszar programowania)	52

LISTA TABEL

Tab. 1 Struktura priorytetów, cele szczegółowe i rodzaje działań	19
Tab. 2 Związek między prezentowaną koncepcją a innymi koncepcjami przyjętymi na poziomie międzynarodowym i krajowym	27
Tab. 3 Związek Programu z dokumentami koncepcyjnymi	29
Tab. 4 Zestawienie rozległych obszarów podlegających szczególnej ochronie na obszarze programowania	45
Tab. 5 Cele referencyjne ochrony środowiska	102
Tab. 6 Ocena działań	112
Tab. 7 Propozycja wskaźników środowiskowych	150
Tab. 8 Cele odniesienia oraz kryteria środowiskowe wyboru projektów	160
Tab. 9 Lista otrzymanych opinii	169
Tab. 10 Logika interwencji	202

Załącznik nr 1: Ocena oddziaływania koncepcji na sieć obszarów chronionych Natura 2000

SKRÓTY I WYJAŚNIENIA

AOPK RCZ	Agentura ochrany přírody a krajiny / Agencja Ochrony Przyrody i Krajobrazu RCz
dB	jednotka akustického tlaku (hluku) / jednostka ciśnienia akustycznego (hałasu)
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav / Czeski Instytut Hydrometeorologiczny
RCz	Republika Czeska
EIA	environmental impact assessment – Ocena Oddziaływania na Środowisko
ES	Evropská společenství / Wspólnoty Europejskie
EU	European Union / Unia Europejska
EVVO	environmentální vzdělávání, výchova a osvěta / kształcenie środowiskowe, wychowanie i oświata
CHKO	chráněná krajinná oblast (odpowiednik polskiego parku krajobrazowego)
KRNAP	Krkonošský národní park / Karkonoski Park Narodowy
KÚ	krajský úřad / urząd kraju w Republice Czeskiej
L _d	hlukový ukazatele pro den / współczynnik hałasu na dzień
L _{dvn}	hlukový ukazatele pro den-večer-noc / współczynnik hałasu na dzień-wieczór-noc
koncepcja	w tym kontekście Program Interreg Czechy – Polska 2021-2027, który jest przedmiotem Oceny w świetle ustawy nr 100/2001 Sb (Dz.U. RCz), z późn. zm.
MSK	Moravskoslezský kraj / kraj morawsko-śląski
MZCHÚ	maloplošná zvláště chráněná území / obszary o małej powierzchni, objęte szczególną ochroną

MŚ	Ministerstwo Środowiska
NATURA 2000	sieć obszarów chronionych Natura 2000, obejmująca specjalne obszary ochrony siedlisk (SOOS) oraz obszary specjalnej ochrony ptaków (OSOP)
NGO	organizacje pozarządowe
NO _x	tlenki azotu
OSOP	Obszar specjalnej ochrony ptaków (Special Protection Area)
OZKO	oblast se zhoršenou kvalitou ovzduší / obszar o obniżonej jakości atmosfery
PD	potencjalne działania
PM ₁₀ / PM _{2,5}	zawieszone cząstki w stosunku aerodynamicznym 10µm, ewentualnie 2,5 µm (aerozol pyłowy)
RD	rodzaje działań
RP	Rzeczpospolita Polska
SEA	Strategic environmental assessment / Strategiczna Ocena Oddziaływania Koncepcji na Środowisko
SEKM	Systém evidence kontaminovaných míst / System ewidencji miejsc kontaminowanych
SO ₂	dwutlenek siarki
SOOS	Specjalne obszary ochrony siedlisk
TZL	tuhé znečišťující látky / substancje zanieczyszczające w postaci stałej
ÚSES	územní systém ekologické stability / Terytorialny System Stabilności Ekologicznej
VKP	významný krajinný prvek / istotny element krajobrazu
ZCHÚ	zvláště chráněná území / obszar podlegający szczególnej ochronie

ZOPK	zákon o ochraně přírody a krajiny / ustawa o ochronie przyrody i krajobrazu
ZPF	zemědělský půdní fond / fundusz rolny
ŽP	životní prostředí / środowisko naturalne

Raport SEA

Program Interreg Czechy – Polska 2021-2027

NAZWA KONCEPCJI:

Program Interreg Czechy – Polska 202–2027

PROJEKTODAWCA:

Česká republika – Ministerstvo pro místní rozvoj (Ministerstvo Rozvoju Regionalnego RCz) Staroměstské náměstí 6

110 15 Praha 1

Republika Czeska

IČ: 66002222

UPOWAŻNIONY PRZEDSTAWICIEL SKŁADAJĄCEGO:

RNDr. Jiří Horáček

Dyrektor Departamentu Europejskiej Współpracy Terytorialnej

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (Ministerstvo Rozvoju Regionalnego RCz)

Staroměstské nám. 6,

110 15 Praha 1

Republika Czeska

Tel.: +420 224 861 111

E-mail: jiri.horacek@mmr.cz

Osoba do kontaktu:

Ing. Martin Buršík

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (Ministerstvo rozvoju regionalnego RCz)

Staroměstské náměstí 6

110 15 Praha 1

Republika Czeska

Raport SEA

Program Interreg Czechy – Polska 2021-2027

Tel.: +420 224 862 190

E-mail: martin.bursik@mmr.cz

UPOWAŻNIONY PRZEDSTAWICIEL WYKONAWCY OCENY, PODMIOT AUTORYZOWANY I
PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ:

Wykonawca:

Konsorcjum spółek **RADDIT – INTEGRA**

RADDIT consulting s.r.o.

Krmelín, Fojtská 574, 739 24

IČ: 27811221

e-mail: r.mis@raddit.cz

tel: +420 739 460 212

i

Integra Consulting s. r. o.

Pobřežní 18/16, Praha 8, 186 00

IČ: 275 66 617

e-mail: martin.smutny@integracons.com

tel: +420 724 110 779

Podmiot autoryzowany:

Ing. Bohumil Sulek, CSc. (podmiot odpowiedzialny za realizację):

Na Pláni 2863/9

Raport SEA

Program Interreg Czechy – Polska 2021-2027

150 00 Praha 5 - Smíchov

telefon: 602 353 194

e-mail: bob.sulek@seznam.cz

Osoba posiadająca zaświadczenie o kwalifikacjach zawodowych do opracowania dokumentacji i ekspertyz w myśl § 19 ustawy nr 100/2001 Dz. U. z późniejszymi zmianami; nr zaświadczenia: 11038/1710/OHRV/93. Ważność zaświadczenia o kwalifikacjach zawodowych przedłużono do 31.12.2026 r. na mocy Decyzji w sprawie przedłużenia autoryzacji do opracowania dokumentacji i ekspertyz nr: MZP/2021/710/4975 wydanej przez MŚ dnia 30.09.2021.

ZESPÓŁ WYKONAWCÓW (W PORZĄDKU ALFABETYCZNYM):

Martina Blahová

Mgr. Zdenek Frélich – Osoba posiadająca zaświadczenie o kwalifikacjach zawodowych do opracowania oceny oddziaływania koncepcji na sieć Natura 2000 w myśl § 45i ustawy nr 114/1992 Sb. (Dz.U. Republiki Czeskiej), zgodnie z późniejszymi zmianami, o ochronie przyrody i krajobrazu, (nr zaświadczenia 101346/ENV/09. Ważność zaświadczenia o kwalifikacjach zawodowych przedłużona do 11.12.2024 (nr zaświadczenia MZP/2019/630/2565)

Mgr. Zuzana Karkoszková

Ing. Jitka Kaslová

RNDr. Radim Misiaček

Mgr. Martin Smutný

Mgr. Lenka Trojáčková

WSTĘP

PODSTAWY PRAWNE

Prezentowana Prognoza oddziaływania Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027 na środowisko i zdrowie publiczne (dalej również jako „Ocena koncepcji”) została opracowana w oparciu o §10e – §10f ustawy nr 100/2001 Sb. (Dz.U. Republiki Czeskiej) o ocenie wpływu na środowisko naturalne, zgodnie z późn. zm. Podstawą prawną oceny koncepcji jest załącznik nr 9 cytowanej ustawy. Po polskiej stronie zgodnie z ustawą z dn. 3.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst ujednolicony Dz.U.2021 poz. 247).

Koncepcja podlega ocenie międzypaństwowej. Procedura oceny wymienionej koncepcji, zgodnie z § 14a ww. ustawy, leży w gestii Ministerstwa Środowiska (MŚ) RCz.

Program Interreg Czechy – Polska 2021–2027 (zwany dalej „Programem”) opracowywany jest przez Instytucję Zarządzającą Programu, MMR RCz, we współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej RP oraz w koordynacji z Grupą Roboczą (Task Force), w której skład wchodzi przedstawiciele zainteresowanych stron z polskiej i czeskiej strony.

Ustawa nr 114/1992 Sb. (Dz. U. Republiki Czeskiej) o ochronie przyrody i krajobrazu, z późniejszymi zmianami, po polskiej stronie: ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 Nr 92 poz. 880), nakłada obowiązek przeprowadzenia oceny w celu udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy realizacja koncepcji może znacząco wpłynąć na specjalne obszary ochrony siedlisk lub obszary specjalnej ochrony ptaków wchodzące w skład sieci obszarów chronionych Natura 2000 a jeżeli tak, to w jakim stopniu i jakie działania należy w efekcie tego przyjąć.

Na podstawie wniosków złożonych przez podmiot składający, do projektu koncepcji zostały zgodnie § 45i ust. 1 ww. ustawy wydane stanowiska organów ochrony przyrody.

W stanowiskach przesłanych przez AOPK (Agencja ochrony przyrody i krajobrazu RCz), KRNAP (Administracja Karkonoskiego Parku Narodowego w czeskiej części) i Ministerstwo środowiska RCz wskazano, że **nie można wykluczyć znaczącego oddziaływania** Programu na specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary specjalnej ochrony ptaków sieci obszarów chronionych Natura 2000. Osoba posiadająca zaświadczenie o kwalifikacjach zawodowych opracowała ocenę

oddziaływania koncepcji na sieć Natura 2000 w myśl § 45i ustawy nr 114/1992 Sb., zgodnie z rozporządzeniem nr 142/2018 Sb., o wymaganiach formalnych oceny oddziaływania propozycji i koncepcji na specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary specjalnej ochrony ptaków w ramach sieci obszarów chronionych Natura 2000 oraz o wymaganiach formalnych oceny oddziaływania poważnej interwencji w interesy ochrony przyrody i krajobrazu, z późniejszymi zmianami (tak zwana Ocena oddziaływania koncepcji na sieć Natura 2000). Wyniki oceny są załącznikiem nr 1 Prognozy.

Podstawowymi dokumentami, stanowiącymi podstawę do opracowania Prognozy, jest przede wszystkim dokument „Program Interreg Czechy – Polska 2021–2027” oraz inne materiały koncepcyjne i informacje przekazane wykonawcom Prognozy przez podmiot przedkładający.

Kolejną podstawą były konsultacje przeprowadzone z organami administracji publicznej, materiały kartograficzne i literaturowe oraz doświadczenia wykonawców w zakresie opracowywania innych SEA oraz materiałów koncepcyjnych, w tym oceny oddziaływania poprzedniego Programu Interreg Czechy – Polska 2014-2020, opracowanej przez autorów niniejszego Zawiadomienia. Podstawowe materiały, które zostały wykorzystane w celu opracowania niniejszego dokumentu, zostały wymienione w zakończeniu Zawiadomienia w rozdziale „Wykaz wykorzystanych materiałów źródłowych”.

Ponadto konieczne było dotrzymanie procedur ustalonych zgodnie z §14b, ust. 3 ustawy RCz nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, w aktualnym brzmieniu, którego podstawą jest fakt, że stan środowiska na obszarze wspieranym przez Program w danym państwie opisuje się na podstawie danych, wymaganych przez Ministerstwo Środowiska danego państwa i przekazanych przez państwo, od którego jest to wymagane.

Raport został opracowany przez zespół projektowy konsorcjum spółek RADDIT consulting s.r.o. – Integra consulting s.r.o. pod kierownictwem Ing. Bohumila Sulka, CSc., osoby posiadającej autoryzację i uprawnienia do opracowywania dokumentacji i ekspertyz w rozumieniu ustawy nr 100/2001 Sb. (posiadającej autoryzację w rozumieniu § 19 ust. 1 ustawy). Skład zespołu opracowującego Ocenę podano wyżej.

Zgodność oceny wymienionej koncepcji z obowiązkami wynikającymi z przepisów prawa zweryfikowano w kontekście obowiązujących przepisów prawa. W czasie opracowywania

Zawiadomienia jego wykonawcy nie były znane inne istotne okoliczności, które mogłyby mieć znaczący wpływ na ocenę koncepcji.

ZASIĘG ANALIZOWANEGO OBSZARU

Program Interreg Czechy – Polska 2021-2027 dotyczy sąsiednich części obszarów Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Czeskiej, które na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obejmują teren jednego województwa w całości i części dwóch województw a po stronie RCz obejmują teren pięciu krajów (regionów). Długość granicy pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeską wynosi 796 km, co stanowi około 23% łącznej długości granicy Rzeczypospolitej Polskiej i około 33% łącznej długości granicy Republiki Czeskiej. Dla obu państw jest to najdłuższa zewnętrzna granica. Całkowita powierzchnia obszaru wsparcia programu wynosi 47 097 km². Po czeskiej stronie granicy to 23 144 km² (co stanowi jedną trzecią powierzchni Republiki Czeskiej). Polska część obszaru wsparcia obejmuje 23 962 km² (niemal 8% powierzchni całego kraju).

Jako jednostki samorządu terytorialnego wyższego szczebla na terenie RCz zdefiniowano kraje.

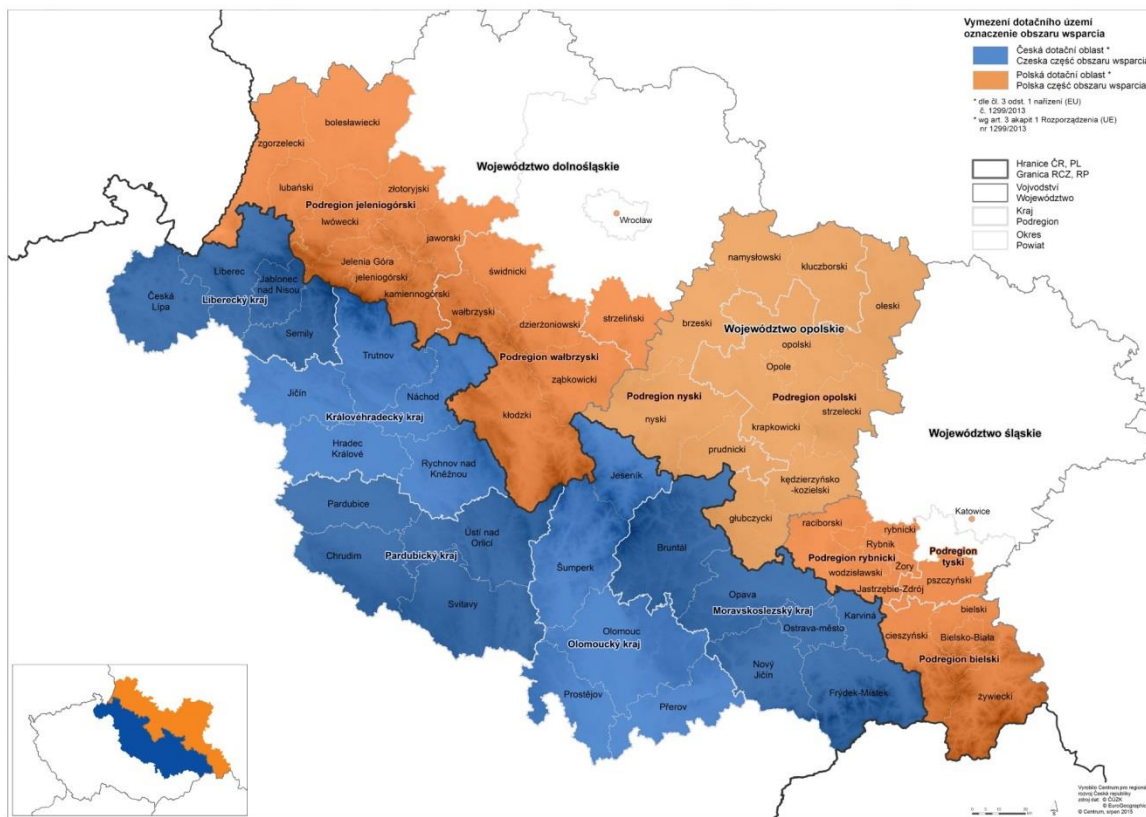
Przewiduje się oddziaływanie na obszar poniżej wymienionych krajów Republiki Czeskiej.

- kraj liberecki
- kraj kralowohradecki
- kraj pardubicki
- kraj ołomuniecki
- kraj morawsko-śląski

Jako jednostki samorządu terytorialnego wyższego szczebla na terenie RP zdefiniowano województwa. Przewiduje się oddziaływanie na następujące regiony Rzeczypospolitej Polskiej:

- część województwa dolnośląskiego (podregiony jeleniogórski i wałbrzyski oraz powiat strzeliński)
- województwo opolskie
- część województwa śląskiego (podregiony rybnicki i bielski oraz powiat pszczyński)

Rys. 1 Obszar objęty Programem

PROCEDURA OCENY – W TYM ZAPEWNIENIE DOSTĘPU DO INFORMACJI I UDZIAŁU OPINII PUBLICZNEJ

Koncepcja podlega ocenie międzypaństwowej. Procedura oceny wymienionej koncepcji, zgodnie z § 14a ww. ustawy, leży w gestii Ministerstwa Środowiska RCz.

Dokument „Program Interreg Czechy – Polska 2021–2027” został opracowany zgodnie z zasadami planowania strategicznego dokumentów rozwojowych, z udziałem podmiotów kluczowych dla rozwoju terytorium i jego przygotowania.

OBLIGATORYJNE DZIAŁANIA W RAMACH PROCEDURY DO CZASU ZŁOŻENIA PROGNOZY:

1. Zawiadomienie o koncepcji, zgodnie z § 10c) ustawy nr 100/2001 Sb., zgodnie z późniejszymi zmianami, zostało doręczone odpowiedniemu organowi Republiki Czeskiej. Zgodnie z

przepisami ust. 2, § 10c) cytowanej ustawy¹ organ ten przesłał Zawiadomienie zainteresowanym organom administracyjnym i samorządowym, a w dniu 5.11.2020 Powiadomienie zostało opublikowane. W dniu tym rozpoczął się screening w myśl § 10d) cytowanej ustawy.

2. Zawiadomienie o koncepcji w języku polskim zostało przez odpowiedni organ Republiki Czeskiej doręczone Instytucji Krajowej Programu w Rzeczypospolitej Polskiej. Zawiadomienie upubliczniono w Polsce zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa polskiego, uwagi, propozycje i zalecenia ze strony polskiej przekazano odpowiedniemu organowi w Republice Czeskiej.
3. Na podstawie opinii przekazanych w odniesieniu do Zawiadomienia (w tym opinii polskiej strony) w dniu 22.1.2021 r. właściwy organ wydał Wnioski z postępowania w sprawie ustalenia zakresu oceny (scoping), które między innymi określiły treść i zakres Prognozy nie tylko w zakresie podstawowych ustawowych wymogów, określonych w § 2, § 10b) oraz załączniku nr 9 ustawy, ale również wykraczających poza ramy ustawowe, z ukierunkowaniem na aspekty wynikające z postępowania w sprawie ustalenia zakresu – scopingu.

WYBRANE FAKULTATYWNE DZIAŁANIA W RAMACH PROCEDURY DO CZASU ZŁOŻENIA PROGNOZY

1. Konsultacje Składającego i wykonawcy Programu z właściwym urzędem MŚ RCz co do poszczególnych aspektów opracowania Prognozy i procedury oceny międzypaństwowej.
2. Prezentacje postępu prac w zakresie opracowywania Oceny na posiedzeniach międzynarodowej grupy Task Force, dotyczące przede wszystkim współpracy w ramach włączania społeczeństwa obu krajów do procesu oceny ponad ramy procedury ustawowej.

---

¹ Jeżeli nie określono inaczej, mianem ustawy określa się w tym tekście ustawę nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, zgodnie z późniejszymi zmianami.

PLANOWANE OBLIGATORYJNE DZIAŁANIA W RAMACH PROCEDURY PO ZŁOŻENIU PROGNOZY

1. Opublikowanie Programu, w tym Prognozy oraz jego przesłanie określonym organom administracyjnym oraz jednostkom samorządu terytorialnego na podstawie § 10f), ust. 2 cytowanej ustawy.
2. Przesłanie polskiej wersji Programu i Prognozy stronie polskiej w celu zaopiniowania.
3. Zbieranie opinii ze strony urzędów administracyjnych objętych Programem, jednostek samorządów lokalnych oraz społeczeństwa przez cały okres upublicznienia Programu, w tym uwag, propozycji i zaleceń ze strony polskiego społeczeństwa.
4. Spotkanie konsultacyjne projektu Programu na podstawie § 10f), ust. 4 cytowanej ustawy na granicy polsko-czeskiej (wstępnie: Český Těšín/Cieszyn), jeżeli odpowiedni organ nie zrezygnuje z zorganizowania spotkania konsultacyjnego zgodnie z przepisami § 10f ust. 2 ustawy.
5. Wydanie stanowiska dotyczącego oceny oddziaływania Programu na środowisko oraz zdrowie publiczne przez Ministerstwo Środowiska RCz na podstawie projektu Programu, opinii do niego złożonych oraz konsultacji społecznych na podstawie § 10g), ust. 1 cytowanej ustawy.

1 ZAKRES I CELE KONCEPCJI, JEJ ODNIESIENIE DO INNYCH KONCEPCJI

Program Interreg Czechy – Polska 2021-2027 w nowym okresie programowania będzie czwartym z kolei programem funkcjonującym po przystąpieniu RCz do UE, który dotyczy współpracy transgranicznej na tym pograniczu.

Program jest strategicznym dokumentem planistycznym służącym do finansowania projektów współpracy transgranicznej Republiki Czeskiej i Rzeczypospolitej Polskiej. Zakres Programu realizuje wymogi Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu Europejska Współpraca Terytorialna (Interreg), finansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego instrumentów finansowania zewnętrznego. Instytucją Zarządzającą, odpowiedzialną za przygotowanie Programu, jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Republiki Czeskiej.

Program współpracy transgranicznej obejmuje szerokie spektrum działań: od finansowania projektów „miękkich” (obejmujących współpracę instytucji i mieszkańców) aż po projekty infrastrukturalne, których celem jest np. zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszaru. Z perspektywy wysokości środków finansowych projekty infrastrukturalne mają jednak charakter lokalny lub regionalny.

Program Współpracy Transgranicznej Czechy – Polska 2021+ przyczyni się do rozwoju Polityki Unii Europejskiej poprzez odpowiedź na wspólne wyzwania, które stwierdzono w regionach przygranicznych oraz wykorzystanie niewykorzystanego dotąd potencjału rozwoju na terenach przygranicznych.

Program, który podlega zatwierdzeniu przez Komisję Europejską, stanowi warunek dla finansowania projektów transgranicznych ze źródeł unijnych w obu wymienionych krajach. Program będzie podstawą dla organów administracji państwowej i samorządowej w ramach działania na rzecz interesu publicznego i stosowania ich kompetencji decyzyjnych w obszarze przygranicznym, w którym elementem podstawowym jest planowanie i zatwierdzanie projektów rozwojowych.

Program będzie realizowany za pośrednictwem projektów, których niezbędnym warunkiem realizacji jest ich wymiar transgraniczny. Określony on jest przede wszystkim poprzez to, że projekty realizowane są wspólnie po obu stronach granicy, przy udziale partnerów z RCz i PR, a efekty tej współpracy muszą mieć pozytywne oddziaływanie po obu stronach granicy. Projekty

realizowane są zgodnie z zasadą Partnera Wiodącego, co oznacza, że jeden z partnerów projektu przejmuje całkowitą odpowiedzialność za realizację całego projektu w stosunku do Instytucji Zarządzającej. Program opracowywany w ramach interaktywnej współpracy wykonawcy dokumentu i partnerów w ramach Grupy Roboczej (Task Force), w której skład wchodzi przedstawiciele kluczowych podmiotów z obu krajów, między innymi:

- urzędów regionalnych (czeskie urzędy krajskie, polskie urzędy marszałkowskie)
- euroregionów z polsko-czeskiej granicy
- samorządu gospodarczego i partnerów społecznych, reprezentujących instytucje kształcenia i związki zawodowe.

1.1 Zakres i cele koncepcji

Interwencje Programu opierają się na wybranych celach **nowej polityki spójności Unii Europejskiej na okres 2021+**, istotnych dla Programu. Cele te zostały zidentyfikowane jako istotne przez polsko-czeską grupę roboczą, przy zaangażowaniu kluczowych uczestników, w tym przedstawicieli administracji publicznej na obszarze programowania po polskiej i czeskiej stronie granicy (kraje w Republice Czeskiej i urzędy marszałkowskie w Polsce), przedstawicieli Euroregionów i innych.

Poniżej znajduje się lista odpowiednich celów szczegółowych, które stanowią ramę dla Programu Interreg Czechy – Polska 2021-2027:

Tab. 1 Struktura priorytetów, cele szczegółowe i rodzaje działań

Priorytety	Cele szczegółowe	Rodzaje działań
Priorytet 1 - Zintegrowany system ratownictwa i	iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku	Działania systemowe wzmacniające współpracę transgraniczną
		Szkolenia i wymiana doświadczeń, wspólne ćwiczenia, wymienne staże

Priorytety	Cele szczegółowe	Rodzaje działań
środowisko	związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	Modernizacja/zakupy specjalistycznego sprzętu niezbędnego do zapobiegania i eliminacji skutków zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi
	vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	Tworzenie sieci współpracy, koordynacja, monitorowanie
		Działania terenowe
Priorytet 2 – Turystyka	vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	Wsparcie przy tworzeniu nowych lub rozwój istniejących elementów turystyki
		Łączenie i tworzenie produktów turystycznych oraz ich promocja
		Wsparcie działań towarzyszących związanych z rozwojem turystyki
Priorytet 3 – Transport	ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany	Przebudowa transgranicznych mostów drogowych
		Przebudowa (modernizacja) transgranicznych linii kolejowych

Priorytety	Cele szczegółowe	Rodzaje działań
	klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	Przebudowa (modernizacja) transgranicznych połączeń drogowych, w tym mostów (II i III kategorii po stronie czeskiej, dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich po stronie polskiej) Cyfryzacja w transgranicznym transporcie drogowym i kolejowym
Priorytet 4 – Współpraca instytucji i mieszkańców	Zwiększanie sprawności administracji publicznej w drodze wspierania współpracy prawnej i administracyjnej oraz współpracy między obywatelami, podmiotami społeczeństwa obywatelskiego i instytucjami, w szczególności w celu wyeliminowania przeszkód prawnych i innych przeszkód w regionach przygranicznych	Rodzaje działań opisane są w Programie - patrz projekt Programu. Należą do nich np.: <ul style="list-style-type: none"> - wspólne opracowania, koncepcje i strategie, - wymiana informacji, danych i wiedzy - realizacja innych działań o podobnym charakterze
	Budowanie	Wsparcie współpracy instytucji

Priorytety	Cele szczegółowe	Rodzaje działań
	wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie	Projekty typu „people to people”
Priorytet 5 – Przedsiębiorczość	iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw oraz tworzenie miejsc pracy w małych i średnich przedsiębiorstwach, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Transgraniczne usługi dla przedsiębiorców w celu zrównoważonego rozszerzenia działalności ich przedsiębiorstw za granicę
		Transgraniczne usługi dla przedsiębiorców w celu poprawy dostępu do innowacji i usług badawczych/badawczo-rozwojowych

W związku z powyższymi celami zaproponowano priorytety, opisane dokładnie w programie i przyporządkowane do odpowiednich celów szczegółowych.

1.2 Treść koncepcji – Priorytety

Szczegółowa lista priorytetów i ich atrybutów – zob. propozycja Programu

Priorytet 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko

W ramach celu polityki nr 2 wspierany jest cel szczegółowy iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego oraz cel szczegółowy vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.

iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

Rodzaje działań:

- **Działania systemowe wzmocniające współpracę transgraniczną**
- **Szkolenia i wymiana doświadczeń, wspólne ćwiczenia, wymienne staże**
- **Modernizacja/zakupy specjalistycznego sprzętu niezbędnego do zapobiegania i eliminacji skutków zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi**

vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

Rodzaje działań:

- **Tworzenie sieci współpracy, koordynacja, monitorowanie**
  - rozwój sieci współpracy w zakresie ochrony gatunkowej i ochrony obszarowej przed negatywnymi skutkami turystyki;

- monitorowanie wędrówek zwierząt;
  - współpraca w dziedzinie zarządzania obszarami leśnymi;
  - platformy koordynacyjne zajmujące się poprawą jakości powietrza i eliminacją źródeł jego zanieczyszczeń;
  - wspólnie opracowane strategie koordynacji transgranicznej;
  - wymiana doświadczeń dotyczących wszystkich obszarów ochrony środowiska.
- **Działania terenowe**
- projekty dotyczące ochrony i odtwarzania lasów;
  - działania na rzecz naturalnej retencji wody w terenie.

Priorytet 2 – Turystyka

W ramach celu polityki nr 4 wspierany jest cel szczegółowy vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych w celu wspierania wzrostu gospodarczego na obszarze wsparcia poprzez promocję i rozwój turystyki.

vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Rodzaje działań:

- **Wsparcie przy tworzeniu nowych lub rozwój istniejących elementów turystyki**
  - naprawa, rewitalizacja i/lub udostępnienie zabytków materialnych,
  - wsparcie rozwoju muzeów i wystaw,
  - rozwój sieci ścieżek rowerowych/tras rowerowych/singletracków wynikających z istniejących koncepcji transgranicznych
  - rozwój sieci szlaków wodnych, pieszych i jeździeckich itp.,
  - publiczna infrastruktura turystyczna.
- **Łączenie i tworzenie produktów turystycznych oraz ich promocja**
- **Wsparcie działań towarzyszących związanych z rozwojem turystyki**

Priorytet 3 – Transport

W ramach celu polityki nr 3 wspierany jest cel szczegółowy ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej.

ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

Rodzaje działań:

- **Przebudowa transgranicznych mostów drogowych**
- **Przebudowa (modernizacja) transgranicznych linii kolejowych**
- **Przebudowa (modernizacja) transgranicznych połączeń drogowych, w tym mostów (II i III kategorii po stronie czeskiej, dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich po stronie polskiej)**
- **Cyfryzacja w transgranicznym transporcie drogowym i kolejowym**

Priorytet 4 – Współpraca instytucji i mieszkańców

W ramach tego priorytetu wspierane są działania: Zwiększanie sprawności administracji publicznej w drodze wspierania współpracy prawnej i administracyjnej oraz współpracy między obywatelami, podmiotami społeczeństwa obywatelskiego i instytucjami, w szczególności w celu wyeliminowania przeszkód prawnych i innych przeszkód w regionach przygranicznych oraz Budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie.

Zwiększanie sprawności administracji publicznej w drodze wspierania współpracy prawnej i administracyjnej oraz współpracy między obywatelami, podmiotami społeczeństwa obywatelskiego i instytucjami, w szczególności w celu wyeliminowania przeszkód prawnych i innych przeszkód w regionach przygranicznych.

Rodzaje działań:

- **wspólne badania, koncepcje i strategie**
- **wymiana informacji, danych i wiedzy**
- **realizacja działań, które przyczynią się do usuwania przeszkód i barier w rozwoju terytorium**

budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie

Rodzaje działań:

- **Wsparcie współpracy instytucji**
- **Projekty typu „people to people”**

Priorytet 5 – Przedsiębiorczość

W ramach celu polityki nr 1, wspierany jest cel szczegółowy iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw oraz tworzenie miejsc pracy w małych i średnich przedsiębiorstwach, w tym poprzez inwestycje produkcyjne w celu połączenia czeskiej i polskiej przedsiębiorczości przez wsparcie usług transgranicznych dla przedsiębiorców.

iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

Rodzaje działań:

- **Transgraniczne usługi dla przedsiębiorców w celu zrównoważonego rozszerzenia działalności ich przedsiębiorstw za granicę**
- **Transgraniczne usługi dla przedsiębiorców w celu poprawy dostępu do innowacji i usług badawczych/badawczo-rozwojowych**

1.3 Związek z innymi koncepcjami

W Rozdziale tym wskazano odpowiednie dokumenty strategiczne, istotne w kontekście środowiska, które mają związek z obszarem podlegającym ocenie lub ocenianą koncepcją. Intensywność takiego związku oceniono na skali w poniższej tabeli. Tabelę zaktualizowano w porównaniu do metodyki. Nie zawiera ona koncepcji, które nie są istotne w kontekście Programu, zwłaszcza dlatego, że Program opierał się na założeniach rozporządzenia KE i Polityk UE, a w ograniczonym stopniu mógł opierać się na dokumentach o charakterze regionalnym, których same Polityki UE – ze względu na czas ich powstania – nie mogły uwzględniać. Zakres (liczba) cytowanych dokumentów strategicznych jest ograniczona również ze względu na ich specyficzną (trudną) porównywalność na terytorium Programu, które po obu stronach granicy nie obejmuje całych jednostek terytorialnych.

Tab. 2 Związek między prezentowaną koncepcją a innymi koncepcjami przyjętymi na poziomie międzynarodowym i krajowym

Intensywność związku	Charakterystyka związku	Uzasadnienie związku
3	bardzo ścisły związek (bezpośredni)	Dokument strategiczny obejmuje wskazania, wymagania i plany, wraz z konkretną definicją wymogów odnośnie zmiany wykorzystania przestrzeni, które bezpośrednio odzwierciedlają się w ocenianej koncepcji, zaś ich uwzględnienie jest konieczne z uwagi na przyjęty dokument strategiczny.
2	ścisły związek (bezpośredni)	Dokument strategiczny nie zawiera konkretnych definicji wymogów, które należałoby uwzględnić w składanym dokumencie. W przedstawionej koncepcji odzwierciedlają się one jako priorytety, wymagania lub warunki (sformułowania słowne). Realizacja koncepcji nie jest bezpośrednio uzależniona od przyjętego dokumentu strategicznego.

Intensywność związku	Charakterystyka związku	Uzasadnienie związku
1	niewielki lub luźny związek	Dokument strategiczny nie zawiera wskazań, wymagań ani planów, ściśle powiązanych z proponowaną koncepcją, służy jednak do uzasadnienia konkretnych propozycji.
0	bez związku	Dokument strategiczny nie zawiera wskazań, wymagań ani planów, do których miałyby się odnosić proponowana koncepcja.

W poniższej tabeli wskazano dokumenty strategiczne, przyjęte na poziomie krajowym i międzynarodowym, istotne w kontekście Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027, które mają związek z ocenianą koncepcją. W tabeli nie uwzględniono koncepcji, w przypadku których taki związek można było a priori wykluczyć albo był on ewidentnie nieistotny.

Z uwagi na fakt, że jest to terytorium transgraniczne, a treść Programu wynika z odpowiedniego rozporządzenia UE, uwzględniono zwłaszcza dokumenty międzynarodowe (w tym UE) i najważniejsze dokumenty dotyczące rozwoju obu krajów. Dokumenty te posłużyły do sformułowania celów Programu, tak by zapewnić ich jak najlepszą porównywalność po obu stronach granicy (zob. analogia do oceny Programów 2014–2020 i 2007–2013). Należy również podkreślić, że Program wiąże się przede wszystkim z celami nowych polityk UE na okres 2021–2027 (główna zasada Interregu), na które starsze koncepcje krajowe w okresie przygotowania Programu nie mogły jeszcze reagować.

Tab. 3 Związek Programu z dokumentami koncepcyjnymi

Dokumenty o charakterze międzynarodowym	Potencjalny związek	Komentarz
Nowa polityka spójności EU 2021-2027 (dotąd niezatwierdzony projekt dokumentu)	3	Stanowi podstawową ramę logiki interwencji Programu. Zawiera wskazania, będące w ścisłym związku z proponowaną koncepcją. Cele nowej polityki spójności mają wpływ na wszystkie cele strategiczne Programu.
Europejski Zielony Ład (European Green Deal)	2	Obejmuje priorytety dla celów strategicznych, zawarte w Programie, zwłaszcza w ramach celu szczegółowego 2 iv) promowanie przystosowania się do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i katastrofom oraz 2 vii) wsparcie bioróżnorodności i zielonej infrastruktury w przestrzeni miejskiej oraz zmniejszenie zanieczyszczenia ram.
Strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu (An EU Strategy on Adaptation to Climate Change)	2	Nie zawiera wskazań, które miałyby bezpośredni związek z prezentowaną koncepcją; z uwagi na przedmiot dokumentu, jego związek z programem jest pośredni (poprzez powyższe dokumenty)
Agenda ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 (2015)	2	Agenda obejmuje priorytety dla celów szczegółowych, zawartych w Programie, zwłaszcza w Priorytecie 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko (cel szczegółowy iv i vii) oraz Priorytetu 5 – Przedsiębiorczość (cel szczegółowy iii).

Dokumenty o charakterze międzynarodowym	Potencjalny związek	Komentarz
Strategia Europa 2020 (2010)	1	Strategia nie zawiera wskazań, które można by uwzględnić w przedstawionej koncepcji. Jest to podstawa uzasadnienia przyszłych propozycji działań i interwencji w ramach Priorytetu 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko (cel szczegółowy iv i vii) oraz Priorytetu 5 – Przedsiębiorczość (cel szczegółowy iii).
Ramowa dyrektywa wodna (2000)	1	Strategia nie zawiera wskazań, które można by uwzględnić w przedstawionej koncepcji. Jest to podstawa uzasadnienia przyszłych propozycji działań i interwencji w ramach Priorytetu 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko (cel szczegółowy iv i vii).

Dokumenty o charakterze krajowym	Potencjalny związek	Komentarz
Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ (Strategia rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej 2021+)	2	Cele strategiczne SRR ČR 2021+ obejmują szereg środków powiązanych z programem, jednak z uwagi na przedmiot, środki te w strefie przygranicznej występują przekrojowo – Program obejmuje wszystkie wyznaczone obszary wsparcia (od obszarów metropolitalnych po zagrożone z punktu widzenia gospodarczego i społecznego).

Dokumenty o charakterze krajowym	Potencjalny związek	Komentarz
Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2030 (RP)	2	Cele strategiczne KSRR 2030 obejmują środki związane z programem, jednak z uwagi na zakres strategii, środki te przejawiają się w obszarze przygranicznym w sposób przekrojowy, podobnie jak w przypadku strategii rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej 2021+.
Státní politika životního prostředí České republiky 2012-2020 (Narodowa polityka środowiska Republiki Czeskiej 2012-2020) w skonsolidowanej wersji, obowiązującej od 1.09.2021	2	Górną granicą czasową koncepcji jest 2020 rok, w momencie sporządzania Raportu nie zatwierdzono jednak SPŽP ČR na nowy okres programowania. SPŽP 2012-2020 zawiera wskazania, objęte prezentowaną koncepcją, jednak z uwagi to, co zostało powiedziane wcześniej, do sporządzenia Oceny wykorzystana zostanie zaktualizowana wersja Narodowej polityki środowiska Republiki Czeskiej.
Polityka ekologiczna państwa 2030 (RP)	2	PEP 2030 obejmuje cele zakładane do 2030 roku, w tym inicjatywy i propozycje, których rozwiązanie zaproponować można w składanej koncepcji.
Ramy strategiczne Republiki Czeskiej do 2030 r. (2017)	2	Dokument obejmuje cele (w horyzoncie do 2030 r.), w tym propozycje, które można zrealizować w przedstawionej koncepcji.
Strategia ochrony bioróżnorodności Republiki Czeskiej 2016–2025 (2016)	2	Dokument obejmuje cele (w horyzoncie do 2025 r.), w tym propozycje, które można zrealizować w przedstawionej koncepcji.

Dokumenty o charakterze krajowym	Potencjalny związek	Komentarz
Krajowy program ochrony środowiska i krajobrazu Republiki Czeskiej na lata 2020–2025	2	Dokument obejmuje cele (w horyzoncie do 2025 r.), w tym propozycje, które można zrealizować w przedstawionej koncepcji.
Polityka rozwoju terytorialnego Republiki Czeskiej (w skonsolidowanej wersji, obowiązującej od 1 września 2021)	2	Dokument obejmuje cele, w tym propozycje, które można zrealizować w przedstawionej koncepcji.
Strategia przystosowania do zmian klimatycznych w Republice Czeskiej (2015)	2	Dokument obejmuje cele, w tym propozycje, które można zrealizować w przedstawionej koncepcji.
Krajowy plan działań mających na celu przystosowanie do zmian klimatu Republiki Czeskiej (2017)	2	Dokument obejmuje cele, w tym propozycje, które można zrealizować w przedstawionej koncepcji.
Koncepcja obrony przed skutkami suszy na terytorium Republiki Czeskiej (2017)	2	Dokument obejmuje cele, w tym propozycje, które można zrealizować w przedstawionej koncepcji.
Polityka ochrony klimatu Republiki Czeskiej (2017)	2	Dokument obejmuje cele, które można zrealizować w przedstawionej koncepcji.
Aktualizacja Krajowego programu obniżenia emisji Republiki Czeskiej (2019)	2	Dokument obejmuje cele, w tym propozycje, które można zrealizować w przedstawionej koncepcji.

Dokumenty o charakterze krajowym	Potencjalny związek	Komentarz
Program poprawy jakości powietrza w regionie śląsko-morawskim – CZ08Z (Aktualizacja z 2020 roku)	2	Dokument obejmuje cele, w tym propozycje, które można zrealizować w przedstawionej koncepcji.
Program poprawy jakości powietrza w Aglomeracji Ostrawa/Karwina/Frydek-Místek – CZ08A (Aktualizacja z 2020 roku)	2	Dokument obejmuje cele, w tym propozycje, które można zrealizować w przedstawionej koncepcji.
Program poprawy jakości powietrza w regionie Moraw Środkowych – CZ07 (Aktualizacja z 2020 roku)	2	Dokument obejmuje cele, w tym propozycje, które można zrealizować w przedstawionej koncepcji.
Program poprawy jakości powietrza w regionie Czech Północno-Wschodnich – CZ05 (Aktualizacja z 2020 roku)	2	Dokument obejmuje cele, w tym propozycje, które można zrealizować w przedstawionej koncepcji.

Związki z dokumentami koncepcyjnymi, które wykazują bardzo ścisły (3) lub ścisły (2) związek z programem, zostaną szczegółowo scharakteryzowane w dokumencie Ocena oddziaływania koncepcji na środowisko i zdrowie publiczne, w rozdziale 5: Cele ochrony środowiska, określone na poziomie międzynarodowym, wspólnotowym lub krajowym, które mają związek z koncepcją, oraz sposób ich uwzględnienia podczas przygotowania koncepcji, w szczególności w fazie porównań wariantów”.

Prezentowana koncepcja jest najściślej związana z dokumentami na poziomie europejskim, a ponadto na poziomie krajowym poszczególnych państw, zwłaszcza dlatego, że przygotowano go na podstawie celów UE 2021+ lub odpowiednich dokumentów krajowych. W przeciwieństwie do tego większość strategii regionalnych nie uwzględniła wymagań na lata 2021–2027, również

ze względu na ich charakter regionalny. Ponadto terytorium Programu nie obejmuje całych jednostek administracyjnych i nie sposób do odnosić do niego strategii regionalnych, które odnoszą się do większych obszarów niż terytorium Programu, zwłaszcza jeśli mamy do czynienia z częścią regionu, na której nie przejawiają się główne, typowe problemy danej jednostki administracyjnej.

2 INFORMACJE DOTYCZĄCE ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA NA ANALIZOWANYM OBSZARZE ORAZ JEGO PRAWDOPODOBNY ROZWÓJ BEZ REALIZACJI

Charakterystyka stanu środowiska obejmuje informacje zarówno o czeskiej, jak i polskiej stronie obszaru. Informacje dotyczące strony czeskiej pozyskano z danych o stanie środowiska w Republice Czeskiej i jej poszczególnych regionach, zaś informacje dotyczące strony polskiej płyną z materiałów udostępnionych przez stronę polską. Podczas opracowywania Zawiadomienia i Oceny oddziaływania koncepcji na środowisko w poprzednich dwóch okresach programowania (2007–2013 i 2014–2020) okazało się, że sprawozdawanie danych dotyczących stanu środowiska w obu krajach nie umożliwia prostego, bezpośredniego porównania we wszystkich zakładanych aspektach (różny okres czasu i forma pozyskiwania danych, odmienna metoda sprawozdawczości, brak informacji specyficznych dla konkretnego terytorium, co wiąże się z faktem, że obszar Programu nie obejmuje porównywalnych terytoriów (w Polsce nie są to całe województwa) itp. Dlatego, opracowując niniejszy rozdział, wykorzystano część analizy społeczno-ekonomicznej, na podstawie której sporządzono część interwencyjną Programu.

Zaletą wybranej metody jest to, że podmiot opracowujący SEA mógł komentować i omawiać analizę środowiska ze stroną polską w formie oceny ex ante procesu SEA oraz wziąć udział w wyborze reprezentatywnych, a przede wszystkim porównywalnych danych dla obu stron granicy. Przy opracowywaniu stanu środowiska w ramach procedury SEA w obu poprzednich okresach programowania kluczowym problemem okazały się odmienne wskaźniki wykorzystane do charakterystyki obszaru programowania obu krajów, a także nierównomierna szczegółowość tych charakterystyk. Dlatego wybrano metodę poszukiwania danych możliwych do pozyskania w obu krajach i porównywalnych w stopniu co najmniej ramowym.

Celem rozdziału na temat stanu środowiska nie jest przeprowadzenie kompleksowej analizy stanu środowiska, będącej celem samym w sobie, ale wskazanie bardziej istotnych problemów i trendów w zakresie zanieczyszczenia poszczególnych komponentów środowiska oraz ich geograficznego przenoszenia. Stan środowiska jest przede wszystkim niezbędnym punktem wyjścia dla późniejszej Prognozy oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne, gdy jednym ze źródeł będzie określenie referencyjnych celów środowiskowych.

Stan środowiska naturalnego w regionach objętych Programem warunkuje obecny i przyszły rozwój obszaru. Z jednej strony znaczącą część obszaru programowego tworzą więc tereny cenne przyrodniczo, chronione na podstawie przepisów krajowych i prawa europejskiego, przyczyniające się do dużej atrakcyjności terenu i wysokiej jakości życia. Z drugiej strony zanieczyszczenie atmosfery, ma negatywny wpływ na życie tutejszych mieszkańców. Najbardziej niekorzystna w tym zakresie sytuacja jest we wschodniej części obszaru, co pogarsza jego wizerunek na skalę ogólnoeuropejską i wpływa na zdrowie publiczne, sferę demograficzną i społeczną. Znaczącą cechą ostatnich lat są również wpływy zmiany klimatu, przejawiające się m.in. niedoborem wody, falami upałów, ekstremalnymi zjawiskami meteorologicznymi i innymi skutkami dla środowiska naturalnego i rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

2.1 Atmosfera

Ze względu na wielkość obszaru programowania i warunki przyrodnicze oraz społeczno-gospodarcze stan atmosfery w poszczególnych częściach tego obszaru jest bardzo różnorodny i zależy od umieszczenia źródeł, typów, produkcji emisji i od warunków klimatycznych, jak również meteorologicznych, które wahają się w poszczególnych latach. Mimo że stopień zanieczyszczenia atmosfery na obszarze objętym Programem poprawił się w ostatnich latach i łączne emisje głównych substancji zanieczyszczających zmniejszyły się, jest on nadal znacząco wyższy niż średnia UE. Największe stężenia zanieczyszczeń odnotowywane są na mocno zurbanizowanych terenach. Podstawowym problemem w ostatnich latach jest w szczególności przekraczanie limitów stężeń pyłu zawieszonego (PM₁₀, PM_{2,5}), lotnych węglowodorów aromatycznych, zwłaszcza benzo[a]pirenu i wysokie wartości tlenków azotu na obszarach przemysłowych, w dużych miastach i w pobliżu ruchliwych dróg po obu stronach granicy. Jest to wspólne oddziaływanie dużych stacjonarnych źródeł zanieczyszczeń (przemysł, energetyka), transportu, a także koncentracja małych źródeł zanieczyszczenia na części obszaru (paleniska w gospodarstwach domowych). Z kolei najlepsza sytuacja jest w słabiej zaludnionych górskich obszarach przygranicznych.

Emisja

Po obu stronach granicy w okresie 2008–2017 doszło do spadku emisji większości substancji zanieczyszczających, w części czeskiej mniej wyraźnego (niższy poziom bazowy). Po stronie czeskiej znaczący spadek odnotowano przede wszystkim w kraju morawsko-śląskim,

ołomunieckim, jak również w libereckim. Kraj morawsko-śląski wytwarza ok. 30% stałych substancji zanieczyszczających, 40% tlenków azotu, 50% dwutlenku siarki i 60% CO w łącznej produkcji czeskiej części obszaru programowego (jest to region o największej produkcji emisji w całej RCz). Jednak w ostatniej dekadzie doszło tu do zmniejszenia produkcji stałych substancji zanieczyszczających o jedną trzecią, przede wszystkim z dużych, jak również z małych źródeł lokalnych. Tlenki azotu spadły około jedną czwartą również w kraju ołomunieckim i libereckim. Mimo, że również w polskiej części obszaru pod względem produkcji emisji dominuje podregion rybnicki na wschodzie, porównywalne, a w przypadku emisji gazowych większe ilości zanieczyszczeń produkowane są w podregionach jeleniogórskim i opolskim. W związku z tym niezbędne jest podkreślenie, że we wschodniej części obszaru programowego czeska część obejmuje cały kraj morawsko-śląski ze wszystkimi źródłami, podczas gdy polska część nie obejmuje terenu (z wyjątkiem podregionu rybnickiego), w którym produkowana jest większość emisji przemysłowych i lokalnych w województwie śląskim.

Wyraźny spadek produkcji emisji w Polsce widoczny jest np. w województwie opolskim, gdzie w latach 2007–2017 doszło do obniżenia emisji PM o 71,5%, a emisji gazowych o 33,1% (z czego dwutlenku siarki o 39,3%, tlenku azotu o 48,6%, a tlenku węgla o 18,5%).

Tradycyjne duże źródła zanieczyszczenia atmosfery (przemysł, energetyka) podlegają już od dłuższego czasu zaostrzającemu się ustawodawstwu Unii Europejskiej, odzwierciedlonemu w przepisach krajowych. Prowadzi to do stopniowego obniżania produkcji zanieczyszczeń z tego typu źródeł. Przygotowywane są kolejne kroki w dziedzinie legislacyjnego obniżenia emisji w dziedzinie energetyki, jednak kolejną wyraźną zmianę może przynieść dopiero znaczące zwiększenie udziału źródeł odnawialnych przy produkcji energii w obu krajach (zob. cel „Zielona bezemisyjna Europa” w ramach przygotowywanej Polityki Spójności UE 2021-2027).

Coraz większego znaczenia nabierają emisje ze źródeł lokalnych (domowe paleniska z niedoskonałym spalaniem mniej wartościowych paliw), które są na niektórych terenach po obu stronach granicy dominującym źródłem zanieczyszczenia atmosfery (np. w czeskich regionach małe źródła produkowały w 2017 r. średnio 4,5x więcej stałych substancji zanieczyszczających i 8 razy więcej lotnych związków organicznych niż duże źródła). Różnica ta zmniejsza się wraz z wymianą pieców domowych.

Dlatego w obu krajach ma miejsce dotowana wymiana kotłów w gospodarstwach domowych z wykorzystaniem EFIS. W przypadku RCz jest to już trzecia fala wymiany kotłów, która w kraju

morawsko-śląskim przyczyniła się (wraz z obniżeniem emisji z dużych źródeł) do zmniejszenia emisji w latach 2008–2017 o około jedną trzecią. Również w Polsce trwa wymiana kotłów w gospodarstwach domowych. Liczba kotłów, które należałoby wymienić jest bardzo duża i przewidywane koszty wymiany będą bardzo wysokie. Problem ten jest kluczowy w gęsto zaludnionym województwie śląskim, gdzie dodatkowo dochodzi do spalania w kotłach domowych niskiej jakości paliwa. W województwie opolskim, które całe znajduje się na obszarze wsparcia, udział emisji PM z małych źródeł szacowany jest na ok. 20% (przy czym około dwie trzecie pochodzi z innych województw i RCz), a benzo[a]pirenu na 50% (41% pochodzi spoza województwa).

Specyficznym problemem polskiej części obszaru programowego jest również zanieczyszczenie atmosfery na obszarach uzdrowiskowych i rekreacyjnych (szczególnie województwo dolnośląskie), gdzie wymiana lokalnych palenisk jest podstawowym celem.

Największą emisję lotnych związków organicznych (VOC), pochodzących ze stosowania i produkcji organicznych rozpuszczalników oraz produkcji i przetwórstwa produktów chemicznych, odnotowano w 2017 roku w kraju morawsko-śląskim – 2. miejsce w RCz (12,4%). Emisja NH₃, który produkowany jest w szczególności w rolnictwie, a w jego ramach w hodowli zwierząt gospodarczych, była w 2017 roku największa w kraju pardubickim (6,2 tys. t).

Kolejnym wyzwaniem jest obniżanie emisji z transportu, i to nie tylko poprzez ograniczanie samochodowego transportu towarowego (problem szczególnie czeskich regionów tranzytowych), ale głównie poprzez rozwój zrównoważonej mobilności. Celem jest przede wszystkim ograniczanie indywidualnego transportu samochodowego na rzecz transportu zbiorowego. Rozwój zrównoważonej mobilności może następować także poprzez popieranie transportu rowerowego i ruchu pieszego, oraz uprzywilejowanie transportu kolejowego względem drogowego.

Emisja tlenków azotu związana z transportem osiąga w czeskich regionach prawie wartość emisji z dużych źródeł, emisje te w dodatku powstają (podobnie, jak emisje z małych źródeł) w strefie gęsto zamieszkaney. W miastach regionu stopniowo zwiększa się jakość a tym samym atrakcyjność dla mieszkańców transportu zbiorowego. Następuje wymiana przestarzałych autobusów z silnikiem diesla na niskoemisyjne środki transportu, rozwija się też bike sharing i inne elementy wspólnych przejazdów. Indywidualny transport samochodowy wywiera jednak

wciąż znaczące skutki na atmosferę, hałas i przestrzeń publiczną (parkowanie). Ponadto nie są wykorzystywane dostępne instrumenty (np. powstanie stref bezemisyjnych w RCz).

Sytuacja dotycząca zanieczyszczenia powietrza

Najwyższe stężenia szkodliwych substancji są w atmosferze podczas złych warunków rozproszenia i atmosferycznych (na przykład przy stanach inwersji), przede wszystkim w chłodniejszej połowie roku. Pomimo wspomnianego spadku produkcji emisji same stężenia substancji zanieczyszczających w atmosferze odpowiednio nie zmniejszają się – można odnotować raczej ich stagnację lub w niektórych latach ich wahania.

Poziomy dopuszczalnego zanieczyszczenia powietrza (takie same dla obu krajów) są w części czeskiej i części polskiej regionu przekraczane dla najbardziej znaczących substancji szkodliwych. Pod względem wpływu zanieczyszczenia powietrza na zdrowie publiczne za najbardziej znaczące można uważać zawieszane cząstki stałe (PM₁₀, PM_{2,5}), lotne związki organiczne, szczególnie benzo[a]piren i tlenki azotu (w polskiej części regionu też dwutlenek siarki).

Limit dla rocznego przeciętnego stężenia PM₁₀ był w latach 2017-2018 przekroczony w czeskiej części obszaru programowego w dwóch, a nawet trzech stacjach w kraju morawsko-śląskim. Najwyższe roczne średnie przekroczenie były odnotowane w Ostrawie, Ostrava-Radvanice ZÚ i Ostrava-Přívóz (44 µg.m⁻³, a nawet 40,8 µg.m⁻³) i Věřňovice (43,6 µg.m⁻³). Jednak wartości te wyraźnie się zmniejszyły w porównaniu do lat ubiegłych.

Po polskiej stronie, w województwie opolskim dochodziło w latach 2017 i 2018 m.in. do przekraczania limitów PM₁₀, PM_{2,5} i benzo[a]pirenu. Najwyższe wartości PM₁₀ w 2017 roku odnotowano w Nysie, Krapkowicach, Prudniku i Zdieszowicach. W województwie śląskim limit rocznego przeciętnego stężenia PM₁₀ był przekroczony w 2017 roku. Również w województwie dolnośląskim doszło do przekroczenia limitu na terenie subregionu wałbrzyskiego i jeleniogórskiego. W Polsce zauważalne jest, że stężenia substancji szkodliwych osiągają znaczące wartości również w obszarach uzdrowiskowych i rekreacyjnych.

Sezonowość stężeń substancji szkodliwych, zależną od sytuacji meteorologicznej, wykazuje liczba przekroczenia 24-godzinnego limitu PM₁₀. Do największej liczby przekroczeń w czeskiej części regionu doszło w stacji Věřňovice w kraju morawsko-śląskim. Było ich 97 w ciągu roku (dozwolony limit to 35 razy w roku), gdzie maksymalne 24-godzinne stężenie osiągnęło 271,9

$\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$. Limit zanieczyszczenia powietrza 24-godzinnego stężenia PM10 był w 2018 roku przekroczony również w kraju ołomunieckim.

Po stronie polskiej większość przekraczania wartości 24-godzinnych stężeń PM10 nie jest tak skoncentrowana na obszarze wsparcia. Najczęściej do przekroczeń dochodzi w podregionie jeleniogórskim i wałbrzyskim, na terenie części podregionu opolskiego i podregionu rybnickiego w województwie śląskim.

Dużym problemem terenu po obu stronach granicy są stężenia lotnych związków organicznych, szczególnie benzo[a]pirenu. W 2018 roku w czeskiej części obszaru poziom zanieczyszczenia powietrza stężeniem benzo[a]pirenu był przekroczony prawie we wszystkich monitorowanych lokalizacjach, najwyższe roczne przeciętne stężenie zmierzono w kraju morawsko-śląskim (Ostrava-Radvanice ZÚ 7,7 $\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$), gdzie wartość poziomu zanieczyszczenia powietrza została przekroczona prawie siedmiokrotnie. Duże stężenia ponad limit odnotowywane są na obszarze zarówno w lokalizacjach transportowych, jak i w strefach miejskich i podmiejskich.

Podobna sytuacja jest też w Polsce, gdzie benzo[a]piren należy do najpoważniejszych substancji szkodliwych. Np. w latach 2017 wartość limitu docelowego dla benzo[a]pirenu została przekroczona we wszystkich gminach województwa opolskiego. Problemem jest, że wartości tej substancji szkodliwej nie zmniejszają się pomimo podjętych środków. Podobna sytuacja jest również w województwie śląskim i dolnośląskim. Najwyższe wartości są długotrwale odnotowywane w Rybniku.

Do przekroczenia rocznego limitu zanieczyszczeń powietrza tlenkami azotu NO₂ dochodzi w RCz zazwyczaj tylko w ograniczonej liczbie stacji, głównie w eksponowanych pod względem transportowym lokalizacjach w aglomeracjach i dużych miastach. W 2018 roku nie doszło do przekroczenia na ani jednej stacji w czeskiej części obszaru wsparcia w stosunku do lat ubiegłych.

Pomimo, że stężenia tlenków azotu w polskiej części obszaru lekko wzrastają, nawet tutaj nie osiągają poziomu problemu takiego, jak w wypadku benzo[a]pirenu.

Z uwagi na znaczące odsiarczanie spalin w przypadku dużych źródeł zanieczyszczenia atmosfery i jakość spalanego paliwa, w RCz w latach ubiegłych, dwutlenek siarki, w porównaniu z wyżej podanymi substancjami szkodliwymi, nie jest już uznawany za podstawowy problem zanieczyszczenia atmosfery w RCz.

W niektórych obszarach znaczący udział w stężeniu substancji szkodliwych w atmosferze mają te substancje, które przekraczają granice państw, województw lub regionów, np. w województwie opolskim to źródło substancji szkodliwych ma udział około dwóch trzecich w stężeniu substancji szkodliwych w atmosferze.

Z uwagi na to, że problematyka zanieczyszczenia atmosfery należy do głównych społecznych problemów regionu, zarówno w jego czeskiej, jak i polskiej części, wskazane jest, żeby ze środków w latach 2014–2020 Interreg V-A był finansowany szereg wspólnych projektów organizacji badawczych, gmin i innych podmiotów, których celem była lepsza identyfikacja problemu i wspólnego jego rozwiązania (w dziedzinie atmosfery we wschodniej części obszaru np. i-AIR region, ponadto projekt porównania emisji z hałd aktywnych po czeskiej i polskiej stronie, itd.). Współpraca ta powinna być rozwijana również w przyszłości.

W ostatnim czasie dyskutowana jest również tematyka zanieczyszczenia światłem, kiedy to silne źródła światła na pograniczu (szklarnie, strefy przemysłowe, urządzenia produkcyjne) mają wpływ transgraniczny i kolidują z zamiarami ogłaszania stref ciemnego nieba w górach granicznych (zob. np. Góry Izerskie).

Przewidywany kierunek rozwoju przy braku realizacji koncepcji – powietrze

Jakość powietrza ani ogólne trendy w tym zakresie nie zmienią się w przypadku braku realizacji koncepcji. Koncepcja obejmuje wybrane potencjalne działania, jak np. remonty dróg, wsparcie budowy ścieżek rowerowych, szlaków kajakowych i pieszych, które mogą mieć pozytywne oddziaływanie na jakość powietrza. Jeżeli koncepcja nie zostanie zrealizowana, nie zostaną również zrealizowane działania o pozytywnym oddziaływaniu na atmosferę.

2.2 Klimat i zmiany klimatu

Jak stwierdzono już w rozdziale poświęconym jakości powietrza, sytuacja meteorologiczna przyczynia się do wzrostu ilości substancji zanieczyszczających powietrze, zwłaszcza w okresie zimowym. Klimat obejmuje jednak również inne aspekty, związane głównie z jego zmianą.

Z dotychczasowych prognoz rozwoju klimatu wynika, że w przyszłości nastąpi stosunkowo duży wzrost temperatur na obszarze pogranicza polsko-czeskiego. Ta sytuacja przejawia się już teraz, szczególnie suszami, zwiększającymi się temperaturami (włącznie z przedłużaniem się fal

upałów), ekstremalnymi zjawiskami meteorologicznymi (powodzie, burze, wiatr, pożary) itp. Wspomniany fakt ma zatem bezpośrednie skutki na rozwój obszaru i przejawia się w różnych dziedzinach życia.

Zmiany klimatu odczuwalne są szczególnie w rolnictwie (gradacje szkodników, spadek dochodów), leśnictwie (usychanie drzewostanów świerkowych i rozwój szkodliwych owadów w wyniku lepszych warunków klimatycznych dla jego gradacji i w wyniku osłabienia drzewostanów leśnych), sferze społecznej i zdrowotnej (wpływy fal upałów na seniorów, dzieci i chorych). Przynosi także skutki dla turystyki (zmniejszanie konkurencyjności ośrodków zimowych w wyniku braku śniegu i wody na naśnieżanie itp.).

RCz przyjęła Strategię przystosowania do zmian klimatycznych. Jej wdrożenie na poziomach regionów jednak na razie postępuje powoli. Wyjątkiem jest kraj morawsko-śląski, który ma opracowane Studium wrażliwości regionu na zmianę klimatu, a jego założenia są zawarte w aktualnie opracowywanej Strategii Rozwoju Kraju (sama strategia adaptacji jest przygotowywana). Strategię adaptacji do zmian klimatu mają opracowaną też miasta: Ostrawa, Opawa, Hlučín [Hulczyn] i Kopřivnice, w pozostałych krajach np. Chrudim (kraj pardubicki).

W Polsce opracowano strategie adaptacji do zmian klimatu dla wszystkich miast z ludnością ponad sto tysięcy mieszkańców i istnieje plan poszerzenia również o miasta z ponad pięćdziesięcioma tysiącami mieszkańców. Za główne skutki zmiany klimatu również tutaj uważane są zwiększające się ryzyko powodzi, susze i ekstremalne elementy klimatu – wiatr, burze, powodzie (ryzyko suszy np. odnosi się do całego województwa opolskiego, problematyka zmiany klimatu jest jednak podana wśród głównych problemów wszystkich województw).

Sytuacja ta wymaga uwzględnienia w rozwoju obszaru programowania zmieniających się warunków klimatycznych i ich skutków w różnych dziedzinach życia.

Przewidywany kierunek rozwoju przy braku realizacji koncepcji – klimat i jego zmiana

Klimat ani ogólne trendy w tym zakresie nie zmienią się w przypadku braku realizacji koncepcji. Koncepcja obejmuje wybrane potencjalne działania, jak np. remonty dróg, wsparcie budowy ścieżek rowerowych, szlaków kajakowych i pieszych, które mogą mieć pozytywne oddziaływanie na klimat. Jeżeli koncepcja nie zostanie zrealizowana, nie zostaną również zrealizowane działania o pozytywnym oddziaływaniu na klimat. Koncepcja obejmuje również

priorytety obejmujące projekty związane z przystosowaniem do skutków zmian klimatycznych. W razie braku realizacji pozytywne oddziaływanie nie przejawia się.

2.3 Hałas

Hałas w regionie jest związany z niektórymi działaniami wymienionymi w rozdziale dotyczącym powietrza. Chodzi głównie o hałas z transportu drogowego (źródło dominujące), jak również o hałas z przemysłu oraz sektora energetycznego. W czeskiej części obszaru od kilku lat następuje strategiczne mapowanie hałasu (obecnie 3 runda). Ostrawa jest jedną z najbardziej dotkniętych przez hałas aglomeracji w obszarze wsparcia. Hałas w 2017 r. przeszkadzał 21 600 mieszkańcom w wypadku wskaźnika Ln (wskaźnik hałasu w porze nocnej), czyli 4,2% populacji, w wypadku wskaźnika Ldvn (wskaźnik hałasu dla pory dziennej, wieczornej i nocnej) wynosi 14 900 osób, tj. 2,9%. Z innych badanych aglomeracji powyżej 100 000 mieszkańców również aglomeracja ołomuniecka wykazuje znaczne obciążenie hałasem (2,5% dotkniętych osób).

W obszarach poza aglomeracjami dochodzi do monitorowania obciążenia hałasem z głównych dróg. Najwyższe obciążenie hałasem na tych terytoriach stwierdzono w kraju środkowoczeskim oraz morawsko-śląskim, na drugi z wymienionych wraz z krajem pardubickim oddziałuje również transport kolejowy.

Program ochrony przed hałasem w polskiej części obszaru obejmuje część sieci drogowej i kolejowej. Na przykład w województwie opolskim, na podstawie ostatniego mapowania według wskaźnika Ldvn obszar zagrożony wynosi 2,683 km² i liczba osób zagrożonych to 12 127. W przypadku wskaźnika Ln chodzi o 2,214 km² i 12 258 osób. Przekraczanie progów w stacjach pomiarowych występuje również w województwie dolnośląskim i śląskim.

Powyzsze informacje wskazują, że hałas (głównie z transportu) jest jednym z problemów obszaru wsparcia zarówno po stronie czeskiej, jak i polskiej.

Przewidywany kierunek rozwoju przy braku realizacji koncepcji – hałas

Koncepcja obejmuje wybrane potencjalne działania, jak np. obniżenie poziomu hałasu po wyremontowaniu dróg, które mogą mieć pozytywny wpływ na sytuację dotyczącą hałasu. W razie braku realizacji pozytywne oddziaływanie nie przejawia się. W okresie ewentualnej budowy należy liczyć się z lokalnym wzrostem hałasu na czas określony, czyli z negatywnym

oddziaływaniem na sytuację akustyczną. W razie braku realizacji to negatywne oddziaływanie nie przejawia się.

2.4 Przyroda i krajobraz

Na obszarze wsparcia Programu znajduje się krajobraz kulturowy będący pod wpływem intensywnej działalności antropogenicznej, a także duża liczba cennych typów krajobrazu z mnóstwem unikalnych ekosystemów. Najbardziej wartościowe ekosystemy znajdują się w obszarach górskich, bezpośrednio przy wspólnej granicy i są prawnie chronione w postaci parków narodowych i parków krajobrazowych/obszarów chronionego krajobrazu (CZ). Szczególnie cenne elementy przyrody ożywionej i nieożywionej są również chronione w formie innych kategorii ochrony, które w obu krajach częściowo się różnią. Problemem jest również ciągłość obszarów chronionych, warunków ochrony na obszarze przygranicznym oraz wymiana informacji o niektórych działaniach (np. odtwarzanie populacji gatunków) po drugiej stronie granicy.

Po przystąpieniu do UE do krajowego systemu ochrony przyrody i krajobrazu w obydwu krajach włączono również Europejską Sieć Ekologiczną obszarów ochrony – Natura 2000, która jest stopniowo uzupełniana. Obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków (OSOP) i specjalne obszary ochrony siedlisk (SOOS), które są wykorzystywane do ochrony wybranych gatunków i siedlisk.

Z dużych obszarów szczególnie chronionych na wspólnym terytorium trzeba wymienić przede wszystkim Krkonošský národní park (KRNAP) (kraj liberecki i hradecki) wraz z Karkonoskim Parkiem Narodowym (województwo dolnośląskie), które – ze względu na ich charakter i powierzchnię – stanowią najważniejszy duży obszar naturalny na wspólnym obszarze, jak również jeden z głównych obszarów chronionych w całej Europie Środkowej. Wynika to głównie z jego charakteru i istnienia szeregu rzadkich gatunków fauny i flory, w tym reliktywów polodowcowych (ponad dwa tuziny gatunków) i gatunków endemicznych. Na terenie Karkonoszy znajduje się również bilateralny rezerwat biosfery M&B UNESCO (program Człowiek i biosfera) Krkonoše / Karkonosze. Terytorium Karkonoszy jest również jednym z najbardziej zagrożonych, ze względu na rozwój niektórych działań turystycznych (głównie narciarstwo zjazdowe), ściśle związanych z innymi działaniami (wynajmowanie apartamentów, rozwój ośrodków, natężenie transportu i inne).

Po polskiej stronie obszaru wsparcia utworzono również Park Narodowy Gór Stołowych (województwo dolnośląskie), który pod względem krajobrazu jest zbliżony do reliefu piaskowców podlegającego ochronie w ramach obszaru chronionego krajobrazu Broumovsko.

Zarówno w Karkonoszach, jak i w Górach Stołowych/Adršpach i Teplické skály lub innych obszarach (Góry Orlickie), widać negatywne skutki intensywnej turystyki (turystyka letnia, narciarstwo zjazdowe) powodującej problemy z transportem oraz mającej negatywny wpływ na ochronę obszaru i ostatecznie wpływającej na zrównoważenie turystyki i atrakcyjności jej celów. Rzeczywiste dane liczbowe dotyczące natężenia turystyki na dużych obszarach chronionych będące podstawą do zarządzania szczególnie chronionymi obszarami w Republice Czeskiej pozyskiwane są w drodze automatycznego badania liczby turystów (KRNP, parki krajobrazowe). Metody te powinny być rozszerzone na inne obszary Programu w celu zarządzania ruchem turystycznym.

Problemem jest również defragmentacja systemu ochrony przyrody i krajobrazu ograniczająca jego drożność migracyjną, umożliwiającą przemieszczanie się gatunków fauny i flory (bariery wędrówki w postaci dróg, budowli wodnych, terenów zabudowanych, instalacji elektroenergetycznych i innych).

Na obszarze objętym programem ustanowiono również geoparki Czeski Raj i Ralsko jako część Europejskiej Sieci Geoparków UNESCO. Ważne są również tereny podmokłe o znaczeniu międzynarodowym utworzone zgodnie z konwencjami międzynarodowymi, występujące głównie w czeskiej części obszaru wsparcia Programu (torfowiska w Karkonoszach, Górna Izera, Poodří i inne), w polskiej części Subalpejskie torfowiska w KPN.

Tab. 4 Zestawienie rozległych obszarów podlegających szczególnej ochronie na obszarze programowania

Obszar programowania – część czeska	
Region	PN i CHKO – parki krajobrazowe
Kraj liberecki	CHKO Jizerské hory
	CHKO České středohoří

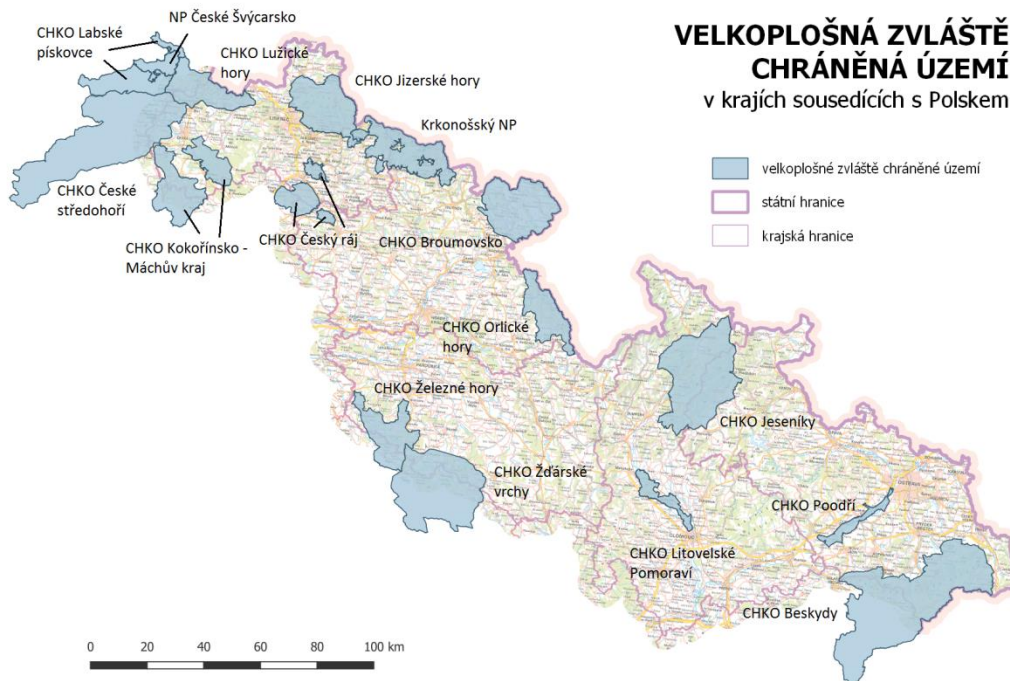
Obszar programowania – część czeska	
Region	PN i CHKO – parki krajobrazowe
	CHKO Kokořínsko - Máchův kraj
	CHKO Lužické hory
Kraj liberecki i kralowohradecki	Karkonoski Park Narodowy
	CHKO Český ráj
Kraj kralowohradecki	CHKO Broumovsko
Kraj kralowohradecki i pardubicki	CHKO Orlické hory
Kraj pardubicki	CHKO Železné hory
	CHKO Žďárské vrchy
Kraj ołomuniecki	CHKO Litovelské Pomoraví
Kraj ołomuniecki i morawsko-śląski	CHKO Jeseníky
Kraj morawsko-śląski	CHKO Poodří
	CHKO Beskydy

Obszar programowania – część polska	
Region	Parki narodowe i krajobrazowe
Województwo dolnośląskie	Karkonoski Park Narodowy
	Park Narodowy Gór Stołowych
	Śnieżnicki Park Krajobrazowy
	Książański Park Krajobrazowy
	Ślęzański Park Krajobrazowy
	Rudawski Park Krajobrazowy

Obszar programowania – część polska	
Region	Parki narodowe i krajobrazowe
	Park Krajobrazowy Doliny Bobru
	Park Krajobrazowy Gór Sowich
	Park Krajobrazowy „Chełmy”
	Przemkowski Park Krajobrazowy
	Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich
	Park Krajobrazowy Dolina Bystrzycy
Województwo opolskie	Park Krajobrazowy Gór Opawskich
	Park Krajobrazowy Góra Świętej Anny
	Stobrawski Park Krajobrazowy
	Załęczański Park Krajobrazowy
Województwo śląskie	Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich
	Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego
	Park Krajobrazowy Beskidu Małego
	Żywiecki Park Krajobrazowy

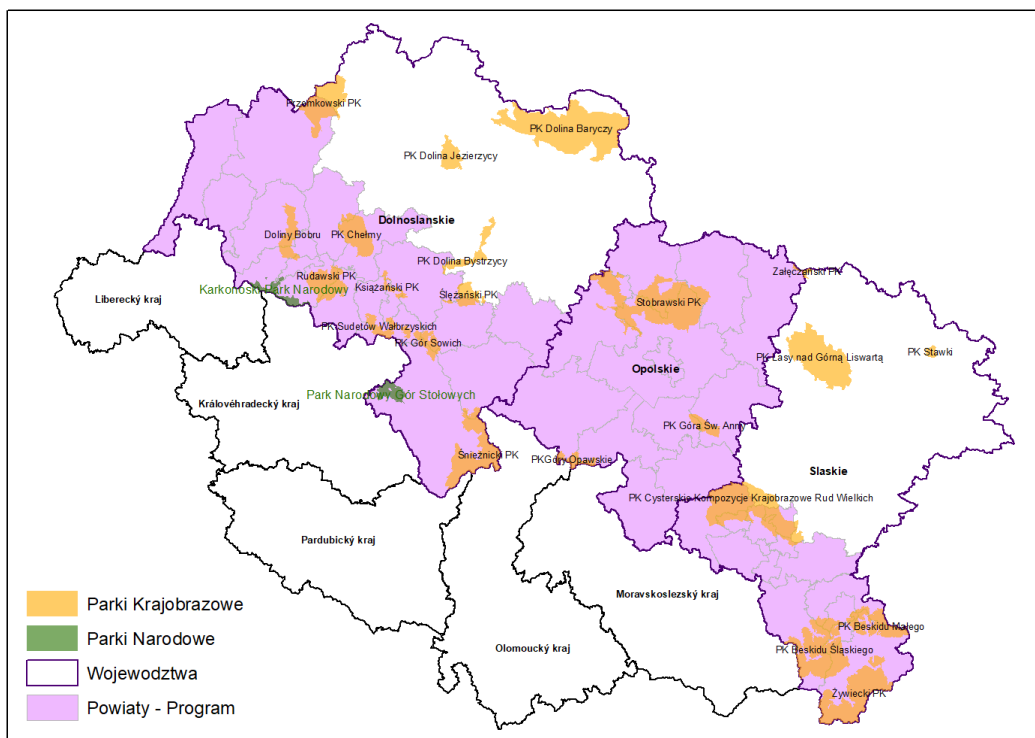
Źródło: AOPK RCz 2021, Raporty o stanie środowiska województw w Polsce oraz Analiza społeczno-ekonomiczna Programu, 2020 (aktualizacja z 2021 r.)

Rys. 2 Mapa rozległych obszarów podlegających szczególnej ochronie (obszar programowania) RCz

Źródło: AOPK RCz, 2021

Rys. 3 Mapa rozległych obszarów podlegających szczególnej ochronie (obszar programowania) RP

Źródło: Analiza społeczno-ekonomiczna Programu, 2020 (aktualizacja z 2021 r.)

System terytorialny stabilności Ekologicznej (STSE)

Po stronie czeskiej z uwagi ogólnej ochrony przyrody istotne są systemy terytorialne stabilności ekologicznej (STSE), które obejmują części krajobrazu stabilne pod względem ekologicznym, naturalne lub bliskie naturalności i zapewniające możliwość występowania, rozmnażania i migracji szerokiego wachlarza organizmów żywych. STSE składa się z centrów ekologicznych, korytarzy ekologicznych i elementów interakcyjnych i wyznaczono go na poziomie lokalnym, regionalnym lub ponadregionalnym. Ponadregionalne STSA, istotne w kontekście realizacji programu, znajdują się zwłaszcza na przygranicznych obszarach podlegających ochronie. Z problemem niewystarczającej liczbą elementów STSE i nieprzepuszczalności krajobrazu z perspektywy migracji gatunków walczą przede wszystkim kraj morawsko-śląski oraz hradecki.

Kolejnym instrumentem ochrony są istotne elementy krajobrazu (IKK) – elementy krajobrazu wartościowe pod względem ekologicznym, geomorfologicznym lub estetycznym, chronione ustawowo przed zniszczeniem lub uszkodzeniem (są to zwłaszcza lasy, torfowiska, ciek wodne, stawy rybne, jeziora, tarasy zalewowe, ale także wybrane charakterystyczne antropogeniczne elementy krajobrazu (zbiorniki wodne) lub inne elementy krajobrazu, zarejestrowane przez instytucję ochrony przyrody. Po stronie polskiej ochronę taką zapewnia Europejska Sieć Ekologiczna EECNET, która wspiera powiązaną terytorialnie sieć zapewniającą ochronę, odnowę i niezakłócony rozwój ekosystemów i krajobrazów o znaczeniu europejskim, zintegrowaną z innymi sposobami wykorzystania krajobrazu.

Sieć ta w Polsce analogicznie do Republiki Czeskiej składa się z dwóch podstawowych elementów – obszarów węzłowych (centrów) i korytarzy ekologicznych. Jednostką podstawową jest ekosystem węzłowy, który odróżnić można od sąsiedzkich ekosystemów i który obfituje w tradycyjne agrocenozy, specyficzne pod względem gatunkowym. Korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, które umożliwiają rozpraszanie się gatunków pomiędzy przyległymi obszarami węzłowymi.

Natura 2000

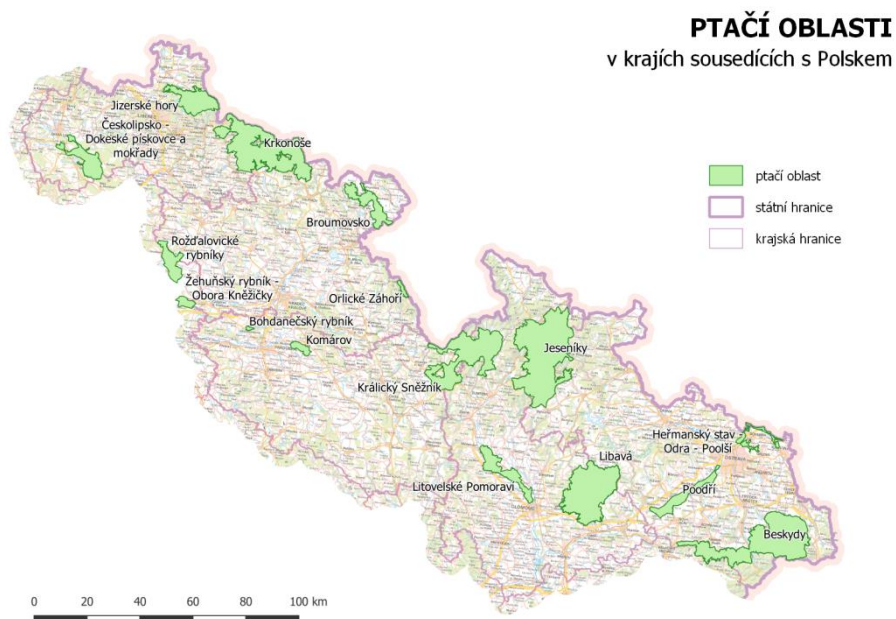
Obszary sieci Natura 2000 zostały zdefiniowane na terytorium zgodnie z dyrektywą „ptasią” Rady 79/409/EWG i dyrektywą 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory oraz ustawodawstwem krajowym obowiązującym w obu krajach.

Po czeskiej stronie obszaru wsparcia znajduje się łącznie 20 obszarów ochrony ptaków (najwięcej w kraju morawsko-śląskim i hradeckim), po polskiej stronie 15 OSOP, najwięcej w województwie dolnośląskim. Jeśli chodzi o obszary siedliskowe mające znaczenie dla Wspólnoty, jest ich na obszarze wsparcia Programu kilkadziesiąt (tylko w czeskiej części Programu jest ich ponad 330). Najbardziej rozległe SOOS i OSOP na obszarze wsparcia zlokalizowane są w obrębie dużych obszarów szczególnie chronionych. Lokalizacja obszarów chronionych sieci Natura 2000 nie jest w czeskiej części terytorium Programu zrównoważona. Podczas, gdy w kraju ołomunieckim wynosi prawie 21% powierzchni regionu, to w przypadku kraju pardubickiego jest to mniej niż 5%. Po stronie polskiej największy udział obszarów sieci Natura 2000 znajduje się w województwie śląskim a najmniejszy w opolskim.

Koncentracja wszystkich rodzajów obszarów chronionych, w tym obszarów sieci Natura 2000, w czeskiej części obszaru wsparcia znacznie przewyższa średnią w RCz. Na przykład w kraju libereckim powierzchnia wszystkich obszarów szczególnie chronionych – nie wliczając w to obszarów pokrywających się – obejmuje ogółem 35,2% powierzchni kraju, co stanowi najwyższy procent w Republice Czeskiej.

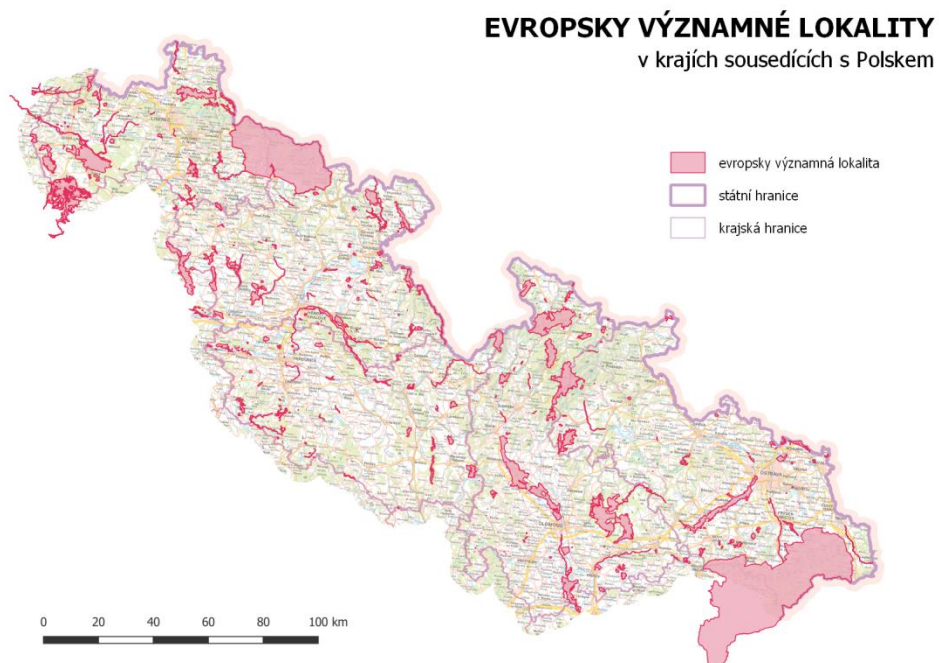
W Polsce obszar objęty ochroną w postaci różnych jej form stanowi 32,5% powierzchni kraju. W województwie opolskim osiąga wartości 27,6%. W pozostałych polskich województwach przygranicznych z RCz jest także niższy w porównaniu z resztą terytorium Polski. Podstawowym wymogiem jest zachowanie wyjątkowych walorów obszarów przyrodniczych i uwzględnianie ich wspólnej ochrony w politykach obydwu krajów, ponieważ są one zlokalizowane bezpośrednio przy granicy (graniczne pasma Sudetów, siedliska i inne elementy różnorodności biologicznej).

Rys. 4 Obszary ochrony ptaków w sieci Natura 2000 w RCz (obszar programowania)

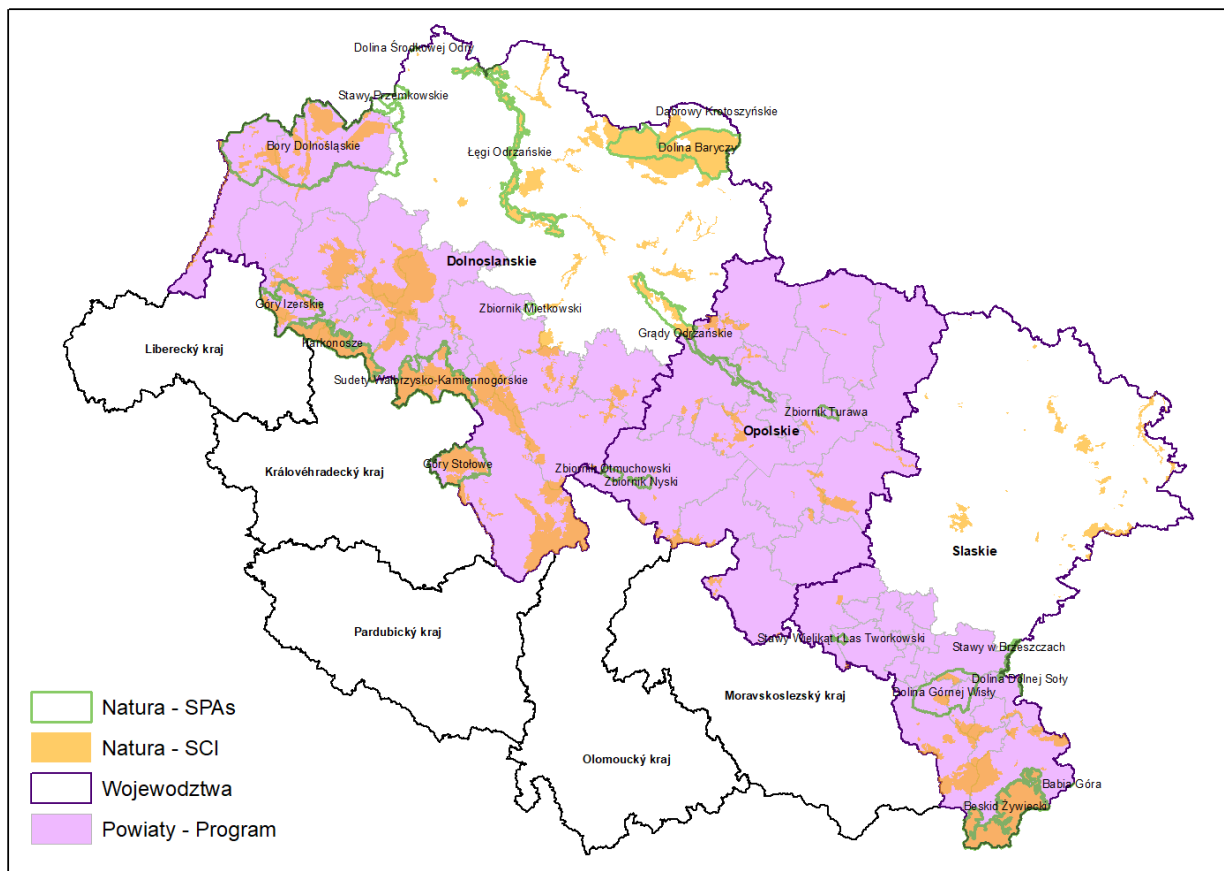
Źródło: AOPK, 2021

Rys. 5 Specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000 w RCz (obszar programowania)

Źródło: AOPK, 2021

Rys. 6 Specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary ochrony ptaków sieci Natura 2000 w RP (obszar programowania)

Źródło: Społeczno-ekonomiczna analiza Programu, 2020 (aktualizacja z 2021 r.)

SPAs = Obszary ochrony ptaków; SCI = specjalne obszary ochrony siedlisk

Przewidywany kierunek rozwoju przy braku realizacji koncepcji – przyroda i krajobraz

W razie braku realizacji koncepcji nie przejawia się potencjalne negatywne oddziaływanie związane z remontami dróg i mostów itp., które mogą być sprzeczne z interesami ochrony przyrody i krajobrazu. W razie braku realizacji nie przejawia się również potencjalne pozytywne oddziaływanie niektórych potencjalnych działań, np. obniżenie poziomu hałasu po remoncie dróg i ograniczenie jego oddziaływania na przedmiot ochrony.

2.5 Środowisko geologiczne i stare obciążenia ekologiczne

Na analizowanym obszarze, za stare obciążenia ekologiczne można uznać przede wszystkim zamknięte, niespełniające wymogów technicznych, składowiska odpadów, zanieczyszczone i zdegradowane tereny po wydobyciu węgla oraz stare zakłady przemysłowe. Największym problemem miejsc ze starymi obciążeniami ekologicznymi jest zapewnienie ich rekultywacji, regeneracji i bezpieczeństwa. Głównym priorytetem jest rekultywacja tych terenów, w których istnieje ryzyko zanieczyszczenia źródeł wody pitnej. Utrzymujące się powszechne występowanie zanieczyszczonych terenów na terytorium objętym programem jest jedną z historycznych pozostałości poprzedniego systemu, gdy ochronie środowiska i obchodzeniu się z substancjami szkodliwymi w produkcji przemysłowej i innej nie poświęcano wystarczającej uwagi. Systematyczne usuwanie obciążeń zaczęło się w większym stopniu w obu krajach dopiero po roku 1990.

W Republice Czeskiej i w Polsce prowadzone są podobne bazy danych dotyczące ewidencji terenów zanieczyszczonych. Są one na bieżąco aktualizowane. Wykaz wszystkich miejsc z obciążeniami ekologicznymi w obszarze wsparcia przekracza zakres tego tekstu. Należy jednak wskazać, że największy zdegradowany obszar zlokalizowany jest w kraju morawsko-śląskim i w okręgu rybnickim w województwie śląskim po stronie polskiej, ze względu na tutejszą lokalizację przemysłu i górnictwa węgla kamiennego.

Na obszarze objętym programem istnieje wiele terenów dotkniętych wydobywaniem surowców mineralnych. We wschodniej części terytorium chodzi o skutki wydobycia węgla kamiennego, który ma wymiar transgraniczny (pokłady węgla przekraczają granice państwowe). Podkopane obszary powodują problemy, takie jak osiadanie gleby, zalania przez wody kopalniane i inne, powodujące potrzebę rekultywacji. Problemy powodują również wybuchy metanu w wyniku zaprzestania odprowadzania wody z opuszczonych kopalni. Główna koncentracja tych terenów znajduje się w czeskiej części obszaru wsparcia, w regionie ostrawskim oraz frydecko-misteckim i karwińskim, w polskiej części w podregionie rybnickim (choć główna część wpływów górniczych koncentruje się w Polsce również poza regionem województwa śląskiego objętym programem). W obszarze objętym programem znajdują się również znaczne złoża innych surowców – kamienia i materiałów budowlanych, które również zlokalizowane są w regionie przygranicznym (kraj liberecki/województwo dolnośląskie), co ma wpływ na warunki ochrony

przyrody. W województwie opolskim wydobywa się surowce dla przemysłu cementowego i produkcji wapna (4 i 2 miejsce w skali kraju).

Sprawozdawczość w RP opiera się na prezentacji danych na temat gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, wymagających rekultywacji, które utraciły wartość użytkową na skutek warunków naturalnych, zmian środowiskowych lub przemysłowej oraz szkodliwej działalności rolniczej. Dane są raportowane na poziomie całego województwa. Najbardziej rozległe tereny tego typu znajdują się w województwach: dolnośląskim, śląskim i opolskim. Jeżeli chodzi o brownfielody na terenie obszaru programowania, zwłaszcza zaś niewykorzystane tereny przemysłowe, po stronie polskiej problem ten skupia się w subregionie rybnickim, jednak z uwagi na przemysłową przeszłość regionu (przemysł maszynowy, górniczy i hutniczy), brownfielody stanowią obciążenie również w innych regionach obszaru programowania (przemysł szklarski, papierowy, tekstylny i maszynowy).

Przewidywany kierunek rozwoju przy braku realizacji koncepcji – środowisko geologiczne i stare obciążenia geologiczne

Brak realizacji koncepcji nie będzie mieć wpływu na rozwój środowiska geologicznego i starych obciążeń geologicznych.

2.6 Odpady

Informacje o odpadach są trudne do porównania nawet w obrębie jednego kraju (CZ), z powodu niezgodności baz danych lub zmian metodologicznych sprawozdawczości w ubiegłym okresie. Tendencja wytwarzania odpadów w obszarze objętym Programem jest odzwierciedleniem sytuacji ogólnokrajowej. Podczas gdy generowanie odpadów komunalnych w dłuższej perspektywie rośnie co wynika ze wzrostu standardów życia ludności i konsumpcji, produkcja odpadów niebezpiecznych, zwłaszcza w Czechach, wykazuje w dłuższej perspektywie tendencję malejącą. Wynika on z transformacji strukturalnej gospodarki, rozwoju i wykorzystania nowych technologii produkcyjnych, czy technologii do przetwarzania i obróbki odpadów.

Na zmiany ogólnej produkcji odpadów niebezpiecznych w przeliczeniu na mieszkańca, co stanowi tylko niewielką część ogólnej produkcji odpadów, wpływa przede wszystkim przemysł i

rekultywacja starych obciążeń ekologicznych (terenów zdewastowanych). Ważna jest również zbliżająca się zmiana prawodawstwa UE, która musi zostać wdrożona do ustawodawstw krajowych. Cechuje ją nacisk na gospodarkę o obiegu zamkniętym (preferencja w zakresie ograniczania wytwarzania odpadów) oraz znaczne ograniczenie składowania odpadów komunalnych na korzyść selektywnej zbiórki, odzysku i dalszego materiałowego oraz energetycznego wykorzystania odpadów resztkowych.

Produkcja odpadów niebezpiecznych w Polsce w latach 2009–2017 wskazuje na tendencję zdecydowanie odmienną niż na terenie Czech. Wg danych GUS BDL, obserwuje się wzrost tego typu odpadów o ponad 100 %, z poziomu 701,2 ton w 2009 r. do 1 488,63 ton w 2017 r.

Odpady komunalne

W porównaniu ze średnią europejską, recykling odpadów na obszarze objętym programem nadal pozostaje niższy od średniej unijnej, podczas gdy skala składowania jest wyższa.

Na ilość ewidencjonowanych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca wpływa więc wiele czynników, takich jak rodzaj struktury osadnictwa i związana z nią zabudowa, wpływająca na metodę unieszkodliwiania i ewidencjonowania odpadów, siła nabywcza mieszkańców i inne czynniki. W czeskiej części obszaru wsparcia produkcja odpadów komunalnych jest ponadprzeciętna w krajach ołomunieckim, pardubickim i hradeckim. Najwyższą wartość produkcji odpadów komunalnych na 1 mieszkańca, około 547 kg, odnotowano w roku 2017 w kraju ołomunieckim (od 2009 do 2017 roku odnotowano wzrost o 16,7 %) a najmniejszą 505 kg/mieszkaniec/rok w kraju libereckim. Całkowita produkcja odpadów komunalnych w czeskiej części obszaru wsparcia wyniosła w roku 2017 około 1,8 mln. ton.

W województwie opolskim w 2017 ilość odpadów komunalnych wyniosła 314 000 ton. Od 2015 r. nastąpił wzrost ilości odpadów zebranych w sposób zorganizowany, co może wynikać z lepszego rejestrowania, lepszego przestrzegania przepisów i roli gmin w gromadzeniu odpadów komunalnych od mieszkańców. Ilość odpadów segregowanych wzrosła również znacząco – z mniej niż 21 kt w 2011 r. do ponad 114 kt w 2017 r., co stanowiło 32% wszystkich odpadów komunalnych zebranych w 2017 – jednak udział ten nadal pozostaje niski. Na terenie województwa były aktywne 3 spalarnie odpadów.

Również w województwie śląskim zadeklarowano niską stopę recyklingu i wykorzystania materiałów z odpadów komunalnych. Wartości te nie są jednak zgłaszane na poziomie części województw, więc dane dotyczące produkcji, segregowania i dalszego gospodarowania odpadami są trudne do wykorzystania na obszarze objętym Programem. Głównym problemem jest niski poziom segregowania odpadów i niski stopień ich ponownego wykorzystania (w tym drugim przypadku stan odpowiada sytuacji w czeskiej części obszaru).

W województwie dolnośląskim masa wytworzonych odpadów komunalnych w roku 2017 wynosiła 1 075 479 ton, z czego ok. 75% zostało przekazanych do przetwarzania w procesach odzysku lub recyklingu. Na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonuje 17 instalacji dedykowanych do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz 21 kompostowni bioodpadów stanowiących odpady komunalne. Natomiast, podobnie jak w przypadku ww. województw, nadal problematyczną kwestią jest niewystarczający poziom selektywnej zbiórki poszczególnych frakcji odpadów komunalnych, a w szczególności bioodpadów stanowiących odpady komunalne. W roku 2017 w województwie dolnośląskim stanowiły one zaledwie 7% ogółu wytworzonych odpadów komunalnych.

Zatem, wskazany wyżej problem wpisuje się w obszar wsparcia Programu. W czeskiej części obszaru, w 2017 r. zostało wykorzystanych około 46,7% odpadów komunalnych, ponad 53% zostało zdeponowanych na składowiskach, co stanowi dużą różnicę w stosunku do celów UE. Tylko 5,1% odpadów komunalnych zostało wykorzystanych na cele energetyczne, większość w kraju libereckim, w którym działa jedyna spalarnia odpadów komunalnych w czeskiej części obszaru wsparcia.

Do utrzymujących się wciąż problemów związanych z zarządzaniem odpadami na obszarze programowania należy wykorzystanie odpadów komunalnych biodegradowalnych (OKB), które są w dużej mierze składowane na wysypiskach oraz niewystarczająca ilość odpadów komunalnych wykorzystywanych do odzyskiwania materiału i energii. Powodem tego jest niewystarczająca wydajność urządzeń do wykorzystania odpadów biodegradowalnych oraz niski stopień ich materiałowego i energetycznego wykorzystania, w drugim przypadku również z powodu braku zgody społeczeństwa na budowę takich urządzeń w ich sąsiedztwie. Kolejne problemy w dziedzinie gospodarowania odpadami to zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów oraz wykorzystanie tego rodzaju brownfieldów w celach rozwojowych, zamiast zajmowania gruntów rolnych.

Przewidywany kierunek rozwoju przy braku realizacji koncepcji – odpady

W razie braku realizacji koncepcji nie dojdzie do żadnych zmian w sferze odpadów, z wyjątkiem braku potencjalnie pozytywnego oddziaływania w sferze koordynacji działań i edukacji.

2.7 Woda

Jakość wody powierzchniowej

Wzrost stężeń monitorowanych wskaźników w ostatnim dziesięcioleciu odzwierciedla w znacznym stopniu zwiększenie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych ze źródeł punktowych, dostęp do oczyszczania ścieków (udział oczyszczonych ścieków, stopień oczyszczania wody) oraz rozwój społeczno-gospodarczy w obu krajach (dalsza restrukturyzacja przemysłowa, podnoszenie standardów życia). Ważną rolę w rocznych wahaniami odgrywają również warunki klimatyczne w danym roku (wodostany, temperatura).

Większość wody z czeskiej części obszaru transgranicznego, z wyjątkiem Odry, jest odprowadzana w kierunku południowym, praktycznie bez potencjału transgranicznego oddziaływania (rozprzestrzenianie zanieczyszczeń). W ocenie jakości wody można zaobserwować wyraźną tendencję do jej stopniowej poprawy w ciekach wodnych w zakresie podstawowych wskaźników monitorowanych. Zwłaszcza w ciągu ostatnich 20 lat, doszło do spadku ich średniego rocznego stężenia.

W szczególności w latach dziewięćdziesiątych i w ostatniej dekadzie na terenie całego obszaru programowania odnotowano spadek ich średnich rocznych stężeń. Większość badanych odcinków rzek na całym obszarze programowania jest dzięki temu obecnie zakwalifikowana do najniższych klas zanieczyszczenia, tj. I–III klasy jakości (IV klasa – górna część Nysy Łużyckiej w samym Libercu).

Pomimo stopniowej poprawy, nadal istnieje kilka odcinków cieków wodnych zakwalifikowanych do klasy V, czyli najgorszej klasy jakości (dolny bieg rzeki Jičínka w kraju morawsko-śląskim, część rzeki Cidlina w kraju hradeckim, silnie zanieczyszczony jest również odcinek Chrudimki i Svitavy). Silnie zanieczyszczone rzeki (patrząc na główne rzeki na terenie obszaru) występują w niewielkiej skali. W kraju libereckim to tylko krótki odcinek Nysy Łużyckiej pomiędzy Jabloncem i Chrastavą, w tym odcinek przepływający przez Liberec. Na ten odcinek mają wpływ dwa duże

źródła zanieczyszczeń. Są to wg Zintegrowanego Rejestru Zanieczyszczeń – gospodarka z odpadami niebezpiecznymi oraz oczyszczalnia ścieków w Libercu. Pogorszenie jakości wody jest spowodowane głównie przez wycieki do nich zanieczyszczeń, nieoczyszczone ścieki komunalne w małych gminach, intensywne rolnictwo, a ostatnio, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych, również przez niskie stany wód.

Do poprawy jakości wody doszło w 2017 r. w porównaniu z okresem 2015-2016 r., na przykład w czeskiej części obszaru na rzece Desná w kraju ołomunieckim, w górnej części Nysy Łużyckiej w kraju libereckim, na górnym odcinku Svitavy w kraju pardubickim. Ponadto w zachodniej, jak i we wschodniej części obszaru programowania czystość wody nabiera wymiaru trójstronnego, ponieważ wody z terenów leżących na pograniczu trzech sąsiadujących państw odprowadzane są przez wspólne rzeki. Powinno to być uwzględniane także w ramach ich ochrony i koordynacji działań mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia i jego rozprzestrzeniania się pomiędzy poszczególnymi państwami. Niska jakość wód powierzchniowych jest również problemem w polskiej części obszaru wsparcia.

W województwie opolskim, pomimo znacznych inwestycji w latach 2011-2017, około 30% wód powierzchniowych przekracza granice i są one oceniane pod względem jakości w kategorii „zły stan” (Prudnik, Głubczyce, Branice i Kietrz). Również w województwie dolnośląskim i śląskim, wiele profili sklasyfikowanych jest pod względem jakości w kategorii „zły stan”. Jednakże w ramach oceny należy zaznaczyć, że ogólna ocena zależy od kilku wskaźników, a nawet ogólna ocena „zły” może oznaczać, że w szeregu wskaźników stan przepływu rzeki w profilu jest dobry (na ogólny wynik może mieć wpływ tylko jeden ze wskaźników). Dla województwa śląskiego jest znacząca ochrona Odry, szczególnie o ile chodzi o substancje ropopochodne.

Jakość wód podziemnych i wód leczniczych

Jakość wody jest również monitorowana w odniesieniu do wód podziemnych, które mogą być zanieczyszczone przez azotany oraz pestycydy, w szczególności przez ich metabolity w wyniku intensywnego rolnictwa. Największe zanieczyszczenie wód podziemnych czeskiej części terytorium przez azotany odnotowano w 2017 r. na obszarze kraju pardubickiego (drugie miejsce zajął kraj hradecki).

W przypadku wód podziemnych po polskiej stronie obszaru wsparcia, w województwie opolskim, istnieje tylko jedna część wód podziemnych znajdująca się blisko granicy z Republiką Czeską (nr 127) – której stan wód charakteryzowano jako dobry zarówno pod względem wydajności, jak i składu chemicznego. Ponadto w województwie dolnośląskim znajdują się źródła wód leczniczych oraz termalnych, które uwarunkowały powstanie ośrodków uzdrowiskowych. Ochrona tych zasobów, będąca jednym z celów rozwoju, musi być zapewniona przez przestrzeganie warunków ochrony i odpowiednie zarządzanie turystyką (intensywność proporcjonalna).

Gospodarka wodna

Zaopatrzenie w wodę

Na obszarze objętym programem występują stosunkowo duże różnice w proporcji populacji zaopatrzonej w wodę z publicznych wodociągów, głównie spowodowane przez strukturę osadnictwa. Aglomeracje miejskie i regiony zurbanizowane wykazują najwyższy procent zaopatrzonych mieszkańców (kraj morawsko-śląski 99,9% w 2017 r.). Obszary wiejskie (typowo podgórskie i górskie) mają natomiast najniższy procent z częstym używaniem studni (typowo północne obszary górskie czeskich krajów oraz południowe górskie obszary Polski, objęte Programem). Pod względem regionalnym najniższy udział odnotowano w 2017 r. w kraju libereckim z 92,4%, co jest mniej niż średnia Republiki Czeskiej (94,7%). W niektórych gminach w obu częściach obszaru wsparcia zaczynają być widoczne konsekwencje suszy, a tym samym brak wody pitnej, ograniczający rozwój (nowe budownictwo). Niedobór wody pitnej przejawia się również na terenach wiejskich regionów polskich, zwłaszcza w regionach górskich.

Ścieki

Oczyszczanie ścieków pochodzących ze źródeł komunalnych, jak i przemysłowych prowadzi do obniżania ilości wprowadzanych do środowiska zanieczyszczeń, stanowiąc dzięki temu zasadnicze narzędzie na rzecz poprawy jakości wód powierzchniowych. W ostatnich latach i dziesięcioleciach na obszarze objętym programem istnieje wyraźna tendencja do zwiększania udziału oczyszczania ścieków. Poziom oczyszczania ścieków komunalnych można ocenić w według odsetka gospodarstw domowych przyłączonych do kanalizacji. Jednak nie wszystkie ścieki odprowadzane do kanalizacji są oczyszczane, a ich udział w regionach jest znacznie

zróżnicowany. W czeskiej części obszaru wsparcia poziom przyłączenia do kanalizacji oraz kanalizacji zakończonych przez oczyszczalnię ścieków znajduje się poniżej średniej ogólnokrajowej.

Od 2012 r. doszło w Republice Czeskiej do przedłużenia sieci kanalizacyjnej o prawie 7 000 km, zwiększając tym samym odsetek mieszkańców przyłączonych do sieci kanalizacyjnej z 82,5% do 85,5% ludności Republiki Czeskiej w roku 2017. Trend zwiększania liczby mieszkańców podłączonych do kanalizacji jest widoczny we wszystkich krajach Republiki Czeskiej. Największy odsetek mieszkańców, którzy są podłączeni do kanalizacji jest w kraju morawsko-śląskim i ołomunieckim. Ten odsetek w 2012 r. osiągnął 82,3% w kraju morawsko-śląskim i 78,7% mieszkańców w kraju ołomunieckim, w 2017 r. nastąpił wzrost w obu regionach do około 84% populacji.

Natomiast w kraju libereckim odsetek ten jest stosunkowo niższy, odsetek mieszkańców w domach podłączonych do kanalizacji w roku 2017 wynosił 69%. Problematyczna jest przede wszystkim sytuacja w gminach do 2 000 mieszkańców, które nie mają ustawowego obowiązku budowania kanalizacji, a inwestycje w infrastrukturę służącą gospodarce wodnej o wystarczających parametrach technicznych są dla nich często nieproporcjonalnie kosztowne z powodu rozproszonej zabudowy i istnienia tematycznie ukierunkowanych programów pomocowych. Z tego powodu udział gospodarstw domowych przyłączonych do kanalizacji na tych terenach jest o wiele niższy w porównaniu z obszarami zurbanizowanymi o miejskim charakterze osadnictwa. Porównując sytuację w skali ogólnokrajowej można stwierdzić, że zarówno cała czeska część obszaru wsparcia, jak i żaden z analizowanych krajów (regionów) nie osiągają średniej krajowej, a skala przyłączenia do sieci kanalizacyjnej i oczyszczania ścieków komunalnych jest tu stosunkowo niska. Wynika to w dużym stopniu ze skomplikowanej geomorfologii i rozproszonej struktury osadniczej z niższym stopniem zurbanizowania na znacznej części obszaru (w szczególności na obszarze przygranicznym).

W polskiej części obszaru wsparcia liczba podłączonych gospodarstw domowych jest znacznie niższa niż w części czeskiej. Wynika to z ogólnie niższej średniej podłączeń gospodarstw domowych w RP w porównaniu z Republiką Czeską (o ponad 10 %), zwłaszcza na obszarach wiejskich. W porównaniu ze średnią całej RP, udział podłączeń w polskiej części obszaru objętego programem jest wyższy (z wyjątkiem województwa opolskiego, w którym utrzymuje się przeciętna wartość całej RP). Najwyższy jest w regionach jeleniogórskim i wałbrzyskim, a

następnie spada w kierunku od zachodu na wschód. Podregiony województwa śląskiego są już poniżej średniej ogólnokrajowej - około 60% mieszkańców podłączonych do kanalizacji.

Porównując obie części pogranicza można wywnioskować, że skala przyłączenia do kanalizacji i oczyszczania ścieków jest nieco większa po stronie czeskiej.

Przemysłowe zanieczyszczenie wody

Analizowany obszar polsko-czeskiego pogranicza należy do tradycyjnych obszarów uprzemysłowionych, w dużym stopniu charakteryzujących się także dużą gęstością osadnictwa. Największymi źródłami zanieczyszczenia wody są w szczególności duże aglomeracje, takie jak ostrawska, hradecko-pardubicka oraz liberecka po stronie czeskiej, na terenie których znajdują się największe źródła zanieczyszczeń komunalnych, jak i przemysłowych.

Zagrożenia powodziowe

Na analizowanym terytorium istnieje zagrożenie powodziowe. Na częstotliwość powodzi mogą również wpływać zmiany klimatyczne. W celu monitorowania zagrożenia powodziowego jako podstawę można przyjąć np. wskaźnik występowania szczytowych przepływów, podczas których osiągnięto III stopień zagrożenia powodziowego (SZP). Takie sytuacje powodziowe zostały odnotowane w kraju libereckim i morawsko-śląskim (Karkonosze, Beskidy, Śląsk Cieszyński) w latach 2013-2017 i przejawiały się również w sąsiednich regionach polskich. Ponadto w polskiej części obszaru wystąpiły one także w województwie dolnośląskim z zasięgiem do sąsiedniej Saksonii (2010). Z warunków hydrologicznych obszaru wynika, że wpływ na polską część obszaru wsparcia jest możliwy zwłaszcza w obszarze zlewniska rzeki Odry, w którym znajdują się ciek wodne, na których dość często występują zwiększone natężenia przepływu (zwłaszcza rzeki Olza, Lubina, Opawa, Widna), ewentualnie w obszarze rzeki Witka w kraju libereckim.

Z punktu widzenia województwa śląskiego kluczowe jest opracowanie kompleksowego programu ochrony przeciwpowodziowej na rzece granicznej Piotrówka oraz ryzyko związane z zagrożeniem dla spółki PPG Cieszyn S.A. (przedsiębiorstwo sklasyfikowane jako ryzykowne pod względem charakteru i ilości wykorzystanych materiałów) przez powódzie na Olzie.

Międzynarodowy Plan Ostrzegawczo- Alarmowy dla Odry jest również ważny dla działań po obu stronach granicy. Południowy kierunek fali powodziowej i jej przejście z polskiej na czeską część

obszaru wsparcia ogranicza się do kilku rejonów południowej Polski należących do dorzecza Łaby.

Wyjątkowym projektem, którego przygotowanie wykracza poza horyzont i zakres programu, to plany budowy kanału Dunaj – Odra – Łaba, który jest omawiany zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalno-wojewódzkim w ramach Forum Odrzańskiego (od 2015 r.). Istnieją poważne zastrzeżenia do projektu po stronie czeskiej – zwłaszcza ze sfer naukowych – podważające jego efektywność ekonomiczną i zwracające uwagę na wpływ kanału na chronione obszary przyrody, hydrologię i skutki zmian klimatu. Połączenie Ostrawy z portem w Kędzierzynie-Koźlu jest mniej skomplikowane, również tu znajdują się jednak obszary, które wymagają ochrony przed ingerencją (np. SOOS Meandry Dolnej Odry).

Przewidywany kierunek rozwoju przy braku realizacji koncepcji – woda

Ogólne trendy w zakresie wody nie zmieniają się w razie braku realizacji koncepcji. Koncepcja obejmuje niektóre potencjalne działania, które mogłyby mieć potencjalne negatywne oddziaływanie na wodę (są to działania związane z remontami dróg, mostów itp.). W razie braku realizacji koncepcji nie przejawia się potencjalne negatywne oddziaływanie na wodę.

2.8 Gleba

W latach 2012–2017 na obszarze wsparcia w dziedzinie zarządzania gruntami przejawiały się podobne tendencje, jak w ramach całej RCz i RP. Występuje spadek powierzchni gruntów rolnych i gruntów ornych, a tym samym zmniejsza się odsetek użytków ornych. Zwiększa się w związku z tym powierzchnia użytków zielonych, co można uznać za pozytywny rozwój pod względem stabilności krajobrazu. Rozkład terytorialny intensywności tej wewnętrznej konwersji gruntów rolnych, widoczny jest szczególnie w miejscach o mniejszej ich rentowności.

Największy stopień utraty odnotowano w kraju libereckim i województwie dolnośląskim.

Zgodnie z tendencjami ogólnokrajowymi, doszło na większości obszaru wsparcia również do zwiększenia powierzchni zabudowanych. W ostatnich latach przyczynił się do tego wzrost budowlany (zwłaszcza wzrost obszarów mieszkaniowych, w kontekście tendencji do suburbanizacji) oraz rozbudowa infrastruktury transportowej.

Erozja gleby wietrzna i wodna

W obu częściach obszaru jeden z głównych czynników ryzyka (pomimo jego spadku) stanowi wciąż bardzo wysoki procent użytków ornych, pomimo stopniowej przemiany gruntów ornych na bardziej stabilny typ krajobrazu, szczególnie w miejscowościach górskich i podgórskich. Tereny dorzecza Witki w regionie libereckim lub Ścinawki w okolicach miasta Broumov są zagrożone występowaniem erozji wodnej. W kraju ołomunieckim erozja wodna o potencjalnym oddziaływaniu transgranicznym przejawia się głównie w dorzeczu rzeki Bělá w regionie Jesioników oraz w okolicach Jawornika, w kraju morawsko-śląskim na ziemi osobłotskiej, w dorzeczu Opawy, Olzy i na całym górnym odcinku Odry. Obszary zagrożone erozją wodną i wietrzną w polskiej części regionu przygranicznego znajdują się głównie w Sudetach (duży obszar województwa dolnośląskiego), Beskidzie oraz w części Niziny Śląskiej (w pobliżu góry Ślęży i płaskowyżu Głubczyckiego), a także w Wyżynie Śląskiej.

Przewidywany kierunek rozwoju przy braku realizacji koncepcji – gleba

Ogólne trendy w zakresie gleby nie zmieniają się w razie braku realizacji koncepcji. Koncepcja obejmuje niektóre potencjalne działania, które mogłyby mieć potencjalne negatywne oddziaływanie na glebę (są to działania związane z remontami dróg, które w razie zmiany trasy mogłyby oznaczać zajęcie gruntów rolnych, nawet przy utrzymaniu ich w tym samym korytarzu). W razie braku realizacji koncepcji nie przejawia się potencjalne negatywne oddziaływanie na glebę.

2.9 Lasy

W czeskiej części obszaru objętego programem lesistość osiąga 34,3% i od 2012 r. wzrosła o więcej niż 3 %, przekraczając w ten sposób lesistość Republiki Czeskiej (33,9%). W skali Polski lesistość wynosi 29,5%. Na obszarze wsparcia jest ona zbliżona do średniej krajowej (dolnośląskie 29,8%, opolskie 26,6%, śląskie 31,9%). Można również zidentyfikować duże rozbieżności w zakresie lesistości poszczególnych części obszaru wsparcia. Nie tylko między Republiką Czeską i Polską, ale także w różnych podregionach polskich województw lub między krajami Republiki Czeskiej. Najwyższy poziom lesistości osiągają obszary na krańcach terytorium na zachodzie i wschodzie polskiej części terytorium – 40% i w kraju libereckim (43,2%). Najmniej

– około 20% – w uprzemysłowionym podregionie rybnickim, gdzie wylesianie i transformacja gruntów leśnych na inne cele uważana jest za problem.

Aktualnie najbardziej pilnym problemem w krajach morawsko-śląskim i ołomunieckim oraz w sudeckiej części polskiego obszaru jest obumieranie monokultur świerkowych. Ma ono miejsce ze względu na połączone skutki suszy (patrz także zmiany klimatyczne) i działanie szkodliwych owadów (kornik). Od 2015 r. w Republice Czeskiej pozyskuje się około 25 mln. metrów sześciennych drewna zaatakowanego przez kornika, czyli mniej więcej taką samą objętość jak w latach 1963-2002 (tylko pomiędzy rokiem 2016 i 2017 nastąpił wzrost o prawie jedną czwartą). Problem ten ma wpływ nie tylko na obniżanie cen drewna (nadwyżka drewna na rynku i spadek jego ceny). Występuje także niedobór pracowników, sadzonek drzew liściastych i środków finansowych, zwłaszcza w wypadku właścicieli małych lasów. Wyżej wymieniony fakt oddziałuje to na rozwój obszaru i ma wpływ na sferę gospodarczą, ale także na turystykę i jakość życia mieszkańców (ISSaR, 2020; VULHM, 2019).

Przewidywany kierunek rozwoju przy braku realizacji koncepcji – las

Ogólne trendy w zakresie lasu nie zmieniają się w razie braku realizacji koncepcji. Koncepcja obejmuje niektóre potencjalne działania, które mogłyby mieć potencjalne negatywne oddziaływanie na lasy (są to działania związane z remontami dróg, które w razie zmiany trasy mogłyby oznaczać zajęcie gruntów leśnych, nawet przy utrzymaniu ich w tym samym korytarzu). W razie braku realizacji koncepcji nie przejawia się potencjalne negatywne oddziaływanie na glebę. Z drugiej strony w razie braku realizacji koncepcji nie przejawiałoby się potencjalne pozytywne oddziaływanie planowanej koordynacji zarządzania lasami i ich odbudową, wymiany doświadczeń itp.

2.10 Edukacja środowiskowa, kształcenie i podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej

Zaangażowanie społeczeństwa w ochronę środowiska jest istotną częścią rozwiązywania problematyki środowiskowej. Edukacja środowiskowa, kształcenie i podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej są ważne, a w niektórych przypadkach stanowią jedno z głównych narzędzi skutecznych rozwiązań problemów środowiskowych, w szczególności w dziedzinie

zanieczyszczenia powietrza z lokalnego spalania i transportu, gospodarowania odpadami (w tym ich spalanie w gospodarstwach domowych), ochrony przyrody, ochrony klimatu i innych. Zaangażowanie społeczeństwa w rozwiązania środowiskowe jest również ważne w przypadku ocen skutków dla środowiska, np. jeżeli sprzeciw społeczeństwa może przeszkadzać w rozwiązaniu problemu (np. odrzucanie wykorzystania odpadu komunalnego do odzyskiwania materiału i energii). Jednakże edukacja środowiskowa, kształcenie i podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej nie mogą być samowystarczalne. Powinny być częścią szerszej edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju i powinny zawierać oraz wykorzystywać inne działania związane z zarządzaniem środowiskiem, lokalne Agendy 21, podejścia „smart” itp.

Kraje czeskiej części obszaru wsparcia mają opracowane koncepcje Edukacji środowiskowej na poziomie kraju - np. w kraju morawsko-śląskim już od 2004 r. działa po obu stronach granicy kilka znaczących, zorientowanych na środowisko, pozarządowych organizacji non-profit (NGO) o szerszym zakresie działań. Zwiększanie poziomu świadomości ekologicznej oraz inne „miękkie” narzędzia ochrony środowiska są jednym z celów zwiększenia potencjału współpracy w czeskiej i polskiej części regionu.

Przewidywany kierunek rozwoju przy braku realizacji koncepcji – edukacja środowiskowa, kształcenie i podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej

W razie braku realizacji programu mogłoby dojść do komplikacji przy koordynacji kształcenia i oświaty, zawierającej potencjalne elementy środowiskowe.

2.11 Zabytki

Na terytorium objętym Programem znajduje się bardzo dużo zabytków, których wyliczenie nie wniosłoby nic do Oceny, ponieważ w Programie nie określono żadnych projektów, które uzyskają wsparcie, zaś potencjalne działania nie określają bliżej lokalizacji ani innych cech potencjalnych projektów, które teoretycznie mogą być zlokalizowane na całym obszarze programowania, czyli w 5 krajach czeskich i części trzech województw polskich.

Z obiektów, które umieszczono na liście światowego dziedzictwa UNESCO, wymienić można np. zamek w Litomyślu, Kolumnę św. Trójcy w Ołomuńcu czy drewniane kościoły w Świdnicy i Jaworze. Istotnym potencjałem obszaru wsparcia jest również działalność uzdrowisk, które ma tu długą tradycję, a w dzisiejszych czasach niesie z sobą duży potencjał ekonomiczny i

możliwość wykorzystania przez cały rok (pomijając ograniczenia związane z pandemią Covid 19).

Na obszarze programowania odbywa się cały szereg imprez kulturalnych oraz festiwali filmowych, teatralnych i muzycznych, wystaw; znajdują się to muzea, związane m.in. z historią i tradycjami pogranicza (źródło: Analiza społecznoekonomiczna Programu WT Czechy – Polska w latach 2021+”, 2021).

2.12 Przewidywany kierunek rozwoju przy braku realizacji koncepcji – podsumowanie

Obok zaproponowanego wariantu zdefiniować można również wariant zerowy, który oznaczałby zachowanie aktualnego stanu i nie uwzględniał realizacji Programu. W razie wyboru wariantu zerowego rozwój środowiska naturalnego kontynuowany byłby zgodnie z dotychczasowymi tendencjami, na które Program wywierać może tylko niebezpośredni i fragmentaryczny wpływ, ponieważ środowisko naturalne znajduje się równocześnie pod wpływem szeregu innych czynników, w tym wpływów innych koncepcji na szczeblu regionalnym i państwowym w obu krajach, które oddziałują na terytorium objętym wsparciem Programu.

W hipotetycznym, praktycznie nierealnym przypadku, gdyby nie zrealizowano żadnego z działań określonych w Programie, zakładać można, że rozwój stanu środowiska naturalnego na terytorium objętym wsparciem Programu zmierzałby w poniższym kierunku (taka sytuacja nie może jednak nastąpić, albowiem realizacja większości celów nie zależy wyłącznie od ich objęcia Programem):

- Redukcja działań rozwojowych na terytorium objętym wsparciem Programu.
- Wsparcie dla działań, które nie spełniałyby celów Programu, istniałoby zatem ryzyko braku dofinansowania z funduszy strukturalnych 2021–2027.
- Realizacja działań rozwojowych przebiegałaby prawdopodobnie w sposób żywiołowy, brak koordynacji ze strony administracji publicznej, w zależności od interesów i możliwości finansowych inwestorów.
- Ograniczone możliwości współpracy partnerskiej między mieszkańcami i instytucjami obu państw.

Prawdopodobnie zwiększyłby się nacisk na zanieczyszczenie środowiska naturalnego, obniżyłaby się zdolność reagowania przy rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych, ograniczono by działania związane z rewitalizacją i ochroną atrakcji kulturalnych i przyrodniczych.

Z drugiej jednak strony, prawdopodobnie nie odbyłyby się remonty i budowy szlaków kolejowych i drogowych, w tym mostów (zob. Priorytet 2 – Transport), w zakresie zdefiniowanym w Programie, co mogłoby mieć konsekwencje zarówno negatywne (nie doszłoby do redukcji zatorów komunikacyjnych, zwiększenia bezpieczeństwa itp.), jak i pozytywne (nie wywierano by nacisku na obszary naturalne, na tereny rolnicze lub leśne). Należy jednak wziąć pod uwagę fakt, iż część projektów, które uzyskają wsparcie Programu, prawdopodobnie realizowano by bez względu na jego istnienie.

Potencjalne oddziaływanie określono w częściach podsumowujących poszczególne rozdziały analizy.

3 CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA NATURALNEGO NA TERENACH NARAŻONYCH W ISTOTNYM STOPNIU NA ODDZIAŁYWANIE REALIZOWANEJ KONCEPCJI

Program Interreg Czechy – Polska 2021-2027 dotyczy całego analizowanego obszaru, którego zasięg przedstawiono w rozdziale 1 Zakres i cele koncepcji. Można zatem przewidywać potencjalne oddziaływania działań koncepcji na cały obszar programowania (5 czeskich krajów i część 3 polskich województw) Wpływ realizacji Programu może się jednak różnić, nie tylko ze względu na charakter priorytetów, ale również ze względu na wrażliwość obszarów potencjalnie objętych działaniami. Tę kwestię rozwiązuje konsekwentne stosowanie kryteriów środowiskowych w ramach wyboru projektów (patrz rozdział 11). Ze względu na to, że przy pomocy tych kryteriów środowiskowych zostaną wyeliminowane (nie będą wspierane) projekty mogące mieć negatywny wpływ na środowisko, można stwierdzić, że w wyniku realizacji programu żadne obszary nie zostaną w sposób znaczący (negatywny) dotknięte.

Ponieważ Program nie określa szczegółowo potencjalnych działań ani ich lokalizacji (nawet ramowo), do momentu ogłoszenia naborów lub uzyskania wiedzy o lokalizacji danego projektu nie sposób określić położenia geograficznego obszarów, na które realizacja koncepcji miałaby znaczący wpływ.

Niemniej jednak należy stwierdzić, że w analizowanym terenie istnieją obszary, w których należy szczególnie dokładnie poddawać ocenie ewentualne oddziaływanie projektów. Ich charakterystyka znajduje się poniżej:

- **Obszary o podwyższonych wymaganiach w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu**

Chodzi przede wszystkim o przygraniczne tereny objętych szczególną ochroną, europejskie obszary istotnych miejsc, obszary ochrony siedlisk i obszary szczególnej ochrony ptaków sieci NATURA 2000, komponenty systemu terytorialnego stabilności ekologicznej, istotne elementy krajobrazu i pozostałe, które mają wpływ na stabilność ekologiczną i atrakcyjność terytorium (wymieniono je w rozdziale 2.4 i podsumowaniu oceny oddziaływania w zał. 1 do niniejszej Oceny). Określenie tych obszarów jest ważne szczególnie pod kątem ich potencjalnego zagrożenia ze strony interwencji koncepcji.

W myśl poszanowania zasady ostrożności nie sposób w tej fazie Oceny wykluczyć żadnej z nich ani wskazać wyższego ryzyka dla konkretnego obszaru, np. w związku z istnieniem transgranicznych i przygranicznych dróg, mostów itp. (jeżeli bierzemy pod uwagę priorytet, który niesie ze sobą największe potencjalne ryzyko – Transport). Nie wiadomo bowiem, które drogi będą remontowane, o jaki charakter i zakres remontu będzie chodzić, a tym samym – gdzie spodziewać się największych wpływów.

Są to również obszary, gdzie grunty rolne i grunty przeznaczone do zalesienia mogłyby zostać zagrożone przez ewentualnie umiarkowane negatywne wpływy potencjalnych działań w priorytecie Transport. W przypadku lasów – w połączeniu z postępującą degradacją zadrzewienia w związku z suszą i związaną z tym działalnością szkodliwych owadów.

W związku ze skutkami zmiany klimatu, do obszarów o zwiększonych wymaganiach w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu, które mogłyby nieść znaczące skutki realizacji koncepcji, należą również obszary wrażliwe na skutki zmian klimatu, tj. susze, skrajne zjawiska meteorologiczne i hydrologiczne i inne symptomy zmiany klimatu (obniżone zdolności retencyjne, zakłócenie cyrkulacji wody, wyższe ryzyko erozji, niższe zasoby wód podziemnych, rozległe tereny zalewowe, zagrożona jakość wód powierzchniowych lub podziemnych pod wpływem zwiększonej dawki składników odżywczych ze środowiska, np., na skutek intensywnego rolnictwa itp.

Najważniejsze cechy powyższych obszarów określono w rozdziale 2.4. Przyroda i krajobraz.

- **Tereny o szczególnie pogorszonym stanie środowiska**

Z analizy stanu środowiska naturalnego na obszarze objętym Programem (zwłaszcza zaś jego wschodniej części) wynika, że oddziaływanie na wybrane elementy środowiska naturalnego – zwłaszcza zaś zmiana jakości atmosfery na skutek emisji substancji szkodliwych ze źródeł przemysłowych, transportu i lokalnych palenisk, a także sytuacja akustyczna (poziom hałasu) w związku z transportem w miastach i przy najbardziej obciążonych liniach komunikacyjnych – ma potencjalnie negatywny wpływ na środowisko naturalne i zdrowie mieszkańców.

W związku z tym można więc wybrane obszary Dolnego Śląska oraz kraju morawsko-śląskiego uważać za tereny, w których należy zwracać uwagę zarówno na negatywne, a zwłaszcza też pozytywne oddziaływanie Programu. Następnie należałoby uwzględnić fakt, że stan środowiska naturalnego ogranicza niektóre działania, mogąc blokować jego naturalny lub aktywnie

wspierany rozwój, w tym pogorszenie wizerunku obszaru(jego atrakcyjność z punktu widzenia przedsiębiorców, mieszkańców i turystów).

Najważniejsze cechy powyższych obszarów określono w rozdziałach 2.2 Klimat i jego zmiany i 2.3 Hałas.

4 WSZYSTKIE OBECNIE ISTNIEJĄCE PROBLEMY ŚRODOWISKOWE, KTÓRE SĄ ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA KONCEPCJI, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW O WYJĄTKOWYM ZNACZENIU DLA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

4.1 Znaczące problemy środowiskowe na przedmiotowym obszarze

Informacje o istniejącym stanie środowiska na terytorium objętym Programem oraz potencjalnych zmianach tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu szczegółowo opisano w rozdziale 2. niniejszej Oceny. Najważniejsze stwierdzone aktualne problemy środowiska, istotne z punktu widzenia Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027:

ATMOSFERA

- Kluczowy problem obszaru objętego wsparciem Programu (zwłaszcza jego wschodniej części).
- Przekraczanie limitów stężenia substancji szkodliwych w atmosferze – pyłów zawieszonych, benzo[a]pirenu (zwłaszcza w kraju morawsko-śląskim i powiecie rybnickim województwa śląskiego).
- Wysokie stężenie tlenu azotu w miastach i w pobliżu dróg.
- Sytuacja w ostatnich latach trochę się poprawiła, nie wynika to jednak z proporcjonalnego obniżenia emisji (konsekwencje warunków meteorologicznych), wartości w poszczególnych latach są bardzo różne.
- Jakość atmosfery ma wpływ na wizerunek terytorium oraz jego charakterystykę demograficzną i społeczną.
- Główny problem stanowią emisje z lokalnych źródeł zanieczyszczeń (piece domowe) po obu stronach granicy, coraz bardziej znaczące są również zanieczyszczenia związane z transportem.
- Konsekwencje górnictwa odkrywkowego (również w kontekście hałasu, oddziaływania na krajobraz i gospodarkę wodną itd.).

KLIMAT I JEGO ZMIANA

- Rosnący wpływ zmiany klimatu w ostatnich latach (susze, fale upałów, skrajne zjawiska meteorologiczne).

- Wpływ nie tylko na środowisko naturalne, ale pośrednio również na sferę gospodarczą i społeczną (odbija się to na stanie zdrowia mieszkańców, jakości życia i – na niektórych obszarach gospodarczych – na leśnictwie, rolnictwie i ruchu turystycznym).
- Tylko 1 kraj (region) w Republice Czeskiej opracował Strategię adaptacji do zmian klimatu (kraj morawsko-śląski), zaś w Polsce opracowywane są aktualnie strategie dla miast o ponad 100 tysiącach mieszkańców.

HAŁAS

- Źródłem hałasu, podobnie jak w przypadku atmosfery, jest transport i działalność przemysłowa, przejawiające się głównie w aglomeracjach, centrach miast i w pobliżu ruchliwych dróg.
- Analogiczny problem po obu stronach granicy.

SMOG ŚWIETLNY

- Smog świetlny, wywołany przez działania wymagające sztucznego oświetlenia (uprawa warzyw i owoców w szklarniach, tereny narciarskie).

WODA

- Jakość cieków wodnych na danym obszarze nadal nie osiągnęła pożądanych parametrów, choć sytuacja ulega poprawie.
- Jedną z przyczyn jest koniunktura gospodarcza ostatnich lat (do momentu epidemii SARS-2-Covid 19), niewspółmierne oczyszczanie ścieków komunalnych na obszarze objętym koncepcją oraz obniżony poziom wody w ciekach, w związku z suszą.
- Mniejszy odsetek mieszkańców posiadających dostęp do kanalizacji w polskiej części Programu, odsetek ten spada w kierunku wschodnim (województwo śląskie).
- Na niektórych obszarach pojawia się również problem braku wody.

NATURA I KRAJOBRAZ

- Lokalnie, pod naciskiem intensywnego ruchu turystycznego (KRNP / KPN – Karkonoski Park Narodowy, ADRŠPAŠKO-TEPLICKÉ SKÁLY / Park Narodowy Gór Stołowych), można

mówić o potencjalnie negatywnym wpływie na przedmiot ochrony i zrównoważony charakter ruchu turystycznego.

- Intensyfikacja ruchu turystycznego w kraju, w związku z epidemią SARS-2-Covid 19.
- Zakłócony bilans wodny, obniżone zdolności retencyjne krajobrazu.
- Ekspansja obcych gatunków roślin i zwierząt.
- Aktualna lub planowana budowa obiektów liniowych, prowadząca do fragmentaryzacji krajobrazu i obniżenia jego drożności (drogi, kanały rzeczne).

GLEBA

- Ryzyko zajęcia ziemi w ramach budowy obiektów mieszkalnych i przemysłowych oraz wprowadzenia substancji obcych (pestycydów).
- Zmiany klimatu odbija się na plonach w ostatnich latach.

LASY

- Susza ostatnich lat (zmiana klimatu) w powiązaniu z coraz większą ilością szkodników po obu stronach granicy prowadzi do degradacji lasów, w szczególności świerkowych.

ODPADY

- W porównaniu ze średnią UE, nadal utrzymuje się wyższy odsetek odpadów komunalnych na wysypiskach, w Polsce również niższy odsetek segregacji odpadów.
- Niewystarczające moce przerobowe do wykorzystania biodegradowalnych odpadów komunalnych oraz ich przetworzenia na energię.
- Odmienna metoda sprawozdawczości po obu stronach granicy, utrudniony dostęp do danych w tych częściach obszaru programowania, które nie stanowią całych województw.
- Zasadniczy wpływ na przyszły rozwój sytuacji będą mieć nowe akty prawne (cele) UE, które mocno ograniczą utylizację odpadów komunalnych na wysypiskach.
- Zasadnicza będzie również preferencja dla gospodarki cyrkularnej, wzrost segregacji odpadów i innych sposobów ich wykorzystania (jako materiału lub paliwa) oraz towarzyszące temu skutki gospodarcze i techniczne.

EDUKACJA EKOLOGICZNA

- Warunek niezbędny rozwiązania części problemów w dziedzinie środowiska (zanieczyszczenie atmosfery piecami domowymi i transportem, gospodarka odpadami itd.).

4.2 Aktualne problemy środowiska, wiążące się z obszarami o szczególnym znaczeniu dla środowiska

Z listy problemów środowiska w rozdziale 4.1., które wiążą się z obszarami o szczególnym znaczeniu dla środowiska, wymienić można problemy w sferze atmosfery, klimatu, przyrody i krajobrazu oraz lasów. Informacje o stanie środowiska i jego oceny, których mogłaby dotknąć realizacja koncepcji, podano w rozdz. 2 i 3 Oceny. Poniższy akapit poświęcono obszarom sieci Natura, którym przyświeca idea ochrony europejskiej sieci obszarów chronionych, dlatego mają one zasadnicze znaczenie w kontekście celów Programu Interreg.

NATURA 2000

Jakakolwiek koncepcja, która może potencjalnie samodzielnie lub w połączeniu z innymi koncepcjami lub przedsięwzięciami znacząco oddziaływać na któryś z obszarów Natura 2000, podlega ocenie oddziaływania koncepcji na ten obszar i stan jego ochrony.

Dlatego także dla Programu Interreg Czechy – Polska 2021-2027 została przeprowadzona ocena oddziaływania na obszary Natura 2000 zgodnie z §45i ustawy nr 114/1992 Dz.U., o ochronie środowiska i krajobrazu, w brzmieniu późniejszych przepisów (po polskiej stronie ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Dz.U. 2004 Nr 92 poz. 880), opracowana przez osobę autoryzowaną zgodnie z przytoczoną ustawą (Frélich, Z., 2021, załącznik nr 1). Celem oceny oddziaływania na obszary Natura 2000 jest stwierdzenie, czy koncepcja może mieć znaczący negatywny wpływ na przedmioty ochrony i nienaruszalność SOOS, obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty i OSOP. Oprócz cytowanej ustawy ocena oddziaływania na obszary Natury 2000 jest opracowywana zgodnie z dyrektywą 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków, dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych i zaleceniami metodycznymi Ministerstwa Środowiska i Komisji Europejskiej (zob. Kolektiv 2001, 2001a, MŚ 2007, 2011).

W cytowanej powyżej ocenie oddziaływania na sieć Natura 2000 (zob. załącznik nr 1 do niniejszej Oceny) podano informacje o potencjalnym oddziaływaniu koncepcji na obszary sieci Natura 2000 i ewentualne zalecenia na rzecz minimalizacji takiego oddziaływania.

Autor oceny oddziaływania na obszary Natura 2000 w podsumowaniu stwierdza, że na podstawie oceny przedłożonej koncepcji zgodnie z § 45h, i ustawy RCz nr 114/1992 Dz.U., o ochronie przyrody i krajobrazu, zgodnie z późniejszymi zmianami, można stwierdzić, że **Program Interreg Czechy – Polska 2021-2027, ani określone w nim cele i potencjalne działania nie będą mieć znaczącego negatywnego oddziaływania na nienaruszalność i przedmioty ochrony specjalnych obszarów ochrony siedlisk, obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty i OSOP.**

W Powyższej ocenie nie stwierdzono żadnego oddziaływania na sieć Natura 2000 w przypadku większości priorytetów i celów. Potencjalne oddziaływanie może pojawić się w razie nieodpowiedniej lokalizacji niektórych działań, takich jak ścieżki rowerowe czy single tracki albo szlaki piesze, prowadzące do miejsc o dużej wartości przyrodniczej, a także w razie skoncentrowania odwiedzających w takich miejscach, w razie nieodpowiednio przeprowadzonych remontów mostów lub ingerencji w biotopy podczas modernizacji dróg.

Niektóre działania mogą mieć jednak pozytywne oddziaływanie na sieć Natura 2000, np. działania ukierunkowane na zatrzymywanie wody w przyrodzie.

5 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA OKREŚLONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM LUB KRAJOWYM, MAJĄCE ODNIESIENIE DO KONCEPCJI ORAZ SPOSÓB, W JAKI CELE TE UZWGLĘDNIONO W TRAKCIE JEJ PRZYGOTOWANIA, W SZCZEGÓLNOŚCI W RAMACH PORÓWNYWANIA RÓŻNYCH WARIANTÓW ROZWIĄZAŃ

Podmioty opracowujące Program wzięły pod uwagę wszystkie istotne koncepcje na poziomie międzynarodowym oraz wybrane porównywalne koncepcje na poziomie krajowym z obu państw. Z uwagi na charakter koncepcji brano pod uwagę zwłaszcza główne dokumenty strategiczne UE, w których polityka środowiskowa UE sformułowana jest na tym samym poziomie ogólności, co w Programie.

Koncepcje istotne dla Programu, związane z celami ochrony środowiska, wskazano w rozdziale 1.3. – Związek z innymi koncepcjami. Poniżej znajduje się lista koncepcji, które mają bardzo ścisły lub ścisły związek z Programem. Oceniono również związek między Programem a celami tych koncepcji, istotnymi z punktu widzenia ochrony środowiska, m. in. to, w jaki sposób Program może przyczynić się do realizacji celów danego dokumentu.

W oparciu o wymogi Wniosków z postępowania wyjaśniającego wybrano i skomentowano również dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym, których nie wzięto pod uwagę podczas tworzenia koncepcji Programu (Program przygotowywano głównie w oparciu o odpowiednie rozporządzenia Komisji Europejskiej oraz cele polityk UE na lata 2021–2027).

Związki między koncepcją a dokumentami strategicznymi na poziomie **międzynarodowym**:

- Nowa polityka spójności UE 2021–2027 (dotąd nie zatwierdzono)
- Europejski Zielony Ład (European Green Deal) 2019
- Strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu (An EU Strategy on Adaptation to Climate Change) (2013)
- Agenda ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 (2015)

Związki między koncepcją a dokumentami strategicznymi na poziomie **krajowym**:

- Strategia rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej 2021+
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (Polska)
- Krajowa polityka ochrony środowiska Republiki Czeskiej 2030 z perspektywą do 2050 r.
- Polityka ekologiczna państwa 2030 (Polska)
- Ramy strategiczne Republiki Czeskiej do 2030 r. (2017)
- Strategia ochrony bioróżnorodności Republiki Czeskiej 2016–2025 (2016)
- Krajowy program ochrony środowiska i krajobrazu Republiki Czeskiej na lata 2020–2025
- Polityka rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej (w skonsolidowanej wersji, obowiązującej od 1 września 2021)
- Strategia przystosowania do zmian klimatycznych w Republice Czeskiej (2015)
- Krajowy plan działań mających na celu przystosowanie do zmian klimatu Republiki Czeskiej (2017)
- Koncepcja ochrony przed skutkami suszy na terytorium Republiki Czeskiej (2017)
- Polityka ochrony klimatu Republiki Czeskiej (2017)
- Aktualizacja Krajowego programu obniżenia emisji Republiki Czeskiej (2019)

Związki między koncepcją a dokumentami strategicznymi na poziomie **regionalnym**:

- Program poprawy jakości powietrza w regionie śląsko-morawskim – CZ08Z (Aktualizacja z 2020 roku)
- Program poprawy jakości powietrza w Aglomeracji Ostrawa/Karwina/Frydek-Místek – CZ08A (Aktualizacja z 2020 roku)
- Program poprawy jakości powietrza w regionie Moraw Środkowych – CZ07 (Aktualizacja z 2020 roku)
- Program poprawy jakości powietrza w regionie Czech Północno-Wschodnich – CZ05 (Aktualizacja z 2020 roku)

5.1 Lista celów ochrony środowiska w powiązanych materiałach koncepcyjnych oraz metoda oceny tych celów w fazie przygotowywania Programu

W przypadku poniższych dokumentów strategicznych o bardzo ścisłym lub ścisłym związku z Programem wymieniono cele ochrony środowiska istotne z uwagi na treść i ocenę Programu, na których opierać się mogą cele referencyjne środowiska. Uwzględniono również ocenę słowną celów określonych w koncepcji oraz tego, w jaki sposób (na ile i gdzie) istotne cele dokumentów strategicznych znajdują odzwierciedlenie w Programie.

5.1.1 Nowa polityka spójności UE 2021–2027 (dotąd nie zatwierdzono)

Nowa polityka spójności UE to europejski punkt wyjścia dla polityki regionalnej Republiki Czeskiej. Nowa polityka spójności EU na lata 2021–2027 proponuje pięć celów politycznych, przy czym kwestii ochrony środowiska poświęcony jest

- cel 2. Bardziej zielona, niskowęglowa Europa – gospodarka obiegowa, czysta komunikacja miejska, oszczędność energii, odnawialne źródła energii, działania związane ze zmianą klimatu.

Ocena:

Cel 2: Bardziej zielona, niskowęglowa Europa w Polityce znajduje odzwierciedlenie w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko oraz w następujących celach szczegółowych: iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego oraz vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, a także Priorytecie 3: Transport, cel szczegółowy ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższego celu.

5.1.2 Europejski Zielony Ład (European Green Deal) 2019

Celem Europejskiego Zielonego Ładu jest przekształcenie Unii Europejskiej w społeczeństwo sprawiedliwe i prosperujące, posiadające nowoczesną, konkurencyjną gospodarkę i korzystające z zasobów naturalnych w sposób efektywny, które w 2050 roku nie będzie generować żadnych emisji gazów cieplarnianych i w których wzrost gospodarczy nie będzie zależny od eksploatacji zasobów naturalnych. Kolejnym celem jest ochrona, zachowanie i wzmacnianie kapitału naturalnego UE oraz ochrona zdrowia i dobrego samopoczucia jej mieszkańców przed ryzykiem i skutkami o charakterze środowiskowym. Przekształcenie to musi mieć charakter sprawiedliwy i inkluzyjny.

Dla Programu istotne są przede wszystkim następujące cele:

- Większe ambicje UE w kwestii klimatu na lata 2030 i 2050
- Środowisko bez toksyn – ambitny plan zerowych zanieczyszczeń
- Ochrona i odbudowa ekosystemów i bioróżnorodności
- Szybsze przejście na zrównoważony, inteligentny transport

Ocena:

Pierwsze z trzech celów Europejskiego Zielonego Ładu znajdują odzwierciedlenie w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko oraz w następujących celach szczegółowych: iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego oraz vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia. Pozostałe cele Europejskiego Zielonego Ładu znajdują odzwierciedlenie w Priorytecie 3 Transport, cel szczegółowy ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.3 Strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu (An EU Strategy on Adaptation to Climate Change) (2013)

Strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu składa się z 3 celów szczegółowych, tj. 1) Wzrost odporności państw członkowskich UE, ich ugrupowań regionalnych, regionów i miast; 2) Lepsze poinformowanie na rzecz podejmowania odpowiednich decyzji w kwestii przystosowania do zmian klimatu; 3) Wzrost odporności kluczowych sektorów na negatywne konsekwencje zmian klimatu. Cele te obejmują 8 punktów dotyczących konkretnych działań, np. wdrożenia strategii adaptacyjnych w państwach członkowskich UE, finansowania przygotowań i gromadzenia dodatkowych funduszy w ramach programu LIFE+, integracji działań adaptacyjnych w ramach Wspólnej polityki rolnej i polityki spójności, czy też dalszego rozwoju portalu informacyjnego poświęconego konsekwencjom zmian klimatu i adaptacji do nich, tzw. Climate-ADAPT.

Dla Programu istotne są przede wszystkim następujące cele:

- Lepsze poinformowanie na rzecz podejmowania odpowiednich decyzji w kwestii przystosowania do zmian klimatu
- Wzrost odporności kluczowych sektorów na negatywne konsekwencje zmian klimatu

Ocena:

Powyższe cele Strategii EU w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu znajdują odzwierciedlenie w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko oraz w następujących celach szczegółowych iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego oraz vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.4 Agenda ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 (2015)

We wrześniu 2015 Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło wspólne cele zrównoważonego rozwoju, które mają zostać osiągnięte w 2030 roku. Jest to ambitny program o charakterze długofalowym, obejmujący wszystkie sfery działalności człowieka. Jej kluczowym elementem

jest 17 Celów zrównoważonego rozwoju i 169 celów szczegółowych, które zaczęły obowiązywać 1 stycznia 2016, a wszystkie kraje ONZ mają je spełnić najpóźniej do 2030 roku.

Cele zrównoważonego rozwoju, istotne z punktu widzenia Programu, to:

- Cel 11: Inkluzyjne, bezpieczne, odporne i zrównoważone miasta i wsie
- Cel 12: Zrównoważona konsumpcja i produkcja
- Cel 13: Bezwłoczne podjęcie działań, których celem jest walka ze zmianą klimatu i radzenie sobie z jej konsekwencjami
- Cel 15: Ochrona, odbudowa i wsparcie zrównoważonego wykorzystania ekosystemów lądowych, zrównoważona gospodarka leśna, przeciwdziałanie pustynnieniu łądów i degradacji gleby, zatrzymanie wymierania gatunków

Ocena:

Powyższe cele Agendy 2030 znajdują odzwierciedlenie w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko oraz w następujących celach szczegółowych: iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego oraz vii) wzmocnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.5 Strategia rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej 2021+

Strategia rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej 2021+ to podstawowy dokument koncepcyjny w zakresie rozwoju regionalnego oraz narzędzie realizacji polityki regionalnej i koordynacji oddziaływania pozostałych sfer polityki publicznej na rozwój regionalny. Głównym celem Strategii jest wskazanie, w których sferach tematycznych konieczne lub wskazane jest podejście lokalne oraz określenie, jakie (odmienne niż w skali ogólnokrajowej) interwencje należy zrealizować w danym regionie, by wesprzeć jego konkurencyjność, zniwelować różnice między regionami i znaleźć rozwiązania wspierające zrównoważony rozwój danego obszaru. Strategia definiuje cele o charakterze regionalnym oraz narzędzia: działania potencjalne lub propozycje uwzględniające cele regionalne.

Z uwagi na charakter Strategii uwzględnione w niej działania dotyczą przekrojowo wszystkich obszarów przygranicznych – obszar programowania obejmuje wszystkie obszary wsparcia (od miejskich, aż po zagrożone pod względem gospodarczym i społecznym).

Ocena:

Program odzwierciedla Strategię głównie w zakresie dbania o środowisko i zdrowie publiczne mieszkańców Republiki Czeskiej. Program przyczynia się do realizacji celów szczegółowych Strategii głównie w sferze edukacji ekologicznej oraz poprawy jakości atmosfery w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, w następujących celach szczegółowych: iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego oraz vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia. Strategia była jedną z podstaw opracowania celów referencyjnych związanych ze zdrowiem publicznym niniejszej Oceny.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.6 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (Polska)

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 to podstawowy dokument koncepcyjny w dziedzinie rozwoju regionalnego i narzędzie realizacji polityki regionalnej w Rzeczypospolitej Polskiej. Jej główną ideą jest wskazanie właściwego podejścia o charakterze regionalnym i zdefiniowanie interwencji w poszczególnych regionach i obszarach Polski. Główne cele Strategii to:

- Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym
- Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
- Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

Do największych wyzwań polityki regionalnej do 2023 roku należy przystosowanie do zmian klimatu i ograniczenie zanieczyszczenia środowiska.

Narzędziami Strategii są dokumenty programowe, programy rozwoju (w tym wieloletnie), projekty strategiczne i polityki publiczne.

Strategia dotyczy określonych obszarów przygranicznych, jednak nie w takim samym zakresie, jak Program (np. cel szczegółowy, ukierunkowany na transformację profilu gospodarczego Śląska lub rozwój obszarów zdegradowanych).

Ocena:

Program odzwierciedla Strategię zwłaszcza w celu, który dotyczy przystosowania do zmiany klimatu i ograniczenia zanieczyszczenia środowiska (wyzwanie 1, cel 1). Program przyczynia się do realizacji celów szczegółowych Strategii głównie w sferze edukacji ekologicznej oraz poprawy jakości atmosfery w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, w następujących celach szczegółowych: iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego oraz vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury. Obie strategie krajowe (czeska i polska) były podstawą dla opracowania celów referencyjnych w sferze ochrony środowiska niniejszej Oceny.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.7 Krajowa polityka ochrony środowiska Republiki Czeskiej 2030 z perspektywą do 2050 r. (KPOŚ 2030)

KPOŚ 2030 to podstawowy dokument referencyjny dla pozostałych polityk regionalnych i sektorowych w kwestiach ochrony środowiska. Głównym celem KPOŚ jest zapewnienie zdrowego środowiska, przyczynienie się do efektywnego wykorzystania zasobów i zminimalizowanie negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko (w tym wpływu transgranicznego), a także przyczynienie się do poprawy jakości życia w Europie i na całym świecie.

KPOŚ 2030 podzielono na trzy obszary: Środowisko i zdrowie, Przejście na neutralność klimatyczną i gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz Przyroda i krajobraz, a także 10 tematów: Woda, Atmosfera, Substancje niebezpieczne, Hałas i zanieczyszczenie świetlne, Klęski żywiołowe, Osiedla ludzkie, Przejście na neutralność klimatyczną, Przejście na gospodarkę obiegową, Krajobraz funkcjonalny pod względem ekologicznym, Utrzymanie bioróżnorodności oraz wartości przyrody i krajobrazu. Ochrona środowiska ściśle wiąże się z większością polityk

sektorowych, w związku z czym KPOŚ 2030 to polityka przekrojowa, którą należy skoordynować i zintegrować z pozostałymi politykami o charakterze sektorowym.

Lista celów istotnych z punktu widzenia Programu:

- 1.1 Zapewnienie dostępu do wody i poprawa jej jakości
- 1.2 Poprawa jakości powietrza
- 1.4 Zmniejszenie obciążenia hałasem i zanieczyszczenia światłem
- 1.5 Lepsze przygotowanie i większa odporność społeczeństwa na klęski żywiołowe i sytuacje kryzysowe
- 1.6 Adaptacja osiedli ludzkich gwarancją dobrego, bezpiecznego życia ich mieszkańców
- 2.1 Redukcja emisji gazów cieplarnianych
- 3.1 Odbudowa stabilności ekologicznej krajobrazu i bardziej zrównoważone gospodarowanie, które reaguje na zmiany klimatu
- 3.2 Zachowanie bioróżnorodności w granicach możliwości zmiany klimatu

Ocena:

Program odzwierciedla priorytety KPOŚ 2030 na poziomie krajowym i przyczynia się do ich realizacji przede wszystkim w dziedzinie przystosowania do zmian klimatu, poprawy jakości atmosfery, zmniejszenia obciążenia hałasem oraz ochrony i odbudowy przyrody i krajobrazu w ramach Priorytetu 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, w następujących celach szczegółowych: iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego oraz vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia. Dokument KPOŚ 2030 stanowił podstawę dla opracowania odpowiednich celów referencyjnych w sferze ochrony środowiska, ukierunkowanych na ochronę przyrody, bioróżnorodności, krajobrazu, wody, klimatu i gleby niniejszej Oceny.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.8 Polityka ekologiczna państwa 2030 (Polska)

Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP 2030) to podstawowy dokument referencyjny dla pozostałych polityk sektorowych i regionalnych w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Jej celem jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju kraju przy założeniu racjonalnego wykorzystywania zasobów naturalnych i przestrzegania praw człowieka. Istotną rolę w PEP 2030 odgrywa kwestia klimatu: zarówno jego ochrona, jak i przystosowanie do skutków jego zmiany.

Z punktu widzenia Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027 istotne jest ukierunkowanie interwencji polityk objętych PEP 2030, zwłaszcza zaś tych, które mogą stać się ramą dla oceny Programu. Są to następujące obszary interwencji:

- Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód
- Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania
- Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej
- Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu
- Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej
- Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym
- Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa
- Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu
- Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych
- Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji

- Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania

Ocena:

Program odzwierciedla priorytety PEP 2030 i przyczynia się do ich realizacji przede wszystkim w dziedzinie przystosowania do zmian klimatu, poprawy jakości atmosfery, zmniejszenia obciążenia hałasem oraz ochrony i odbudowy przyrody i krajobrazu w ramach Priorytetu 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, w następujących celach szczegółowych: iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego oraz vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia. Dokument PEP2030 stanowił podstawę dla opracowania odpowiednich celów referencyjnych w sferze ochrony środowiska, ukierunkowanych na ochronę przyrody, bioróżnorodności, krajobrazu, wody, klimatu i gleby niniejszej Oceny.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.9 Ramy strategiczne Republiki Czeskiej do 2030 r. (2017)

Ramy strategiczne Republiki Czeskiej do 2030 (RS 2030) nawiązują do dokumentu Ramy strategiczne zrównoważonego rozwoju z 2010 roku. Dokument ten wyznacza kierunek rozwoju Republiki Czeskiej w kolejnej dekadzie. Stanowi wkład we wspólne starania o zrównoważony rozwój Unii Europejskiej oraz wkład Republiki Czeskiej w realizację globalnych Celów zrównoważonego rozwoju, przyjętych przez ONZ w 2015 roku. Dokument ten stanowi ramy dla pozostałych dokumentów strategicznych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Zasady, cele i osie priorytetowe określono z uwzględnieniem trzech najważniejszych sfer rozwoju społeczeństwa: ekonomicznego, społecznego i środowiskowego. Uwzględniają one również aspekty życia w poszczególnych regionach i miejscowościach oraz wkład Republiki Czeskiej w rozwój na poziomie globalnym oraz zasady dobrego rządzenia. Z uwagi na szeroki zakres dokumentu, przy wyznaczaniu celów referencyjnych środowiska naturalnego wykorzystano go wyłącznie ramowo.

Lista celów istotnych z punktu widzenia Programu:

- (5) Poprawa stanu zdrowia wszystkich grup mieszkańców
- (9) Efektywne i oszczędne wykorzystanie zasobów naturalnych przy minimalizacji kosztów zewnętrznych związanych z ich wykorzystaniem
- (13) Różnorodność czeskiego krajobrazu; odbudowa bioróżnorodności
- (14) Krajobraz przystosowany do zmian klimatu, o strukturze wspomagającej retencję wody
- (18) Wysoka jakość rozwoju urbanistycznego osiedli ludzkich
- (19) Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w miastach i wsiach, przystosowanych do negatywnych skutków zmiany klimatu

Ocena:

Stwierdzono ścisły związek między Programem a Ramami strategicznymi. Powyższe cele Ram strategicznych znajdują odzwierciedlenie w ramach Priorytetu 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, w następujących celach szczegółowych: iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego oraz vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.10 Strategia ochrony bioróżnorodności Republiki Czeskiej 2016–2025

Strategia ochrony bioróżnorodności Republiki Czeskiej to podstawowy dokument koncepcyjny, wyznaczający priorytety w obszarze ochrony i zrównoważonego wykorzystania różnorodności biologicznej na terytorium Republiki Czeskiej. Bierze on pod uwagę aktualne zobowiązania kraju na poziomie międzynarodowym, w szczególności zaś Europejską Strategię Bioróżnorodności do 2030 r. oraz Plan strategiczny Konwencji o różnorodności biologicznej do 2020 roku. Strategia ta nawiązuje również do działań określonych w Krajowej polityce środowiska oraz innych dokumentów koncepcyjnych. Stanowi ona dokument koncepcyjny osiągnięcia celów w

dziedzinie ochrony przyrody i zasobów naturalnych w zaktualizowanych Ramach strategicznych Republiki Czeskiej 2030.

Głównym celem Strategii jest zapobieganie utracie różnorodności biologicznej na terytorium Republiki Czeskiej oraz wdrażanie działań i środków, które poprawią stan bioróżnorodności oraz umożliwią jej trwale zrównoważone wykorzystywanie. Równolegle oraz zgodnie z powyższym celem głównym Strategia stawia sobie za zadanie lepsze uświadomienie znaczenia różnorodności biologicznej i jej odpowiedniej ochrony w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju Republiki Czeskiej w przyszłości.

Obszarami priorytetowymi Strategii ochrony różnorodności biologicznej Republiki Czeskiej, istotnymi z punktu widzenia Programu, są:

- 1.4: Ruch turystyczny
- 2.2: Gatunki

Ocena:

Stwierdzono ścisły związek między Programem a Strategią ochrony bioróżnorodności. Powyższe cele Strategii ochrony bioróżnorodności znajdują odzwierciedlenie w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, cel szczegółowy: VII) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia oraz Priorytecie 2, Turystyka, cel szczegółowy VI) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych w ramach wsparcia zrównoważonego ruchu turystycznego, monitorowania gatunków i innych. Strategia ochrony różnorodności biologicznej Republiki Czeskiej stanowiła podstawę dla opracowania celów referencyjnych ochrony środowiska, związanych z ochroną przyrody i różnorodności biologicznej niniejszej Oceny.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.11 Krajowy Program Ochrony Środowiska i Krajobrazu Republiki Czeskiej na lata 2020–2025

Krajowy Program Ochrony Środowiska i Krajobrazu Republiki Czeskiej (KPOŚK) na lata 2020–2025 to plan realizacji celów i działań określonych w Strategii ochrony bioróżnorodności

Republiki Czeskiej z 2016 roku. Program ten koncentruje się na zatrzymaniu postępującej utraty różnorodności biologicznej oraz podjęciu konkretnych działań, które wpłyną na poprawę jej stanu. Zdefiniowano tu 36 celów i 120 działań szczegółowych, prowadzących do ochrony terytoriów cennych przyrodniczo i gatunków, zrównoważonego wykorzystania ekosystemów oraz przystosowania przyrody i krajobrazu do zmian klimatu.

Cele KPOŚK na lata 2020–2025, istotne z perspektywy Programu, to:

- 1.1.3 Realizacja i rozwój programów ochrony, programów opieki i pozostałych działań
- 1.1.4 Ograniczenie negatywnego wpływu rozdrobnienia krajobrazu i innych czynników antropogenicznych ginięcia, ranienia i innych zagrożeń dla dzikich zwierząt.
- 2.3.1 Wzmacnianie stabilności ekologicznej lasów jako podstawowy warunek długofalowego pełnienia wszystkich ich funkcji
- 2.4.1 Skuteczna ochrona i poprawa funkcji ekostabilizacyjnych cieków wodnych i teras zalewowych
- 2.5.1 Ochrona ekosystemów miejskich i ich funkcji w specyficznych warunkach panujących w osiedlach ludzkich

Ocena:

Stwierdzono ścisły związek między Programem a Strategią ochrony bioróżnorodności. Program przyczynia się do realizacji Krajowego Programu Ochrony Środowiska i Krajobrazu Republiki Czeskiej za pośrednictwem powyższych celów, które skupiają się na ochronie gatunków i ich monitorowaniu, wsparciu bioróżnorodności, stabilności lasów, wymianie doświadczeń i edukacji ekologicznej itp. (Priorytet 1: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, cel szczegółowy vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.) KPOŚK przyczynił się do sformułowania odpowiednich celów referencyjnych ochrony środowiska, związanych z ochroną przyrody i różnorodności biologicznej.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.12 Polityka rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej (w skonsolidowanej wersji, obowiązującej od 1 września 2021)

Polityka rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej (PRR) to narzędzie do planowania przestrzennego, określające wymagania i konkretne ramy zadań planowania przestrzennego w perspektywie krajowej, transgranicznej i międzynarodowej, ze szczególnym uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju terytorialnego. Dokument określa również krajowe priorytety planowania przestrzennego, których celem jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju terytorialnego.

Wybrane części priorytetów, istotnych z punktu widzenia Programu:

- (14) Ochrona i rozwój naturalnych, cywilizacyjnych i kulturowych wartości krajobrazu, w tym dziedzictwa miejskiego, architektonicznego i archeologicznego w interesie publicznym. Zachowanie wyjątkowego charakteru struktury urbanistycznej terytorium, struktury zasiedlenia i wyjątkowego krajobrazu kulturowego, jego historii i tradycji. Terytoria te mają znaczącą wartość, np. jako atrakcje turystyczne. Ich ochrona powinna wiązać się z potrzebami rozwoju gospodarczego i społecznego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. W niektórych przypadkach konieczne jest konkretne ukierunkowanie ochrony na miejsca o szczególnym znaczeniu, w innych należy chronić lub zrewitalizować całe obszary krajobrazu. Krajobraz należy traktować jako całość – żywą i zmieniającą się w czasie – która wymaga kreatywnego, wrażliwego podejścia do zrównoważonego, wszechstronnego rozwoju, tak by zachować jego kluczowe wartości kulturowe, przyrodnicze i użytkowe.
- (20) Projekty rozwojowe, które mogą mieć znaczący wpływ na charakter krajobrazu, należy zlokalizować w jak najmniej spornych miejscach, a następnie podjąć niezbędne środki kompensacyjne. Dlatego podczas planowania przestrzennego należy wziąć pod uwagę interes publiczny, np. ochronę różnorodności biologicznej i jakości środowiska, zwłaszcza zaś ochronę obszarów cennych przyrodniczo (parków krajobrazowych, obszarów Natura 2000, terenów podmokłych, stref ochronnych zbiorników wód śródlądowych, obszarów chronionych naturalnej akumulacji wody, obszarów obfitujących w bogactwa naturalne oraz ochronę zasobów leśnych i rolnych. Konieczne są: stwarzanie warunków terytorialnych dla wdrażania i przestrzegania granic stabilnych układów ekologicznych oraz zwiększanie i utrzymanie stabilności ekologicznej,

zapewnienie funkcji ekologicznych wolnego krajobrazu, ochrona pierwotnych elementów krajobrazu na terenach zabudowanych, zwiększanie i utrzymanie różnorodności krajobrazu wiejskiego. W ramach planowania przestrzennego należy zapewnić warunki ochrony krajobrazu z uwzględnieniem jego docelowej jakości oraz stworzyć odpowiednie warunki wykorzystania zasobów naturalnych.

- (20a) Stworzenie warunków terytorialnych przepuszczalności krajobrazu na potrzeby migracji zwierząt i na potrzeby człowieka, którą należy mieć na uwadze, planując rozmieszczenie infrastruktury drogowej i technicznej, wyznaczając tereny pod inwestycje mieszkaniowe, obiekty użyteczności publicznej, obiekty produkcyjne i magazynowe. W planowaniu przestrzennym należy ograniczyć niepożądane łączenie osiedli ludzkich, z uwagi na konieczność zapewnienia dostępności i przepuszczalności krajobrazu, oraz stosować zintegrowane metody zapobiegania i rozwiązywania problemów środowiskowych.
- (21) Wyznaczenie we współpracy z gminą gruntów niezbędnych do stworzenia nieprzerwanych połą publicznie dostępnych terenów zielonych w obszarach rozwojowych, osiach rozwojowych i obszarach specyficznych, w których krajobraz niesie negatywne znamiona działalności człowieka, oraz ich ochrona przed zabudową, z wykorzystaniem naturalnej funkcji odnawiania krajobrazu; celem jest zachowanie nieprzerwanych połą terenów niezabudowanych w bezpośrednim otoczeniu dużych miast, nadających się do krótkotrwałej i niewymagającej formy odpoczynku, a także powstanie i rozwój lasów oraz utrzymanie przepuszczalności przyrody.
- (22) Stworzenie warunków rozwoju i wykorzystania predyspozycji krajobrazu dla różnych form zrównoważonego ruchu turystycznego (np. turystyka rowerowa, agroturystyka, turystyka krajoznawcza), przy jednoczesnym utrzymaniu i rozwoju wartości danego terytorium. Wsparcie dla połączeń miejsc atrakcyjnych dla turystów za pomocą szlaków turystycznych, które umożliwią korzystanie z tych atrakcji przez cały rok, w różnych formach.
- (23) Zapewnienie predyspozycji dla większej dostępności krajobrazu i poprawy jakości infrastruktury transportowej i technicznej zgodnie z warunkami lokalnymi i z uwzględnieniem przepuszczalności krajobrazu. Lokalizując infrastrukturę transportową i techniczną, należy zachować przepuszczalność krajobrazu i ograniczyć jego

rozdrobienie, a jeżeli jest to wskazane z powyższych przyczyn, lokalizować takie obiekty równolegle. Należy zmniejszyć ekspozycję terenów miejskich na negatywne skutki transportu kolejowego i drogowego, m.in. poprzez budowę obwodnic terenów miejskich albo ich ochronę za pomocą innych odpowiednich środków. Tereny pod nowe inwestycje mieszkaniowe należy przy tym wyznaczać tak, by zachować wystarczającą odległość od wyznaczonych korytarzy nowych odcinków autostrad, dróg krajowych i linii kolejowych, a tym samym konsekwentnie zapobiegać nieprzepuszczalności krajobrazu dla infrastruktury drogowej oraz potencjalnych negatywnych wpływów transportu na zdrowie publiczne mieszkańców.

- (24a) Tam, gdzie długofalowo przekraczane są wartości graniczne emisji dla zdrowia ludzkiego, należy zapobiegać dalszemu pogarszaniu sytuacji. Na terenach, gdzie nie wprowadzono limitów emisji dla zdrowia ludzkiego, należy stworzyć warunki, aby nie były one przekraczane. Dzięki odpowiedniej organizacji terenów na terytorium gminy stworzyć warunki dla ograniczenia negatywnych wpływów skoncentrowanej produkcji na tereny mieszkalne.
- (25) Stworzenie warunków dla profilaktycznej ochrony terytorium i jego mieszkańców przed potencjalnym ryzykiem i klęskami żywiołowymi (powodzie, osunięcia ziemi, erozja gleby, susze itp.) w celu zapobiegania i ograniczania zasięgu ewentualnych szkód. Konieczne są: zapewnienie na terytorium odpowiedniej ochrony terenów pod inwestycje budowlane przed powodzią; wyznaczenie terenów zalewowych. Stworzenie warunków zwiększenia naturalnej retencji wody deszczowej oraz wykorzystanie naturalnych sposobów zatrzymywania i akumulacji wód powierzchniowych tam, gdzie to możliwe z uwagi na strukturę zasiedlenia i krajobraz kulturowy, jako jeden ze sposobów przystosowania do zmian klimatu. Na terytorium należy stworzyć warunki dla zatrzymywania, wsiąkania i wykorzystania wody deszczowej jako źródła wody oraz w celu łagodzenia skutków powodzi i susz. Wyznaczając tereny pod zabudowę, należy wziąć pod uwagę gospodarowanie wodą deszczową.

Ocena:

Stwierdzono ścisły związek między Programem a Polityką rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej. Program odzwierciedla krajowe priorytety PRR, w szczególności na poziomie Priorytetu 1: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, cele szczegółowe iv) wspieranie

przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego oraz vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, a także Priorytetu 2: Turystyka, cel szczegółowy: wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych oraz Priorytetu 3: Transport, cel szczegółowy ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej. Program jest zgodny z powyższymi priorytetami.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.13 Strategie przystosowania do zmian klimatycznych w Republice Czeskiej (2015)

Strategie przystosowania kontekstualizuje działania przystosowawcze, proponowane w różnych dokumentach strategicznych poszczególnych sektorów oraz uzupełnia działania przystosowawcze w dziedzinach, w których takich dokumentów jeszcze nie opracowano. Strategie przystosowania stanowią uzupełnienie Polityki ochrony klimatu w Republice Czeskiej. Dokumenty te zapewniają kompleksowe podejście do problematyki zmiany klimatu, możliwości ich aktywnego zapobiegania oraz łagodzenia lub całkowitej eliminacji negatywnych skutków takiej zmiany w Republice Czeskiej.

Celem Strategii jest złagodzenie skutków zmiany klimatu poprzez przystosowanie się do niej w maksymalnym możliwym stopniu, utrzymanie dobrych warunków do życia oraz zachowanie i poprawa potencjału gospodarczego dla przyszłych pokoleń.

Ocena:

Stwierdzono ścisły związek między Programem a Strategiami przystosowania do zmian klimatycznych. Program przyczynia się do realizacji celów szczegółowych Strategii głównie w sferze edukacji i wymiany doświadczeń, zapobiegania i usuwania skutków ryzyka itp. w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, w następujących celach szczegółowych: iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem

podejścia ekosystemowego oraz vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia. Strategie przystosowania stanowiły jedną z podstaw sformułowania odpowiedniego celu referencyjnego ochrony środowiska, z ukierunkowaniem na klimat w niniejszej Ocenie.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.14 Krajowy plan działań mających na celu przystosowanie do zmian klimatu Republiki Czeskiej (2017)

Krajowy plan działań mających na celu przystosowanie do zmian klimatu jest dokumentem wdrażającym powyższe Strategie przystosowania do zmian klimatycznych w Republice Czeskiej. Struktura Planu działań obejmuje poszczególne symptomy zmiany klimatu, ponieważ wiele z tych symptomów przekracza granice poszczególnych sektorów, generując potrzebę współpracy między różnymi resortami nad zapobieganiem czy łagodzeniem ich negatywnych skutków (np. trwałe susze, powodzie, powodzie błyskawiczne, wzrost temperatur, pożary naturalne, skrajne zjawiska meteorologiczne – bardzo silne opady, wiatry, fale upałów).

Ocena:

Stwierdzono ścisły związek między Programem a Krajowym planem działań. Program przyczynia się do realizacji celów szczegółowych Strategii głównie w sferze edukacji i wymiany doświadczeń, zapobiegania i usuwania skutków ryzyka itp. w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko oraz w następujących celach szczegółowych: iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego oraz vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia. Krajowy plan działań stanowił jedną z podstaw sformułowania odpowiedniego celu referencyjnego ochrony środowiska, z ukierunkowaniem na klimat.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.15 Koncepcja obrony przed skutkami suszy na terytorium Republiki Czeskiej (2017)

Celem Koncepcji jest stworzenie ram strategicznych dla podjęcia skutecznych działań ustawodawczych, organizacyjnych, technicznych i ekonomicznych, w celu minimalizacji skutków suszy i braku wody na życie i zdrowie ludzi, gospodarkę, środowisko i ogólną jakość życia w Republice Czeskiej. Koncepcję opracowano z tytułu rozporządzenia rządu Republiki Czeskiej nr 620, o przygotowaniu i realizacji działań łagodzących negatywne skutki suszy i braku wody (rozporządzenie z lipca 2015).

Cele koncepcji, znaczące w kontekście Programu:

- Zwiększenie zdolności retencyjnych i akumulacyjnych krajobrazu

Ocena:

Stwierdzono ścisły związek między Programem a Koncepcją obrony przed skutkami suszy. Powyższy cel znajduje odzwierciedlenie w Programie, w Priorytecie 1: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, cel szczegółowy vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.16 Polityka ochrony klimatu Republiki Czeskiej (2017)

Polityka ochrony klimatu Republiki Czeskiej stanowi dokument strategiczny w dziedzinie ochrony klimatu do 2030 roku oraz plan rozwoju gospodarki niskoemisyjnej do 2050 r. Dokument ten koncentruje się na działaniach prowadzących do redukcji emisji gazów cieplarnianych, stanowiąc uzupełnienie przyjętych Strategii przystosowania do zmian klimatycznych w Republice Czeskiej (2015), które koncentrują się na problematyce przystosowania do zmian klimatu.

Głównym celem Polityki jest stworzenie odpowiedniego połączenia wydajnych finansowo działań w kluczowych sektorach gospodarki (przemysł, energetyka, zużycie energii, transport, rolnictwo i leśnictwo, odpady), które umożliwią osiągnięcie celów krajowych w dziedzinie redukcji emisji gazów cieplarnianych. Są to następujące działania:

- obniżenie emisji Republiki Czeskiej do 2020 roku, co najmniej o 32 Mt CO₂ekv w porównaniu z 2005 rokiem;
- obniżenie emisji Republiki Czeskiej do 2030 roku, co najmniej o 44 Mt CO₂ekv w porównaniu z 2005 rokiem;

Orientacyjne cele długofalowe:

- dążyć do poziomu orientacyjnego 70 Mt CO₂ekv emisji w 2040 roku;
- dążyć do poziomu orientacyjnego 39 Mt CO₂ekv emisji w 2050 roku.

Ocena:

Stwierdzono ścisły związek między Programem a Polityką ochrony klimatu. Polityka ochrony klimatu odzwierciedla się w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, cel szczegółowy vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, a także Priorytecie 3: Transport, cel szczegółowy ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.17 Aktualizacja Krajowego programu obniżenia emisji Republiki Czeskiej (2019)

Aktualizacja Krajowego programu obniżenia emisji w Republice Czeskiej (dalej jako AKPOE) stanowi podstawowe materiały koncepcyjne w zakresie poprawy jakości powietrza i obniżenia emisji ze źródeł zanieczyszczeń atmosfery.

Celem strategicznym AKPOE jest:

- jak najszybsze obniżenie ryzyka dla zdrowia ludzkiego, spowodowanego przez zanieczyszczenie powietrza, głównie ekspozycję na zawieszane cząstki stałe PM₁₀ i PM_{2,5} oraz ozon w warstwie przyziemnej; ograniczenie negatywnego oddziaływania zanieczyszczonego powietrza na ekosystemy i roślinność (zakwaszenie, eutrofizacja, wpływ ozonu w warstwie przyziemnej) oraz materiały; przestrzeganie krajowych zobowiązań obniżenia emisji oraz obowiązujących limitów emisji.

Ocena:

Stwierdzono ścisły związek między Programem a AKPOE. AKPOE odzwierciedla się w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, cel szczegółowy vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, a także Priorytecie 3: Transport, cel szczegółowy ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.18 Program poprawy jakości powietrza w regionie śląsko-morawskim – CZ08Z

(Aktualizacja z 2020 roku)

Celem koncepcji jest opracowanie kompleksowego dokumentu, który wskazywałby przyczyny zanieczyszczenia powietrza i działania, których realizacja doprowadziłaby do poprawy jego jakości i osiągnięcia akceptowalnego poziomu zanieczyszczeń. Cele:

- Efektywna kontrola zgodności z wymogami stawianymi operatorom obiektów spalania przez przepisy o ochronie atmosfery
- Zwiększenie świadomości operatorów obiektów spalania o wpływie spalania paliw stałych na jakość powietrza, znaczeniu odpowiedniej konserwacji i obsługi obiektów oraz wyboru paliwa
- Obniżenie wpływu istniejących obiektów spalania na poziom zanieczyszczenia powietrza – redukcja emisji ulotnych i zgłoszonych

Ocena:

Stwierdzono ścisły związek między Programem a Programem poprawy jakości powietrza w regionie śląsko-morawskim. Program poprawy jakości powietrza w regionie śląsko-morawskim znajduje odzwierciedlenie w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, cel szczegółowy vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, a także Priorytecie 3: Transport, cel szczegółowy ii) rozwój

i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej. Program poprawy jakości powietrza w regionie śląsko-morawskim stanowił jedną z podstaw sformułowania celu referencyjnego ochrony powietrza w niniejszej Ocenie.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.19 Program poprawy jakości powietrza w Aglomeracji Ostrawa/Karwina/Frýdek-Místek – CZ08A (Aktualizacja z 2020 roku)

Celem koncepcji jest opracowanie kompleksowego dokumentu, który wskazywałby przyczyny zanieczyszczenia powietrza i działania, których realizacja doprowadziłaby do poprawy jego jakości i osiągnięcia akceptowalnego poziomu zanieczyszczeń. Cele:

- Efektywna kontrola zgodności z wymogami stawianymi operatorom obiektów spalania przez przepisy o ochronie atmosfery
- Zwiększenie świadomości operatorów obiektów spalania o wpływie spalania paliw stałych na jakość powietrza, znaczeniu odpowiedniej konserwacji i obsługi obiektów oraz wyboru paliwa
- Obniżenie wpływu istniejących obiektów spalania na poziom zanieczyszczenia powietrza – redukcja emisji ulotnych i zgłoszonych

Ocena:

Stwierdzono ścisły związek między Programem a Programem poprawy jakości powietrza w aglomeracji Ostrawa/Karwina/Frýdek-Místek. Program poprawy jakości powietrza w aglomeracji OKFM znajduje odzwierciedlenie w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, cel szczegółowy vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, a także Priorytecie 3: Transport, cel szczegółowy ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej. Program poprawy jakości powietrza w regionie śląsko-morawskim stanowił jedno ze źródeł sformułowania celu

referencyjnego ochrony powietrza. Program poprawy jakości powietrza w regionie śląsko-morawskim stanowił jedną z podstaw sformułowania celu referencyjnego ochrony powietrza w niniejszej Ocenie.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.20 Program poprawy jakości powietrza w regionie Moraw Środkowych – CZ07 (Aktualizacja z 2020 roku)

Celem koncepcji jest opracowanie kompleksowego dokumentu, który wskazywałby przyczyny zanieczyszczenia powietrza i działania, których realizacja doprowadziłaby do poprawy jego jakości i osiągnięcia akceptowalnego poziomu zanieczyszczeń. Cele:

- Efektywna kontrola zgodności z wymogami stawianymi operatorom obiektów spalania przez przepisy o ochronie atmosfery
- Zwiększenie świadomości operatorów obiektów spalania o wpływie spalania paliw stałych na jakość powietrza, znaczeniu odpowiedniej konserwacji i obsługi obiektów oraz wyboru paliwa
- Obniżenie wpływu istniejących obiektów spalania na poziom zanieczyszczenia powietrza – redukcja emisji ulotnych i zgłoszonych

Ocena:

Stwierdzono ścisły związek między Programem a Programem poprawy jakości powietrza w regionie Moraw Środkowych. Program poprawy jakości powietrza w regionie Moraw Środkowych znajduje odzwierciedlenie w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, cel szczegółowy vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, a także Priorytecie 3: Transport, cel szczegółowy ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej. Program poprawy jakości powietrza w regionie Moraw Środkowych stanowił jedną z podstaw sformułowania celu referencyjnego ochrony powietrza w niniejszej Ocenie.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.1.21 Program poprawy jakości powietrza w regionie Czech Północno-Wschodnich – CZ05 (Aktualizacja z 2020 roku)

Celem koncepcji jest opracowanie kompleksowego dokumentu, który wskazywałby przyczyny zanieczyszczenia powietrza i działania, których realizacja doprowadziłaby do poprawy jego jakości i osiągnięcia akceptowalnego poziomu zanieczyszczeń. Cele:

- Efektywna kontrola zgodności z wymogami stawianymi operatorom obiektów spalania przez przepisy o ochronie atmosfery
- Zwiększenie świadomości operatorów obiektów spalania o wpływie spalania paliw stałych na jakość powietrza, znaczeniu odpowiedniej konserwacji i obsługi obiektów oraz wyboru paliwa
- Obniżenie wpływu istniejących obiektów spalania na poziom zanieczyszczenia powietrza – redukcja emisji ulotnych i zgłoszonych

Ocena:

Stwierdzono ścisły związek między Programem a Programem poprawy jakości powietrza w regionie północno-wschodnich Czech. Program poprawy jakości powietrza w regionie Czech Północno-Wschodnich znajduje odzwierciedlenie w Priorytecie 1 Programu: Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, cel szczegółowy vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, a także Priorytecie 3: Transport, cel szczegółowy ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej. Program poprawy jakości powietrza w regionie Czech Północno-Wschodnich stanowił jedną z podstaw sformułowania celu referencyjnego ochrony powietrza w niniejszej Ocenie.

Realizacja koncepcji może przyczynić się do spełnienia powyższych celów.

5.2 Sposób wyznaczenia ram referencyjnych oceny

Podstawowe odniesienie dla przeprowadzenia oceny zgodności celów Programu w stosunku do wymogów ochrony środowiska stanowią cele określone w zakresie ochrony środowiska. Cele odniesienia umożliwiają przede wszystkim dokonanie oceny, w jaki sposób poszczególne osie priorytetowe oraz typy wspieranych działań mogą wpływać na realizację celów ochrony środowiska i czy to oddziaływanie jest pozytywne, negatywne czy neutralne. Mogą służyć również jako podstawa monitorowania oddziaływania wdrażania Programu na środowisko przy pomocy określonych wskaźników oraz jako ramy dla określenia kryteriów środowiskowych wyboru projektów, dofinansowywanych w ramach Programu.

Zazwyczaj w celu określenia ram odniesienia służących ocenie, a tym samym w celu opracowania zestawu celów odniesienia dla konkretnego dokumentu strategicznego, punkt wyjścia stanowią cele i priorytety określone w europejskich i narodowych dokumentach koncepcyjnych, mające odniesienie do przedmiotowego dokumentu strategicznego (np. Polityka ochrony środowiska, Strategia rozwoju zrównoważonego itp.). Dalszą podstawę dla sformułowania ram odniesienia dla potrzeb oceny stanowi zazwyczaj analiza stanu środowiska analizowanego obszaru (jeżeli można go określić) oraz identyfikacja istotnych problemów w zakresie ochrony środowiska.

W przypadku ocenianego Programu, wyznaczając cele referencyjne środowiska naturalnego, posługiwano się przede wszystkim europejskimi i wybranymi krajowymi koncepcjami w zakresie środowiska naturalnego, wynikami analizy stanu środowiska naturalnego na terytorium objętego wsparciem Programu oraz uwagami i propozycjami podsuniętymi przez upoważnione organów w trakcie postępowania dochodzeniowego, ewentualnie wymagania stawiane we Wnioskach postępowania dochodzeniowego. W ten sposób sporządzono spis celów referencyjnych, w przypadku których istnieje bezpośredni związek z poszczególnymi środkami/typami działań Programu. W kwestii odpadów cel referencyjny ochrony środowiska oparto na analizie stanu środowiska, która wskazuje, że jest to problematyka dotycząca obu stron granicy. Problematyka odpadów (gospodarki o obiegu zamkniętym jest również istotnym elementem Zielonego Ładu.

5.3 Zestaw celów referencyjnych w zakresie ochrony środowiska

Poniższy zestaw celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska, opracowany w sposób opisany w poprzednim rozdziale, stanowi ramy dla przeprowadzenia oceny priorytetów, potencjalnych działań i innych części Programu z perspektywy ich oddziaływania na środowisko. Szczegółowe charakterystyki podano w ramach zestawienia wskaźników w rozdz. 9 niniejszej Oceny.

Tab. 5 Cele referencyjne ochrony środowiska

Č.	Element środowiska	Cel referencyjny	Charakterystyka celu referencyjnego
1.	Atmosfera	Zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, zwłaszcza z mobilnych i lokalnych źródeł zanieczyszczenia powietrza	Zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, a dzięki temu ich stężenia w powietrzu – zanieczyszczeń w postaci stałej, tlenków azotu i organicznych substancji szkodliwych (zwłaszcza zaś benzo(a)pirenu), ze źródeł zanieczyszczenia powietrza, w tym źródeł mobilnych i lokalnych (transport i lokalne paleniska).
2.	Klimat	Minimalizacja oddziaływania na klimat i przystosowanie obszaru i krajobrazu naturalnego do zmiany klimatu	Wsparcie dla działań adaptacyjnych i łagodzących.
3.	Hałas	Redukcja obciążenia hałasem	Zmniejszanie obciążenia populacji w siedliskach ekspozycją na hałas komunikacyjny.

Č.	Element środowiska	Cel referencyjny	Charakterystyka celu referencyjnego
4.	Woda	Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, wsparcie naturalnych zdolności retencyjnych krajobrazu	Nienaruszanie stref ochronnych zbiorników wodnych, wsparcie naturalnych zdolności retencyjnych krajobrazu.
5.	Gleba	Ograniczenie zajmowania i degradacji gleby (gruntów rolnych i przeznaczonych do zalesienia), zapobieganie erozji wodnej i wietrznej gleby	Przede wszystkim ochrona przed zajmowaniem gruntów rolnych, ochrona lasu i gruntów leśnych przed zajmowaniem dużych powierzchni.
6.	Krajobraz	Ograniczenie fragmentacja krajobrazu ochrona charakteru krajobrazu	Ograniczenie fragmentacji krajobrazu i zachowanie jego przepuszczalności, dbałość o zachowanie charakteru krajobrazu, ochrona istotnych elementów i systemu terytorialnego stabilności ekologicznej.
7.	Różnorodność i ochrona przyrody	Ochrona wartości przyrodniczych w obszarze, poprawa jakości środowiska naturalnego	Zapewnienie ochrony obszarom podlegającym szczególnej ochronie i kluczowym gatunkom podlegającym szczególnej ochronie. Ochrona ognisk (hot spots) bioróżnorodności.

Č.	Element środowiska	Cel referencyjny	Charakterystyka celu referencyjnego
8.	Odpady	Wdrożenie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym w celu zapobiegania powstawaniu odpadów	Zmniejszenie produkcji odpadów, zwiększenie materialnego i energetycznego wykorzystania odpadów komunalnych.
9.	Zdrowie	Zapewnienie zdrowego środowiska	Wsparcie zdrowego stylu życia i profilaktyki chorób cywilizacyjnych.
10.	Zabytki	Ochrona dziedzictwa kulturowego	Dbłość o ochronę wartości kulturowych, historycznych, architektonicznych, zabytkowych, archeologicznych i innych.
11.	Edukacja środowiskowa, kształcenie i podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej	Rozwój kompetencji niezbędnych dla wykształcenia zachowań odpowiedzialnych środowiskowo	Wykorzystanie elementów systemu edukacji środowiskowej, wychowania i oświaty do wykształcenia prośrodowiskowych postaw mieszkańców i instytucji.

6 ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO (W TYM: WTÓRNE, SYNERGICZNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE, DŁUGOTERMINOWE, TRWAŁE I PRZEJŚCIOWE, POZYTYWNE I NEGATYWNE) PROPONOWANYCH WARIANTÓW KONCEPCJI

Program Interreg Czechy – Polska 2021–2027 składany jest tylko w jednym wariantcie. Wariant ten opracowano z uwzględnieniem wymogów KE w ramach nieformalnych negocjacji, w oparciu o kompleksowe procedury przygotowawcze koncepcji, we współpracy z kluczowymi podmiotami odpowiedzialnymi za rozwój obszaru wsparcia programu i grupą roboczą Task Force, o której mowa w niniejszej Opinii.

Obok zaproponowanego wariantu Programu zdefiniować można również tzw. wariant zerowy (brak realizacji koncepcji). Ponieważ koncepcję podlegającą ocenie złożono tylko w jednym wariantcie, punkt wyjścia dla oceny jej ewentualnego oddziaływania stanowi stan środowiska w przypadku braku realizacji. Oznacza to, że w tabeli oceny w rozdziale 6 oddziaływanie koncepcji na środowisko stwierdzono na podstawie porównania ze stanem w przypadku braku realizacji koncepcji.

Z uwagi na ogólny charakter koncepcji, rozwój poszczególnych jej wariantów może przejawiać się dopiero na poziomie projektów (propozycji projektowych/interwencji). Ich realizacja będzie mieć wpływ na sposób realizacji koncepcji i jej oddziaływanie na środowisko i zdrowie publiczne. Sytuacja ta wiąże się z obowiązkowym monitorowaniem i analiza koncepcji w myśl §10h ustawy nr 100/2001 Sb., zgodnie z późniejszymi zmianami, oraz ocena oddziaływania propozycji na środowisko, SOOS i OSOP w rozumieniu ustaw nr 100/2001 Sb. i 114/1992 Sb. lub prawa budowlanego, jeżeli propozycje nie podlegają ocenie zgodnie z powyższymi przepisami.

Jak stwierdzono w rozdziale 1 (zob. tabela Logika interwencji), Program oparty jest na Politykach Unii Europejskiej, z których wybiera on adekwatne cele szczegółowe. Program składa się z priorytetów, które wiążą się z co najmniej jednym celem szczegółowym polityk UE. W celach określono potencjalne działania. Potencjalnie działania nie zawierają żadnych bliższych specyfikacji, nie określono ich zakresu ani potencjalnej lokalizacji na obszarze programowania, ani też żadnych innych szczegółów.

6.1 Metoda oceny

Podstawową jednostką oceny oddziaływania Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027 na środowisko, a także oceny na sieć Natura 2000, są potencjalne działania, ocenione za pomocą opisanego wyżej zestawu celów referencyjnych ochrony środowiska.

Potencjalne działania oceniono punktowo w formie tabeli. Opisują one ogólne potencjalne oddziaływanie wybranego priorytetu. Oddziaływanie potencjalnych działań w większości przypadków opisano i oceniono w formie komentarza pod oceną punktową.

W ramach oceny potencjalnych działań uwzględniono ich charakterystykę określoną w koncepcji. Tam, gdzie zdaniem podmiotu sporządzającego Opinię w trakcie realizacji potencjalnych działań mogłoby pojawić się oddziaływanie negatywne, w tabeli nr 4 Oceny poniżej sformułowano zalecenia, jak przeciwdziałać jego wystąpieniu. Zaproponowano też zalecenia odnośnie minimalizacji lub kompensacji oddziaływania na środowisko.

W oparciu o ocenę potencjalnych działań dokonano zbiorczej oceny słownej celów szczegółowych, a w oparciu o wyniki tej oceny oceniono również potencjalne oddziaływania priorytetów. W oparciu o przeprowadzone oceny szczegółowe sformułowano ocenę podsumowującą całą koncepcję.

6.1.1 Metoda oceny oddziaływania potencjalnych działań

Tam, gdzie zdaniem podmiotu sporządzającego Opinię, w trakcie realizacji potencjalnych działań mogłoby pojawić się oddziaływanie negatywne, sformułowano zalecenia, jak przeciwdziałać jego wystąpieniu. Zaproponowano też zalecenia odnośnie minimalizacji lub kompensacji oddziaływania na środowisko. Zalecenia te znalazły się również w rozdziale 10 niniejszej Oceny.

Wybrano następującą metodologię oceny celów rozwojowych:

Skala oceny oddziaływania na środowisko:

- +2 Bezpośredni, znaczący pozytywny wpływ potencjalnych działań na cel referencyjny

- Realizacja danego działania z dużym prawdopodobieństwem wiąże się z potencjalnym znaczącym pozytywnym oddziaływaniem na określony cel referencyjny ochrony środowiska.
- +1 Umiarkowany, niebezpośredni pozytywny wpływ potencjalnych działań na cel referencyjny
- Po realizacji danego działania można założyć umiarkowane pozytywne oddziaływania na określony cel referencyjny ochrony środowiska.
- 0 nieistotny lub zbyt pośredni potencjalny wpływ o bardzo niewielkim zakresie
- W szczegółach Programu nie znaleziono negatywnego ani pozytywnego wpływu na określony cel referencyjny ochrony środowiska. Podmiot sporządzający Ocenę nie przewiduje oddziaływania na określony cel referencyjny ochrony środowiska.
- 1 Umiarkowany, niebezpośredni negatywny wpływ potencjalnych działań na cel referencyjny
- Po realizacji danego działania nie można wykluczyć umiarkowanego negatywnego oddziaływania na określony cel referencyjny ochrony środowiska.
- 2 Bezpośredni, znaczący negatywny wpływ potencjalnych działań na cel referencyjny
- Realizacja danego działania z dużym prawdopodobieństwem wiąże się z potencjalnym znaczącym negatywnym oddziaływaniem na określony cel referencyjny ochrony środowiska.
- ? nie znaleziono związków między celem referencyjnym a proponowanym działaniem albo wpływu nie sposób wykluczyć
- W szczegółowej treści Programu nie sposób dokładnie wskazać interakcji między określonym celem referencyjnym ochrony środowiska a zmianą wywołaną przez realizację danej interwencji. Zawsze wskazane jest oszacowanie stopnia ryzyka, a jeżeli go nie widać, taki stopień należy określić jako 0.

Zakres i charakter oddziaływania:

- B punktowe (oddziaływanie w miejscu realizowanego działania)
- L lokalne (oddziaływanie na szerzej zakrojonym terytorium, np. na terenie gminy)
- R regionalne (oddziaływanie na terenie 2 lub więcej gmin)
- Jeżeli oddziaływanie występuje w skali punktowej i lokalnej albo lokalnej i regionalnej jednocześnie, do określenia skali oddziaływania zastosowano myślnik, np. L–R, czyli wpływ lokalno-regionalny.
- Z uwagi na charakter Programu, który w przypadku wszystkich działań (projektów) realizowany jest równocześnie po obu stronach granicy, Programu nie sposób uznać za koncepcję realizowaną na terytorium jednego kraju z oddziaływaniem na terenie drugiego (projekt może uzyskać wsparcie wyłącznie wówczas, jeśli realizowany jest przez podmioty z obu krajów). Dlatego w ocenie w tabeli nie występuje oddziaływanie transgraniczne. Oddziaływanie transgraniczne potencjalnie zarezerwowano tylko dla działań realizowanych na terytorium jednego kraju, z oddziaływaniem na terenie drugiego. Oddziaływanie w większości przypadków będzie zatem regionalne.
- Oddziaływanie bezpośrednie Oddziaływanie bezpośrednie to takie, które wywołane zostało przez działania podlegające ocenie i występuje w tym samym czasie i miejscu co dane działania. Oddziaływanie bezpośrednie polega zatem na bezpośredniej interakcji między działaniem a określonym elementem środowiska.
- Oddziaływanie pośrednie Oddziaływanie pośrednie to takie, które wywołane zostało przez działanie podlegające ocenie, nie jest jednak jego bezpośrednią konsekwencją i często pojawia się w innym miejscu niż działanie podlegające ocenie lub jest jego złożoną konsekwencją.

Współwystępowanie oddziaływań:

- K skumulowane wobec istniejących lub planowanych propozycji i działań lub ich stwierdzonego oddziaływania
- Sy synergiczne wobec istniejących lub planowanych propozycji i działań lub ich stwierdzonego oddziaływania
- Sk wtórne wobec istniejących lub planowanych propozycji i działań lub ich stwierdzonego oddziaływania
- +/- pozytywne/negatywne

Oddziaływania te można by ogólnie i orientacyjnie zdefiniować w następujący sposób:

- Oddziaływanie skumulowane (gromadzące się) to suma oddziaływań tego samego rodzaju, z różnych źródeł; gdyby ocenić poszczególne źródła z osobna, można by nie zauważyć takiego oddziaływania.
- Oddziaływanie synergiczne (wspólne) to oddziaływania różnych rodzajów (np. jednoczesne oddziaływanie kilku źródeł różnych emisji) na dany element środowiska.
- Oddziaływanie wtórne to pośrednie oddziaływanie na dany element środowiska, za pośrednictwem innego elementu środowiska.

Zgodnie z zasadą adekwatności w stosunku do stopnia szczegółowości, w jakim opracowano Program, oraz w związku z tym, że jego interwencje nie mają żadnych specyfikacji terytorialnych ani czasowych i mają charakter potencjalnych działań, ocenę oddziaływania skumulowanego i synergicznego oparto na wykwalifikowanej ocenie szacunkowej przeprowadzonej przez ekspertów, która wykorzystuje wyniki oceny poszczególnych interwencji z punktu widzenia ich potencjalnego oddziaływania na określone cele referencyjne ochrony środowiska oraz ich potencjalnego oddziaływania z punktu widzenia zakresu terytorialnego i czasowego.

Współwystępowanie oddziaływań:

Interwencje proponowane w ramach Programu nie mają konkretnej lokalizacji, dlatego nie sposób określić miejsca współwystępowania ani istniejących podstaw referencyjnych

współwystępowania ewentualnych oddziaływań. Dlatego w ramach oceny oddziaływania koncepcji na środowisko nie brano pod uwagę współwystępowania.

Horyzont czasowy oddziaływania:

- Kp   Krótkoterminowe (tymczasowe) oddziaływanie
- oddziaływanie krótkoterminowe (tymczasowe) to oddziaływanie na określony cel referencyjny ochrony środowiska przez okres realizacji działania;
- oddziaływanie tymczasowe to rzadko lub często powtarzające się oddziaływanie krótkoterminowe
- Sd   średnioterminowe (przez najwyżej 5 lat)
- Dt   długoterminowe lub ciągłe oddziaływanie
- oddziaływanie długoterminowe to oddziaływanie na określony cel referencyjny ochrony środowiska przez cały okres wdrażania i realizacji koncepcji lub nawet po jej zrealizowaniu

Powyższe typy oddziaływania określono w ostatniej kolumnie tabeli, stosując oznakowanie RSC (zakres, współwystępowanie i horyzont czasowy).

W trakcie oceny postępowano w następujący sposób: każdy członek zespołu realizatora Prognozy przeprowadził własną kompleksową ocenę wszystkich interwencji Programu. Zadaniem każdego eksperta była samodzielna i niezależna ocena z należytą ostrożnością, w oparciu o szczegółowe opracowanie koncepcji) celów rozwojowych i potencjalnych działań w odniesieniu do celów referencyjnych ochrony środowiska, a następnie wpisanie wyników oceny do matrycy (tabeli).

W przypadku wystąpienia dużych różnic w ocenie poszczególnych osób, w drodze dyskusji poświęconej rezultatom oceny, dokonano częściowego ujednoczenia. Należy jednak podkreślić, iż celem dyskusji nie było zunifikowanie indywidualnych poglądów ekspertów w danym zakresie, lecz analiza danego problemu oraz wyjaśnienie indywidualnych poglądów. Wynikiem dyskusji mogła być zatem modyfikacja pierwotnej oceny eksperta i w pewnym stopniu wyeliminowanie jej subiektywnego charakteru. Na podstawie oceny poszczególnych członków zespołu dla każdego pola matrycy opracowano ocenę zagregowaną, stanowiącą średnią arytmetyczną ocen wszystkich członków zespołu. Wartość końcową zaokrąglono do liczby

całkowitej i wpisano w odpowiednim polu matrycy ocen zagregowanych (końcowych). Ocena oddziaływania koncepcji na środowisko oparta jest zatem na przeprowadzonym badaniu, jak i szeroko zakrojonej dyskusji zespołu ekspertów na temat oddziaływania koncepcji na realizację celów referencyjnych ochrony środowiska.

W poniższych tabelach podano wartości liczbowe oceny potencjalnych działań, do których w komentarzu dodano oceną słowną. Wybrane działania skomentowano zwłaszcza w kontekście uwagi, którą należy im poświęcić w związku z potencjalnym oddziaływaniem.

Tab. 6 Ocena potencjalnych działań (PD)

		Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
Priorytet 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko		Powietrze	Klimat	Hafas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
SC iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego													
PD	Działania systemowe wzmacniające współpracę transgraniczną	0	+1	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	R/-/Dt

Priorytet 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko	Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy	
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.		
	Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna		
Komentarz	<p>Obszar działań będzie wspierać rozwój wspólnych systemów prewencji, monitoringu i usuwania skutków ryzyka, które umożliwią udostępnianie informacji i poprawę koordynacji szybkiego reagowania, co zwiększy kompatybilność i umocni powiązania w ramach zintegrowanych systemów bezpieczeństwa, a tym samym umożliwi lepszą współpracę zintegrowanego systemu bezpieczeństwa na obszarach przygranicznych. Można zatem oczekiwać umiarkowanego pozytywnego wpływu na klimat i zdrowie publiczne. Ze względu na to, że będą to działania łączące obszary przygraniczne obu państw, ich wpływ będzie regionalny. Zakłada się, że potencjalne działania będą mieć pozytywne oddziaływanie również po zakończeniu okresu programowania; dlatego ich wpływ klasyfikowany jest jako długoterminowy. Nie wykryto negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne.</p> <p>Zalecenia: brak.</p>												
PD	Szkolenia i wymiana doświadczeń, wspólne ćwiczenia, wymienne staże	0	+1	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	R/-/Dt

Priorytet 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko	Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy	
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.		
	Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna		
Komentarz	Obszar działań będzie wspierać rozwój systemów prewencji, monitoringu i usuwania skutków ryzyka poprzez kształcenie personelu oraz szkolenia. Można zatem oczekiwać umiarkowanego pozytywnego wpływu na klimat i zdrowie publiczne. Ze względu na to, że będą to działania łączące obszary przygraniczne obu państw, ich wpływ będzie regionalny. Zakłada się, że potencjalne działania będą mieć pozytywne oddziaływanie również po zakończeniu okresu programowania; dlatego ich wpływ klasyfikowany jest jako długoterminowy. Nie wykryto negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne. Zalecenia: brak.												
PD	Modernizacja/zakupy specjalistycznego sprzętu niezbędnego do zapobiegania i eliminacji skutków zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi	0	+1	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	L/-/Dt

Priorytet 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko		Cele referencyjne środowiska naturalnego										Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy	
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.		11.
		Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki		Edukacja ekologiczna
Komentarz	<p>Obszar działań będzie wspierać rozwój wspólnych systemów usuwania skutków ryzyka poprzez inwestowanie w sprzęt techniczny po obu stronach granicy. Można zatem oczekiwać umiarkowanego pozytywnego wpływu na zmiany klimatyczne i zdrowie publiczne. Chociaż specjalistyczny sprzęt będzie częścią wspólnych systemów, jego modernizacja lub kupno nastąpi w konkretnym miejscu – lokalnie. Zakłada się, że potencjalne działania będą mieć pozytywne oddziaływanie również po zakończeniu okresu programowania; dlatego ich wpływ klasyfikowany jest jako długoterminowy.</p> <p>Nie wykryto negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne. Należy jednak zwrócić uwagę na ryzyka związane z promieniowaniem elektromagnetycznym, związanym z rozwojem techniki i technologii służącej do zapobiegania i usuwania skutków ryzyka.</p> <p>Zalecenia: brak.</p>												

Priorytet 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko		Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
		Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
S.C. vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia													
PD	Tworzenie sieci współpracy, koordynacja, monitorowanie	+2	0	0	0	+1	+1	+2	0	0	0	0	R/-/Dt

Komentarz	<p>Działania mają na celu wsparcie rozwoju sieci współprac w dziedzinie ochrony gatunków i obszarów przed negatywnym wpływem turystyki, monitorowanie przemieszczania się zwierzyny (zwierzęta parzystokopytne, wilki), wspólne zarządzanie lasami, stworzenie platform koordynacyjnych na rzecz poprawy jakości powietrza i usuwania przyczyn jego zanieczyszczenia oraz wspólne opracowywanie transgranicznych strategii koordynacyjnych. Są to zatem działania mające istotny pozytywny wpływ na atmosferę oraz bioróżnorodność i ochronę przyrody (ponieważ potencjalne działania są bezpośrednio zorientowane na poprawę sytuacji w tych obszarach) oraz działania mające pośredni umiarkowany pozytywny wpływ na klimat. Można założyć pozytywny wpływ proponowanych działań na rzecz poprawy stanu lasów, złagodzenie konfliktów między działalnością rolniczą i turystyką a ochroną przyrody. Ze względu na to, że będą to działania łączące obszary przygraniczne obu państw, ich wpływ będzie regionalny. Zakłada się, że potencjalne działania będą mieć pozytywne oddziaływanie również po zakończeniu okresu programowania; dlatego ich wpływ klasyfikowany jest jako długoterminowy.</p> <p>Nie wykryto negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne.</p> <p>Zalecenia: W przypadku zarządzania lasami konieczne jest zapewnienie eliminacji skutków plagi korników i powtarzających się susz oraz zapewnić odpowiednie zadrzewienie zapewniające retencję wody w górnym biegu rzek i potoków. Oprócz zapewniania zatrzymywania wody w krajobrazie należy skupić się na jakości wody w ciekach wodnych. Zapobiegać zajmowaniu gruntów przeznaczonych do zalesienia. Wszystkie zalecenia należy egzekwować w ramach selekcji projektów (określanie kryteriów naborów i selekcji projektów).</p>													
PD	Działania terenowe	0	+1	0	+2	+2	+1	+1	0	0	0	0	0	R/-/Dt
Komentarz	<p>Działania te są bezpośrednio ukierunkowane na ochronę i odnowę lasów oraz naturalną retencję wody w krajobrazie, przez co mają znaczący pozytywny wpływ na wodę, na glebę i lasy oraz pośredni umiarkowany pozytywny wpływ na klimat, krajobraz i bioróżnorodność. Chociaż działania ukierunkowane na ochronę i odnowę lasów i zatrzymywanie wody w krajobrazie będą po</p>													

Priorytet 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko	Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
	Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
	<p>obu stronach granicy realizowane lokalnie, ich wpływ na środowisko będzie mieć skalę regionalną. Zakłada się, że potencjalne działania będą mieć pozytywne oddziaływanie również po zakończeniu okresu programowania; dlatego ich wpływ klasyfikowany jest jako długoterminowy. Nie wykryto negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne.</p> <p>Zalecenia: brak.</p>											

Priorytet 2 – Turystyka		Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
		Powietrze	Klimat	Hafas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
SC vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych													
PD	Wsparcie przy tworzeniu nowych lub rozwój istniejących elementów turystyki	0	0	0	0	-1	-1	-1	-1	+1	+2	0	R/-/Dt
Komentarz	Obszar obejmuje takie działania jak remonty, rewitalizacje i/lub udostępnienie materialnych dóbr kulturowych, wsparcie rozwoju muzeów i ekspozycji, budowa ścieżek/tras rowerowych lub singletracków nawiązujących do istniejących koncepcji transgranicznych, budowa/znakowanie szlaków wodnych, pieszych, konnych, publiczna infrastruktura turystyczna. Z uwagi na to, że działania typowe są bezpośrednio ukierunkowane na zabytki, można oczekiwać znaczącego pozytywnego wpływu programu w tej sferze. Realizacja działań może mieć umiarkowany pozytywny wpływ na miejscową ludność i na odwiedzających daną												

Priorytet 2 – Turystyka	Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
	Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
	<p>miejscość i region (poprawa zdrowia, pozytywny wpływ psychospołeczny, w tym wzrost czynnika wygody). Z drugiej strony potencjalny umiarkowany negatywny wpływ może wiązać się z inwestowaniem w budowę infrastruktury publicznej albo z budowaniem nowych tras rowerowych lub singletracków, znakowaniem nowych szlaków pieszych. Wyznaczanie nowych tras komunikacyjnych może być sprzeczne z interesami ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000, w wyniku fragmentacji krajobrazu, zagrożenia cennych terenów przyrodniczych, ograniczenia możliwości migracji dzikich zwierząt skutkującego ich śmiercią, męczenia zwierząt hałasem itp., a także prowadzić do zajmowania gruntów (umiarkowany negatywny wpływ na bioróżnorodność i ochronę przyrody, krajobraz, glebę). Będą to działania ukierunkowane na połączenie obszarów przygranicznych obu państw w ramach ruchu turystycznego, dlatego ich wpływ będzie regionalny. Jeśli chodzi o czas trwania wpływu działań, ocena opiera się na czasie trwania ich negatywnego oddziaływania, ponieważ większość pozytywnych efektów będzie długotrwała i powinna trwać również po okresie programowania.</p> <p>Nie wykryto negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne. Działania typowe, które mogłyby mieć</p>											

Priorytet 2 – Turystyka	Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
	Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
	<p>negatywny wpływ na środowisko naturalne, to działania o ograniczonym zasięgu, które nie niosą przesłanek pozwalających zakładać znaczący negatywny wpływ na środowisko naturalne.</p> <p>Zalecenie: Budować nową infrastrukturę poza obszarami cennymi przyrodniczo i glebą o wyższej wartości, biorąc pod uwagę charakter krajobrazu, ewentualnie konsultować lokalizację z organami ochrony przyrody, których infrastruktura dotyczy.</p> <p>Konkretny wpływ będzie zależeć od konkretnej realizacji projektu. Charakter wybranych projektów, których realizację przewidujemy, będzie zakładał konieczność rozpoznania, czy podlegają one ocenie zgodnie z ustawą 100/2001 Sb. (EIA) lub § 45i ustawy nr 114/1992 Sb. (Dz. U. Republiki Czeskiej). W przypadku budowania infrastruktury w pobliżu zabytków należy uszanować ich wartość i skonsultować ewentualne ingerencje z Urzędem Ochrony Zabytków. Wszystkie zalecenia należy egzekwować w ramach selekcji projektów (określanie kryteriów naborów i selekcji projektów).</p>											

Priorytet 2 – Turystyka		Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
		Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
PD	Łączenie i tworzenie produktów turystycznych oraz ich promocja	0	0	0	0	0	0	-1	0	0	0	0	L/-/Dt
Komentarz	<p>Obszar obejmuje działania o charakterze marketingowym. W przypadku kontynuowania promocji obszarów chronionych, z których już w tym momencie intensywnie korzystają turyści, mogą zostać zagrożone przedmioty ochrony, w związku z czym wskazano potencjalny umiarkowany negatywny wpływ na bioróżnorodność. Działania te będą realizowane po obu stronach granicy, będą jednak ukierunkowane na konkretne miejsca, dlatego ich oddziaływanie będzie lokalne. Jeśli chodzi o czas trwania wpływu działań, można założyć, że ewentualne skutki rozwoju turystyki będą długotrwałe.</p> <p>Nie wykryto znaczącego negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne. Będą to działania marketingowe, których efektem może być wzrost liczby odwiedzin. Jeżeli podjęte zostaną odpowiednie środki mające na celu ochronę cennych obszarów przyrodniczych, nie przewiduje się, by większa liczba odwiedzin znacząco wpłynęła na środowisko naturalne.</p>												

Priorytet 2 – Turystyka	Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy	
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.		
	Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna		
	<p>Zalecenia: W przypadku działań marketingowych należy zwrócić uwagę na to, by marketing i promocja korzystania z zasobów przyrody i kultury przestrzegały wymagań związanych z ochroną cennych obszarów przyrodniczych (zwłaszcza obszarów chronionych, obszarów Natura 2000 itd.). Przy promocji należałoby przemyśleć wsparcie zwiększenia ruchu turystycznego, który może zagrażać przedmiotom ochrony na danym obszarze. Jednym z rozwiązań jest wsparcie bazujące na ustalonej liczbie odwiedzin na danym obszarze i jej ciągłym monitorowaniu. Wszystkie zalecenia należy egzekwować w ramach selekcji projektów (określanie kryteriów naborów i selekcji projektów).</p>												
PD	Wsparcie działań towarzyszących związanych z rozwojem turystyki	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	0	0	R/-/Dt
Komentarz	Obszar obejmuje działania związane z monitorowaniem ruchu turystycznego, o potencjalnie umiarkowanym pozytywnym												

Priorytet 2 – Turystyka	Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
	Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
	<p>wpływie na ochronę przyrody. Działania będą realizowane jednocześnie w obszarach przygranicznych obu państw, wpływ rozwoju turystyki będzie mieć zatem charakter regionalny. Zakłada się, że potencjalne działania będą mieć pozytywne oddziaływanie również po zakończeniu okresu programowania; dlatego ich wpływ klasyfikowany jest jako długoterminowy.</p> <p>Nie wykryto negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne.</p> <p>Zalecenia: brak.</p>											

Priorytet 3 – Transport		Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
		Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
SC ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej													
PD	Przebudowa transgranicznych mostów drogowych	0	0	0	-1	0	-1	-1	0	0	-1	0	B/-/Sd
Komentarz	Obszar obejmuje działania, które mogą wywołać konflikty pomiędzy modernizacją i remontami mostów a przedmiotami ochrony na obszarach chronionych – obszarami cennymi przyrodniczo (bogate środowiskowo elementy krajobrazu, system bezpieczeństwa ekologicznego) – oraz warunkami ochrony cieków wodnych (umiarkowany negatywny wpływ). Kolejnym potencjalnie negatywnym skutkiem działań związanych z prowadzeniem prac budowlanych może być wpływ na zabytki archeologiczne. Będą to działania zorientowane na konkretne mosty, ich oddziaływanie będzie zatem punktowe. Jeśli chodzi o czas trwania wpływu działań, można założyć, że będzie on trwać jedynie w okresie przeprowadzania remontów, będzie więc średnioterminowy.												

Priorytet 3 – Transport	Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
	Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
	<p>Nie wykryto znaczącego negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne. W oparciu o wcześniejsze doświadczenia można założyć, że prace remontowe na istniejących mostach nie będą mieć znaczącego wpływu na środowisko naturalne. Prace będą mieć wpływ wyłącznie na najbliższe otoczenie budowy.</p> <p>Zalecenia: Wszystkie zalecenia należy egzekwować w ramach selekcji projektów (określanie kryteriów naborów i selekcji projektów). Następująca później realizacja działań musi zostać skonsultowana z organami ochrony przyrody, których działania te dotyczą. Konkretny wpływ będzie zależeć od konkretnej realizacji projektu. Charakter wybranych projektów, których realizację przewidujemy, będzie zakładał konieczność rozpoznania, czy podlegają one ocenie zgodnie z ustawą 100/2001 Sb. (EIA) lub § 45i ustawy nr 114/1992 Sb. (Dz. U. Republiki Czeskiej). W przypadku działań zlokalizowanych w pobliżu zabytków należy uszanować ich wartość i skonsultować ewentualne ingerencje z Urzędem Ochrony Zabytków.</p>											

Priorytet 3 – Transport		Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
		Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
PD	Przebudowa (modernizacja) transgranicznych linii kolejowych	+1	+1	0	-1	-1	-1	-1	0	0	-1	0	L/-/Sd
Komentarz	Obszar obejmuje działania, które mogą wywołać konflikty pomiędzy modernizacją i remontami torów kolejowych a przedmiotami ochrony na obszarach chronionych – obszarami cennymi przyrodniczo (bogate środowiskowo elementy krajobrazu, system bezpieczeństwa ekologicznego) – oraz warunkami ochrony cieków wodnych, oraz prowadzące do zajmowania gruntów, w tym gruntów przeznaczonych do zalesienia (umiarkowany negatywny wpływ). Kolejnym potencjalnym negatywnym skutkiem przeprowadzania prac remontowych może być zagrożenie dla zabytków archeologicznych. Ponieważ będą to działania prowadzone na torach kolejowych, prace będą miały wyłącznie lokalny wpływ na najbliższe otoczenie. Jeśli chodzi o czas trwania wpływu działań, można założyć, że będzie on trwać jedynie w okresie przeprowadzania remontu torów, będzie więc średnioterminowy.												

Priorytet 3 – Transport	Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
	Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
	<p>Nie wykryto znaczącego negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne. W oparciu o wcześniejsze doświadczenia można założyć, że modernizacja istniejących torów kolejowych nie będzie mieć znaczącego wpływu na środowisko naturalne.</p> <p>Zalecenia: Wszystkie zalecenia należy egzekwować w ramach selekcji projektów (określanie kryteriów naborów i selekcji projektów). Następująca później realizacja działań musi zostać skonsultowana z organami ochrony przyrody, których działania te dotyczą. Konkretny wpływ będzie zależeć od konkretnej realizacji projektu. Charakter wybranych projektów, których realizację przewidujemy, będzie zakładał konieczność rozpoznania, czy podlegają one ocenie zgodnie z ustawą 100/2001 Sb. (EIA) lub § 45i ustawy nr 114/1992 Sb. (Dz. U. Republiki Czeskiej). W przypadku działań zlokalizowanych w pobliżu zabytków należy uszanować ich wartość i skonsultować ewentualne ingerencje z Urzędem Ochrony Zabytków.</p>											

Priorytet 3 – Transport		Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
		Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
PD	Przebudowa (modernizacja) transgranicznych połączeń drogowych, w tym mostów (II i III kategorii po stronie czeskiej, dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich po stronie polskiej)	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	0	-1	-1	0	L/-/Sd

Priorytet 3 – Transport	Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
	Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
Komentarz	<p>Obszar obejmuje działania, które mogą wywołać konflikty pomiędzy modernizacją i remontami dróg i mostów a przedmiotami ochrony na obszarach chronionych – obszarami cennymi przyrodniczo (bogate środowiskowo elementy krajobrazu, system bezpieczeństwa ekologicznego) – oraz warunkami ochrony cieków wodnych, oraz prowadzące do zajmowania gruntów, w tym gruntów przeznaczonych do zalesienia (umiarkowany negatywny wpływ). Wyższa jakość dróg poprawi jakość ruchu drogowego, a tym samym jego natężenie, wiążące się z emisją zanieczyszczeń i generowaniem hałasu. Poprawienie jakości dróg umożliwi również przejazd pojazdów, które – przez swój rozmiar lub wagę – nie mogą jeździć po istniejących drogach. W trakcie trwania prac budowlanych może dojść do tymczasowego negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne i mieszkańców. Kolejnym potencjalnym negatywnym skutkiem przeprowadzania prac remontowych może być zagrożenie dla zabytków archeologicznych. Należy jednak wziąć pod uwagę potencjalnie niższy wpływ ruchu samochodowego na drogach lepszej jakości. Prace będą miały wyłącznie lokalny wpływ na najbliższe otoczenie. Jeśli chodzi o czas trwania wpływu działań, można założyć, że będzie on trwać jedynie w okresie przeprowadzania modernizacji, będzie więc średnioterminowy.</p> <p>Nie wykryto znaczącego negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne. W oparciu o wcześniejsze</p>											

Priorytet 3 – Transport	Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy	
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.		
	Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna		
	<p>doświadczenia można założyć, że modernizacja istniejących transgranicznych dróg powiatowych i gminnych (w tym mostów) nie będzie mieć znaczącego wpływu na środowisko naturalne.</p> <p>Zalecenia: Wszystkie zalecenia należy egzekwować w ramach selekcji projektów (określanie kryteriów naborów i selekcji projektów). Następująca później realizacja działań musi zostać skonsultowana z organami ochrony przyrody, których działania te dotyczą. Konkretny wpływ będzie zależał od konkretnej realizacji projektu. Charakter wybranych projektów, których realizację przewidujemy, będzie zakładał konieczność rozpoznania, czy podlegają one ocenie zgodnie z ustawą 100/2001 Sb. (EIA) lub § 45i ustawy nr 114/1992 Sb. (Dz. U. Republiki Czeskiej). W przypadku działań zlokalizowanych oddziaływania poblizu zabytków należy uszanować ich wartość i skonsultować ewentualne ingerencje z Urzędem Ochrony Zabytków.</p>												
PD	Cyfryzacja w transgranicznym transporcie drogowym i kolejowym	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-/-/-

Priorytet 3 – Transport		Cele referencyjne środowiska naturalnego										Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy	
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.		11.
		Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki		Edukacja ekologiczna
Komentarz	<p>Działania o charakterze administracyjnym, bez bezpośredniego oddziaływania.</p> <p>Nie wykryto negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne.</p> <p>Zalecenia: brak.</p>												

Priorytet 4 - Współpraca instytucji i mieszkańców	Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy	
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.		
	Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna		
SC Zwiększanie sprawności administracji publicznej w drodze wspierania współpracy prawnej i administracyjnej oraz współpracy między obywatelami, podmiotami społeczeństwa obywatelskiego i instytucjami, w szczególności w celu wyeliminowania przeszkód prawnych i innych przeszkód w regionach przygranicznych													
PD	Opis w propozycji Programu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-/-/-
Komentarz	<p>Działania ukierunkowane na współpracę instytucji, organizacji, wymianę doświadczeń i dobrych praktyk czy nowego podejścia do rozwiązywania problemów itd., o charakterze administracyjnym, bez bezpośredniego oddziaływania.</p> <p>Nie wykryto negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne.</p> <p>Zalecenia: brak.</p>												
SC Budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie													
PD	Wsparcie współpracy instytucji	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-/-/-
Komentarz	Działania o charakterze organizacyjnym i edukacyjnym, bez bezpośredniego wpływu.												

Priorytet 4 - Współpraca instytucji i mieszkańców	Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy	
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.		
	Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna		
	Nie wykryto negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne. Zalecenia: brak.												
PD	Projekty typu „people to people”	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	L/-/Dt
Komentarz	<p>Działania ukierunkowane między innymi na wsparcie życia społecznego i poczucia wspólnoty mieszkańców, a więc o umiarkowanie pozytywnym wpływie na zdrowie publiczne. Działania te są zorientowane na konkretne społeczności, ich wpływ będzie zatem lokalny. Zakłada się, że potencjalne działania będą mieć pozytywne oddziaływanie również po zakończeniu okresu programowania; dlatego ich wpływ klasyfikowany jest jako długoterminowy.</p> <p>Nie wykryto negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne. Zalecenia: brak.</p>												

Priorytet 5 - Przedsiębiorczość		Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
		Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
SC iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw oraz tworzenie miejsc pracy w małych i średnich przedsiębiorstwach, w tym poprzez inwestycje produkcyjne													
PD	Transgraniczne usługi dla przedsiębiorców w celu zrównoważonego rozszerzenia działalności ich przedsiębiorstw za granicę	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	R/-/Dt
Komentarz	<p>Działania o charakterze administracyjnym i związanym z zarządzaniem, o potencjalnie pozytywnym wpływie na zdrowie publiczne (poprawa sytuacji społeczno-gospodarczej mieszkańców). Działania te będą skierowane do przedsiębiorców na terenach przygranicznych obu krajów, ich wpływ będzie zatem regionalny. Zakłada się, że potencjalne działania będą mieć pozytywne oddziaływanie również po zakończeniu okresu programowania; dlatego ich wpływ klasyfikowany jest jako długoterminowy.</p> <p>Nie wykryto negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne.</p>												

Priorytet 5 - Przedsiębiorczość		Cele referencyjne środowiska naturalnego											Zasięg/ współdziałanie/ horyzont czasowy
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
		Powietrze	Klimat	Hałas	Woda	Gleba i las	Krajobraz	Bioróżnorodność i ochrona przyrody	Odpady	Zdrowie	Zabytki	Edukacja ekologiczna	
	Zalecenia: brak.												
PD	Transgraniczne usługi dla przedsiębiorców w celu poprawy dostępu do innowacji i usług badawczych/badawczo-rozwojowych	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	R/-/Dt
Komentarz	<p>Działania o charakterze administracyjnym i związanym z zarządzaniem, o potencjalnie pozytywnym wpływie na zdrowie publiczne (poprawa sytuacji społeczno-gospodarczej mieszkańców). Działania te będą skierowane do przedsiębiorców na terenach przygranicznych obu krajów, a zatem ich wpływ będzie regionalny. Zakłada się, że potencjalne działania będą mieć pozytywne oddziaływanie również po zakończeniu okresu programowania; dlatego ich wpływ klasyfikowany jest jako długoterminowy.</p> <p>Nie wykryto negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne.</p> <p>Zalecenia: brak.</p>												

6.2 Ocena celów szczegółowych oraz priorytetów

Ocenę wpływu celów szczegółowych i priorytetów programu na środowisko oparto o powyższą ocenę punktową potencjalnych działań, celów szczegółowych i priorytetów Programu w formie tabeli. Z powyższej oceny punktowej potencjalnych działań w tabeli wyciągnąć można następujące wnioski dla celów szczegółowych i priorytetów Programu:

Najważniejszym priorytetem w świetle **potencjalnego negatywnego oddziaływania** na środowisko jest **Priorytet nr 3 – Transport**. Przyczyny: priorytet ten obejmuje remonty transgranicznych mostów drogowych i tras kolejowych oraz modernizację transgranicznych połączeń drogowych (cel szczegółowy ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej).

Priorytet i korespondujący z nim cel szczegółowy mogą oznaczać potencjalne konflikty między remontami i modernizacjami infrastruktury transportowej a przedmiotami ochrony na terenach jej podlegających, konflikty z obszarami podlegającymi szczególnej ochronie oraz wymaganiami odnośnie ochrony cieków wodnych. Innym potencjalnie negatywnym oddziaływaniem działań w trakcie realizacji prac budowlanych może być zagrożenie zabytków archeologicznych. **Znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko i zdrowie publiczne – nie znaleziono** (w ocenie punktowej w tabeli wskazano wyłącznie umiarkowane oddziaływanie negatywne).

Ponieważ potencjalne działania, których ocena stanowi punkt wyjścia dla oceny celów szczegółowych i priorytetów Programu mają w koncepcji charakter szeroko zakrojony i bardzo ogólny (bez wskazania konkretnych propozycji, konkretnych parametrów ani charakterystyki, lokalizacji, zakresu, celu itp.), w ramach oceny koncepcji nie stwierdzono żadnych negatywnych synergicznych ani skumulowanych oddziaływań na środowisko, które podlegałyby ocenie. Tak samo w przypadku celów szczegółowych i priorytetów Programu. Zakres oddziaływania celów szczegółowych i priorytetów Programu oraz ich horyzont czasowy można scharakteryzować ogólnie jako transgraniczny i długoterminowy, niemniej jednak uzależniony będzie od zakresu i horyzontu czasowego poszczególnych potencjalnych działań (zob. ocena punktowa w tabeli, powyżej).

Wszystkie poniższe zalecenia należy uwzględnić przy procedurze selekcji projektów (określenie kryteriów naborów i selekcji projektów). Następującą później realizację działań należy

skonsultować z odpowiednimi organami ochrony przyrody, których działania te dotyczą. Charakter wybranych projektów, których realizację przewidujemy, będzie zakładał konieczność rozpoznania, czy podlegają one ocenie zgodnie z ustawą 100/2001 Sb. (EIA) lub § 45i ustawy nr 114/1992 Sb. (Dz. U. Republiki Czeskiej). W przypadku działań usytuowanych na terenie lub w pobliżu zabytków należy uszanować ich wartość i skonsultować ewentualne ingerencje z Urzędem Ochrony Zabytków.

Kolejnym priorytetem o potencjalnie umiarkowanym negatywnym oddziaływaniu na środowisko jest **Priorytet nr 2 – Turystyka**, który w celu szczegółowym vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych obejmuje potencjalne działanie Wsparcie powstawania nowych i rozwój istniejących elementów infrastruktury ruchu turystycznego. Potencjalne umiarkowane negatywne oddziaływanie może wiązać się z inwestycjami w budowę infrastruktury publicznej lub nowych ścieżek rowerowych, singletracków, oznakowania nowych szlaków turystycznych itp. Wyznaczanie nowych szlaków może być w konflikcie interesów z ochroną przyrody, w tym obszarów Natura 2000, na skutek rozdrobnienia krajobrazu, zagrożenia dla cennych obszarów przyrodniczych, ograniczenia możliwości migracji dzikich zwierząt i ich śmierci, wystawienia zwierząt na hałas itp. oraz generować zajmowanie gruntów (umiarkowane negatywne oddziaływanie na różnorodność biologiczną i ochronę przyrody, krajobrazu i gleby). Powyższy priorytet może mieć pozytywne oddziaływanie na zabytki. Nie stwierdzono znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne.

Na zalecenia składa się stworzenie nowej infrastruktury poza obszarami cennymi przyrodniczo i terenami o najwyższej klasie gleby, z uwzględnieniem charakteru krajobrazu. Lokalizację infrastruktury należy skonsultować z odpowiednimi organami ochrony przyrody. Konkretnie oddziaływanie będzie uzależnione od realizacji konkretnych projektów. Charakter wybranych projektów, których realizację przewidujemy, będzie zakładał konieczność rozpoznania, czy podlegają one ocenie zgodnie z ustawą 100/2001 Sb. (EIA) lub § 45i ustawy nr 114/1992 Sb. (Dz. U. Republiki Czeskiej). W przypadku budowy infrastruktury na terenie lub w pobliżu zabytków należy uszanować ich wartość i skonsultować ewentualne ingerencje z Urzędem Ochrony Zabytków. Wszystkie poniższe zalecenia należy uwzględnić przy procedurze selekcji projektów (określenie kryteriów naborów i selekcji projektów).

Pozostałe potencjalne działania w ramach priorytetu są mniej istotne ze względu na oddziaływanie na cele referencyjne środowiska i wnoszą wyłącznie częściowe pozytywne lub negatywne oddziaływanie (zob. tabela powyżej).

Najważniejszy z punktu widzenia potencjalnego pozytywnego oddziaływania na środowisko jest **Priorytet nr 1**, Zintegrowany system ratownictwa i środowisko, cel szczegółowy vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia. Szczególnie ważne są: potencjalne działanie łączenie, koordynowanie i monitorowanie, które mają znaczące pozytywne oddziaływanie na różnorodność biologiczną i klimat oraz umiarkowane pozytywne oddziaływanie na glebę, las, klimat, a także potencjalne działanie Działania terenowe, które mają podobne skutki. Pozostałe potencjalne działania tego priorytetu nie mają już tak pozytywnego oddziaływania, ale w porównaniu z Priorytetami 2 i 3 ich potencjalne umiarkowane oddziaływanie negatywne jest czysto marginalne.

Pozostałe priorytety **Priorytet 4 – Współpraca instytucji i mieszkańców oraz Priorytet 5 – Przedsiębiorczość** w swoich celach szczegółowych obejmują wyłącznie takie potencjalne działania, które mają wyłącznie neutralne oddziaływanie na cele referencyjne (Priorytet 4) lub umiarkowane pozytywne oddziaływanie na poszczególne cele referencyjne (np. potencjalne działanie Wsparcie współpracy instytucji lub Transgraniczne usługi dla przedsiębiorców w celu poprawy dostępu do innowacji i usług badawczych/badawczo-rozwojowych).

6.3 Ocena koncepcji jako całości

Program Interreg Czechy – Polska składa się z dwóch części. Pierwsza część dotyczy strategii wspólnego programu (Część programowa), a druga część składa się z propozycji.

6.3.1 Strategie wspólnego programu: główne problemy związane z rozwojem i działaniami polityki (Część programowa)

W rozdziale 1.1. zdefiniowano obszar programowania.

W rozdziale 1.2. Programu opisano strategię wspólnego programu: podsumowano główne wspólne problemy na obszarze programowania, z uwzględnieniem różnic ekonomicznych, społecznych i terytorialnych, a także nierówności, potrzeby realizacji wspólnych inwestycji,

uzupełniania się i synergii z innymi programami i narzędziami finansowania, doświadczeń uzyskanych w przeszłości oraz wsparcia strategii makroregionalnych i strategii obszarów nadmorskich, jeżeli któraś/eś z tych strategii odnosi się do całego obszaru programowania lub jego części.

W rozdziale 1.3. Programu uzasadniono wybór celów polityk i celów szczegółowych Interreg, korespondujących z nimi celów szczegółowych i form wsparcia, tudzież form rozwiązania brakujących połączeń w infrastrukturze transgranicznej.

W tej części Programu nie stwierdzono żadnych form negatywnego oddziaływania na środowisko, dlatego nie zaproponowano żadnych działań mających na celu ich minimalizację lub kompensację.

6.3.2 Część obejmująca konkretne propozycje

Jak wynika z powyższego, priorytety, cele szczegółowe i potencjalne działania, które stanowią ich realizację, sformułowano (zgodnie z wymogami co do formy i treści Programu) na tyle ogólnie, że nie zawsze można jednoznacznie określić ich potencjalne oddziaływanie na wybrane sfery środowiska, zwłaszcza w sytuacji, w której nie sposób wskazać konkretnych projektów, które zostaną wybrane w ramach naborów w okresie realizacji. Ta część Programu obejmuje również najważniejsze narzędzia służące do minimalizacji potencjalnie umiarkowanie negatywnych form oddziaływania w postaci wymagań towarzyszących ogłaszanym naborom, z uwzględnieniem ochrony środowiska i określenia warunków środowiskowych selekcji projektów.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na Priorytet 3 – Transport, w przypadku którego szczególnie istotna jest skrupulatna selekcja projektów, ponieważ budowa infrastruktury transportowej (remonty, modernizacje) wiąże się z potencjalnym oddziaływaniem na środowisko, co wynika z oceny punktowej w tabeli potencjalnych działań oraz w oceny słownej priorytetów oraz korespondujących z nimi celów.

W przypadku Priorytetu 2 – Turystyka jest to taka selekcja projektów i działań, otrzymujących dofinansowanie, które nie będzie powodować narastającej intensywności ruchu turystycznego w miejscach, w których jego intensyfikacja może wiązać się z (jeszcze większym) negatywnym oddziaływaniem na środowisko (typowe obszary: KRNAP/KPN, CHKO Broumovsko, Park Krajobrazowy Gór Stołowych itp.).

Z przeprowadzonej oceny wynika, że **priorytety, cele szczegółowe ani potencjalne działania Programu, które stanowią ich realizację, nie stoją w zasadniczej sprzeczności z wymogami odnośnie ochrony środowiska, zaś wśród proponowanych priorytetów i celów szczegółowych nie ma takich, które miałyby potencjalnie znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko i zdrowie publiczne.** Jak stwierdzono powyżej, również w tym priorytecie potencjalne oddziaływanie na środowisko uzależnione będzie od konkretnej realizacji i lokalizacji działań stanowiących realizację priorytetów i potencjalnych działań oraz od procedur oceny działań/projektów, które stanowią warunek zatwierdzenia projektów o potencjalnie negatywnym oddziaływaniu na środowisko.

Z powyższego w sposób oczywisty wynika, że potencjalne działania ani cele szczegółowe czy priorytety nie będą mieć istotnego negatywnego transgranicznego oddziaływania na kraje sąsiednie, z uwagi na charakter wspólnych projektów można spodziewać się umiarkowanego negatywnego oraz znaczącego i umiarkowanego pozytywnego oddziaływania na oba kraje Programu, tudzież obszar programowania.

Oceniając oddziaływanie Programu na środowisko, należy wziąć pod uwagę nie tylko ww. potencjalne oddziaływanie koncepcji na środowisko w myśl ustawy nr 100/2001 Sb., zgodnie z późniejszymi zmianami, ale również interakcję stanu środowiska z ambicjami rozwoju na obszarze programowania w proponowanym horyzoncie czasowym.

W związku z tym warto wspomnieć, że aktualna jakość środowiska na obszarze programowania (zwłaszcza epizody suszy, skrajne zjawiska meteorologiczne, gospodarowanie wodą i glebą, intensyfikacja rolnictwa oraz stan środowiska we wschodniej części obszaru programowania) może stanowić jeden z limitów rozwoju tego terytorium, zarówno w wymiarze bezpośrednim (poprzez ograniczenie możliwości realizacji środków, które mogłyby dalej pozytywnie oddziaływać na środowisko w obciążonych częściach terytorium), jak i pośrednim (tzn. potencjalny negatywny rozwój obszaru bez względu na realizację koncepcji – skutki zmiany klimatu).

Zgodnie z ustawą nr 114/1992 Sb., o ochronie przyrody i krajobrazu, zgodnie z późniejszymi zmianami, osobnej ocenie poddano oddziaływanie koncepcji na specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary specjalnej ochrony ptaków sieci Natura 2000 (Załącznik nr 1 Oceny). W ramach oceny Natura 2000 stwierdzono, że przedstawiona koncepcja ani poszczególne priorytety, cele szczegółowe ani potencjalne działania nie będą mieć znaczącego negatywnego oddziaływania

na nienaruszalność i przedmioty ochrony SOOS i OSOP w sieci Natura 2000. Zalecenia umożliwiające zapobieganie, eliminację i minimalizację potencjalnego negatywnego oddziaływania określono w rozdziale 10 niniejszej Oceny.

W ramach oceny koncepcji wzięto pod uwagę również oddziaływanie skumulowane, wtórne i synergiczne. Ponieważ potencjalne działania w koncepcji mają charakter szeroko zakrojony i ogólny (bez podania konkretnych propozycji, parametrów i charakterystyk, lokalizacji, zakresu, celu itp.), kumulację oddziaływania Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027 ocenić można było wyłącznie w formie wykwalifikowanej opinii panelu ekspertów. Nie stwierdzono żadnych konkretnych negatywnych synergicznych ani skumulowanych form oddziaływania na sieć Natura 2000.

W oparciu o powyższą ocenę Programu można skonstatować co następuje:

- **Koncepcja jako całość nie będzie mieć żadnego znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne**
- **Koncepcja jako całość będzie mieć szereg umiarkowane lub znacząco pozytywne formy oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne**
- **Nie stwierdzono żadnych znaczących (podlegających obiektywnej ocenie) skumulowanych form oddziaływania koncepcji na środowisko i zdrowie publiczne z oddziaływaniem innych koncepcji lub propozycji. Nie stwierdzono żadnych synergicznych form oddziaływania koncepcji, podlegających obiektywnej ocenie.**
- **Pozytywne oddziaływanie koncepcji jako całości znacząco przeważa nad jej oddziaływaniem negatywnym.**
- **Program Interreg Czechy – Polska 2021–2027 można zatwierdzić i zrealizować.**

7 OCENA POTENCJALNEGO ODDZIAŁYWANIA TRANSGRANICZNEGO KONCEPCJI NA ŚRODOWISKO

Częścią oceny oddziaływania propozycji Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027 na środowisko, opisaną w poprzednim rozdziale, było potencjalne oddziaływanie transgraniczne (w tym kontekście: oddziaływanie na inne kraje, zwłaszcza Niemcy – Saksonię i Słowację). Oddziaływanie transgraniczne między Czechami a Polską w sposób oczywisty wynikają z transgranicznego charakteru programu.

Ponieważ podczas oceny nie stwierdzono żadnych znaczących negatywnych typów oddziaływania na terytorium Czech i Polski, wykluczyć można również potencjalne znaczące negatywne oddziaływanie koncepcji na środowisko, przekraczające granice Programu i obejmujące kraje sąsiednie. Potencjalne bezpośrednie oddziaływanie priorytetów, celów szczegółowych i realizujących je potencjalnych działań skupiają się na obszarze programowania w Czechach i Polsce.

Treść propozycji koncepcji oraz przeprowadzona ocena jej potencjalnego oddziaływania nie wskazują na żadne podstawy, by zakładać znaczące negatywne oddziaływanie transgranicznej koncepcji na środowisko i zdrowie publiczne (w rozumieniu ich zasięgu w krajach sąsiednich). Przeprowadzanie transgranicznej oceny koncepcji poza obszarem obu krajów biorących udział w Programie jawi się zatem jako zbędne.

8 UZASADNIENIE WYBORU ROZPATRYWANYCH WARIANTÓW ORAZ OPIS PRZEPROWADZONEJ PROCEDURY OCENY, W TYM EWENTUALNYCH PROBLEMÓW W ZAKRESIE GROMADZENIA NIEZBĘDNYCH DANYCH

8.1 Wybór rozpatrywanych wariantów

„Program Interreg Czechy – Polska 2021 – 2027” opracowano w jednym wariantcie.

Wariant ten powstał w oparciu o kompleksową procedurę opracowywania koncepcji we współpracy z kluczowymi podmiotami, pracującymi nad rozwojem obszaru, we współpracy z grupą specjalistów Task Force, której członków wymieniono w niniejszym dokumencie. Obok zaproponowanego wariantu Programu zdefiniować można również tzw. wariant zerowy (brak realizacji koncepcji). Ponieważ koncepcję podlegającą ocenie złożono tylko w jednym wariantcie, punkt wyjścia dla oceny jej ewentualnego oddziaływania stanowi stan środowiska w przypadku braku jej realizacji. Oznacza to, że w tabeli oceny w rozdziale 6 oddziaływanie koncepcji na środowisko stwierdzono na podstawie porównania ze stanem w przypadku braku realizacji.

W oparciu o ocenę przeprowadzoną w poprzednich rozdziałach Oceny nie stwierdzono żadnych znaczących typów negatywnego oddziaływania koncepcji na środowisko i zdrowie publiczne, w związku z którymi należałoby zaproponować jej alternatywny wariant. Dlatego w ramach oceny nie zaproponowano żadnych uzupełnień ani oceny porównawczej kilku wariantów.

Z uwagi na ogólny charakter koncepcji warianty mogą pojawić się w fazie realizacji, na poziomie przygotowania i opracowania propozycji projektowych/projektów obejmujących konkretną charakterystykę. Dlatego konieczne jest, by w fazie selekcji projektów, które uzyskają wsparcie z Programu, a których koncepcja na razie nie konkretyzuje, poświęcono należyłą uwagę kryteriom środowiskowym, a także by system monitorowania realizacji koncepcji zawierał wskaźniki środowiskowe (zob. odpowiednie rozdziały Oceny). Jest to istotne zarówno w momencie selekcji projektów przez podmiot zgłaszający koncepcję, jak i w momencie selekcji projektów przy podejmowaniu decyzji o ich sfinansowaniu z innych źródeł.

Tam, gdzie zajdzie taka konieczność, należy zatem ocenić propozycje projektowe pod kątem zgodności z przepisami krajowymi w dziedzinie oceny oddziaływania na środowisko (EIA), przeprowadzić ocenę oddziaływania na sieć Natura 2000 i biologiczną lub zastosować wymagania środowiskowe obowiązującego prawa budowlanego. Pierwszeństwo powinny

otrzymać takie rozwiązania, które będą zapobiegać ewentualnym konfliktom z interesami ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu oraz zdrowia publicznego albo będą je minimalizować.

Kolejnym rozwiązaniem w tej sytuacji jest obowiązkowy monitoring i analiza koncepcji w myśl § 10h ustawy nr 100/2001 Sb., zgodnie z późniejszymi zmianami i oceną oddziaływania propozycji na środowisko, SOOS i OSOP za pośrednictwem procedur, regulowanych przez obowiązujące przepisy prawa w danym kraju.

8.2 Opis realizacji oceny oddziaływania Programu na środowisko

Prognoza oddziaływania Programu na środowisko została opracowana na podstawie § 10 e-§10 f ustawy RCz nr 100/2001 Sb. w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, z późniejszymi zmianami, w zakresie jej załącznika nr 9. Podstawą treści i zakresu Prognozy są również Wnioski z postępowania w sprawie ustalenia zakresu Prognozy (scopingu) na podstawie § 10d) cytowanej ustawy, wydane przez Departament Oceny Oddziaływania na Środowisko Ministerstwa Środowiska RCz z dnia 25.01.2021, pod sygnaturą SEA MZP276K.

Zgodnie z ustawą nr 114/1992 Sb. o ochronie przyrody i krajobrazu, zgodnie z późniejszymi zmianami, przeprowadzono również Ocenę oddziaływania koncepcji na przedmiot ochrony i nienaruszalność SOOS lub OSOP w myśl § 45i ust. 2 ustawy o ochronie przyrody i krajobrazu oraz zgodnie z rozporządzeniem nr 142/2018 Sb., o wymaganiach formalnych oceny oddziaływania propozycji i koncepcji na specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary specjalnej ochrony ptaków w ramach sieci obszarów chronionych Natura 2000 oraz o wymaganiach formalnych oceny oddziaływania poważnej interwencji w interesy ochrony przyrody i krajobrazu, z późniejszymi zmianami.

Prognoza oddziaływania Programu opracowana została na podstawie następujących źródeł i działań metodologicznych:

- Analiza stanu środowiska w analizowanym obszarze, w tym charakterystyki podstawowych tendencji rozwojowych;
- Analiza odpowiednich strategicznych dokumentów koncepcyjnych w zakresie rozwoju opracowywanych na szczeblu europejskim i narodowym;

- Określenie ram odniesienia dla potrzeb oceny (zestaw celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska), opracowanych na podstawie celów wybranych dokumentów strategicznych, wyników analizy stanu środowiska na obszarze programowania i uwag wniesionych w procesie screeningu.
- Ocena potencjalnych działań, priorytetów oraz celów szczegółowych w formie słownej oraz w formie tabeli.
- Zalecenie działań, mających na celu minimalizację stwierdzonych umiarkowanie negatywnych oddziaływań na środowiska, w tym propozycja wprowadzenia zaleceń ramowych do treści naborów i selekcji projektów w samym dokumencie programowym.
- Propozycja wskaźników środowiskowych dla celów monitorowania oddziaływania realizacji Programu na środowisko i zdrowie publiczne;
- Propozycja kryteriów środowiskowych służących do wyboru projektów.

Ocenę potencjalnych działań w formie tabeli przeprowadzono przy wykorzystaniu wcześniej przygotowanej szczegółowej matrycy oddziaływań, w której każdy typ działań podlega niezależnej ocenie przeprowadzonej przez każdego z zaangażowanych ekspertów z zespołu, pod kątem określonych celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska.

W celu praktycznego wykorzystania w matrycy oddziaływań, opisowa ocena oddziaływania poszczególnych potencjalnych działań na środowisko wyrażona została liczbowo. Wskaźnik liczbowy oznacza szacowaną wartość pozytywnego lub negatywnego oddziaływania na środowisko, a wartość tego oddziaływania w matrycy oddziaływań wyrażona jest w skali liczbowej. Każdy zaangażowany w proces oceny ekspert dokonał własnej oceny na środowisko. Wszystkie oceny następnie zsumowano wyliczając średnią. Zastosowaną skalę oceny oddziaływania przedstawiono w rozdziale 6 Oceny.

8.3 Problemy związane z gromadzeniem niezbędnych danych

Realizator Programu (projektodawca) przekazał wykonawcy SEA wystarczającą ilość odpowiednich danych dla opracowania Prognozy, dotyczących samego Programu. Wykonawca miał do dyspozycji propozycję koncepcji oraz wszystkie niezbędne dokumenty i mapy, na

podstawie których przeprowadził ocenę. Nie wystąpiły zatem żadne problemy z gromadzeniem danych.

W kontekście przedstawionego stanu środowiska należy dodać, że dostępne dane, dotyczące obecnego stanu środowiska po polskiej i czeskiej stronie obszaru wsparcia, są odmienne, a w wielu przypadkach również trudno porównywalne, co wynika z różnych metodologii ich pozyskiwania lub raportowania. W odróżnieniu od krajów (regionów) w RCz, w przypadku których dane są wykazywane oficjalnie dla całego obszaru, dane w Rzeczypospolitej Polskiej badane są przede wszystkim na poziomie województw, które jednak nie należą w całości do obszaru wsparcia po stronie polskiej (z wyjątkiem województwa opolskiego, które w całości objęte jest obszarem wsparcia). Powyższe nie miało jednak istotnego wpływu na rezultat Oceny.

Z uwagi na zakres i charakter koncepcji stwierdzić można, że podczas opracowywania Oceny nie pojawiły się takie problemy lub niejasności, które mogłyby negatywnie wpłynąć na jej zakres i treść lub uniemożliwiały jej opracowanie.

9 USTALENIE WSKAŹNIKÓW MONITOROWANIA WPŁYWU KONCEPCJI NA ŚRODOWISKO NATURALNE

Ustawa nr 100/2001 Dz.U. w sprawie oceny oddziaływania na środowisko z późniejszymi zmianami, § 10h zobowiązuje podmiot składający koncepcję do zapewnienia monitorowania i analizy oddziaływania zatwierdzonej koncepcji na środowisko i zdrowie publiczne. Jeżeli podmiot taki na podstawie monitoringu dojdzie do wniosku, że realizacja koncepcji ma nieoczekiwane znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko i zdrowie publiczne, ma on obowiązek podjąć działania mitygujące lub eliminujące takie oddziaływanie, poinformować o tym odpowiedni urząd administracji państwowej i organy, a także podjąć decyzję w sprawie zmiany koncepcji. Określone wskaźniki wiążą się z celami referencyjnymi środowiska i muszą być z nimi zgodne, podobnie jak kryteria środowiskowe selekcji projektów.

9.1 Monitorowanie wpływów wdrażania Programu na środowisko naturalne

Na zaproponowany system monitorowania oddziaływania wdrożenia Programu Interreg Czechy – Polska 2021-2027 wpłynął fakt, że treść Programu musi być na tyle ogólna, aby możliwe były interwencje określone w ramach priorytetów, celów szczegółowych oraz potencjalnych działań. Instrumentem wdrożenia Programu będą więc dopiero poszczególne projekty, finansowane w ramach Programu, które mogą – w zależności od konkretnego charakteru – wyraźnie różnić się pod względem oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne.

Ponadto, przy monitorowaniu wdrażania Programu często nie będzie można rozróżnić, czy i do jakiego stopnia na rozwój stanu środowiska naturalnego, zwłaszcza zaś na rozwój zdrowia publicznego, wpłynęły interwencje Programu, czy też inne procesy zachodzące na danym terytorium, znajdujące się poza systemem wsparcia z budżetu Programu (na przykład interwencje w ramach pozostałych programów /operacyjnych/ UE, wpływy prywatnego kapitału, programy wsparcia dwustronnego, dynamika „naturalnego rozwoju”, wpływy globalne itp.).

Z tego powodu przy określaniu kryteriów środowiskowych przyjęto system, który harmonizuje monitorowanie wdrożenia na poziomie Programu i projektu, zapewniając utrzymanie zgodności pomiędzy celami programów a wpływem finansowanych projektów i jednocześnie, w wyniku powiązania celów odniesienia, wskaźników oraz kryteriów środowiskowych dla wyboru

projektów, pozwala też, za pośrednictwem agregacji danych dotyczących oddziaływania projektów, na praktyczne stopniowe oddolne monitorowanie oddziaływania interwencji.

9.2 Ustalenie wskaźników monitorowania ochrony środowiska naturalnego

Ustalenie wskaźników monitorowania wdrażania Programu z perspektywy oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne oraz kryteriów środowiskowych jest jednym z najważniejszych elementów oceny Programu w ramach procedury SEA.

Podmiot opracowujący SEA zaleca włączyć do ogólnego systemu monitorowania realizacji koncepcji poniższy zestaw wskaźników środowiskowych, w celu monitorowania oddziaływania koncepcji na środowisko na poziomie ogólności korespondującym z poziomem ocenianej koncepcji. Co istotne, aby monitorować oddziaływanie realizacji koncepcji na poszczególne cele referencyjne ochrony przyrody, zaproponować można tylko takie wskaźniki, które można poddać pomiarom i ocenie. Należy monitorować je przez cały okres obowiązywania koncepcji. Wynikają one m.in. z określonych powyżej przepisów §10h ustawy nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, zgodnie z późniejszymi zmianami (obowiązek podmiotu składającego propozycję Programu).

Propozycję mechanizmu monitorowania koncepcji przez podmiot składający określono poniżej.

9.3 Propozycja mechanizmu monitorowania

Propozycja ta ma charakter wyłącznie polecający i może zostać zmodyfikowana na potrzeby warunków monitorowania Programu z punktu widzenia jego skuteczności i efektywności w związku z koncentracją działań (oszczędność czasu i kosztów).

Projektodawca będzie regularnie (1 raz w roku, od 2023 r.) śledził i oceniał analizę oddziaływania Programu na środowisko i zdrowie publiczne. Realizacja Programu – przede wszystkim zaś wpływ zakwalifikowanych działań na środowisko – oceniana będzie w oparciu o wymagania określone w Opinii odpowiedniego urzędu w sprawie Oceny koncepcji, zgodnie z § 10 g) ustawy nr 100/2001 Sb. Republiki Czeskiej, ewentualnie w oparciu o inne wymagania stawiane przez organy zatwierdzające.

W razie stwierdzenia istotnych negatywnych wpływów na środowisko naturalne lub zdrowie publiczne w trakcie implementacji Programu, projektodawca ma obowiązek wdrożenia środków

prowadzących do zaniku lub złagodzenia tego rodzaju wpływów, a także poinformować o zaistniałym fakcie Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej i odpowiednie urzędy administracyjne oraz podjąć decyzję w sprawie ewentualnej zmiany dokumentu. Wspomniane Stanowisko odpowiedniego urzędu zostanie opublikowane na stronie internetowej projektodawcy (lub innym adresie internetowym przeznaczonym do tych celów), w sekcji, w której opublikowano Program. Idealną formą publikacji wyników monitorowania będzie ich publikowanie w ramach regularnej ewaluacji i monitorowania Programu.

9.4 Propozycja wskaźników środowiskowych

W poniższej tabeli podano propozycje wskaźników monitorowania służących do oceny wpływu Programu na środowisko naturalne (tzn. projektów realizowanych w ramach Programu), których punktem wyjścia są cele referencyjne, szczegółowo sformułowane w rozdziale 5.3. Zestaw celów referencyjnych ochrony środowiska, jak i projekt samej koncepcji. Warunkiem (zob. rozdział 9.2) jest, by wskaźniki monitorowania oddziaływania realizacji koncepcji na poszczególne cele referencyjne ochrony środowiska, były możliwe do zmierzenia i oceny. W przypadku niektórych potencjalnych umiarkowanie negatywnych oddziaływań, np. niektórych typów oddziaływania na bioróżnorodność, nie sposób określić taki mierzalny wskaźnik (np. krótkoterminowe oddziaływanie prac budowlanych na przedmiot ochrony) i należy zastąpić je wskaźnikiem produktu zamiast wskaźnika oddziaływania, który w tym kontekście byłby bardziej odpowiedni.

Tab. 7 Propozycja wskaźników środowiskowych

Komponent środowiska	Cele referencyjne	Wskaźnik	Jednostka
2.Klimat	Minimalizowanie oddziaływania na klimat i przystosowanie obszaru i krajobrazu naturalnego do zmiany klimatu	Zielona infrastruktura stworzona lub zmodernizowana w związku z przystosowywaniem się do zmian klimatu.*	Ha

Komponent środowiska	Cele referencyjne	Wskaźnik	Jednostka
6. Różnorodność i ochrona przyrody	Ochrona wartości kulturowych na obszarze programowania, poprawa jakości środowiska.	Projekty ukierunkowane na ochronę i rewitalizację przyrody, ochronę ekosystemów i różnorodności biologicznej. *	Liczba projektów
11. Edukacja środowiskowa, kształcenie i podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej	Rozwój kompetencji niezbędnych do wdrożenia postaw odpowiedzialnych pod względem środowiskowym.	Kształtowanie postaw mieszkańców i instytucji, odpowiedzialnych pod względem środowiskowym poprzez edukację ekologiczną	Liczba projektów

* Projekt może przyczynić się do realizacji obu wskaźników równocześnie.

10 OPIS PLANOWANYCH ŚRODKÓW SŁUŻĄCYCH ELIMINACJI, MINIMALIZACJI I KOMPENSACJI NEGATYWNYCH WPŁYWÓW ZAOBSERWOWANYCH PRZY WPROWADZANIU KONCEPCJI

Z przeprowadzonej oceny oddziaływania priorytetów, celów szczegółowych i potencjalnych działań na cele referencyjne środowiska wynika, że **nie stwierdzono żadnego negatywnego oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska i zdrowia publicznego ani na obszary sieci Natura 2000**, które wynikałyby z realizacji koncepcji.

W przypadku umiarkowanego negatywnego oddziaływania jest to przede wszystkim oddziaływanie potencjalne, związane z poniższymi potencjalnymi działaniami:

- Wsparcie przy tworzeniu nowych lub rozwój istniejących elementów turystyki, które podnoszą atrakcyjność, a tym samym liczbę odwiedzin w danym miejscu. W przypadku obszarów obciążonych (np. KRNP/KPN, CHKO Broumovsko, PK Góry Stołowe itp.) intensyfikacja odwiedzin może mieć umiarkowane negatywne oddziaływanie na różnorodność biologiczną, przedmioty ochrony itp. Kolejnym potencjalnie ryzykownym elementem działań jest np. budowa ścieżek rowerowych na obszarach podlegających szczególnej ochronie, obszarach Natura 2000 lub w innych miejscach cennych przyrodniczo. Aktualnie brak lokalizacji i specyfikacji takich projektów, które korespondowałyby z potencjalnymi działaniami.
- Promocja produktów turystycznych - zob. wyżej Promocja ruchu turystycznego i związane z tym ryzyko większej liczby odwiedzin o analogicznych skutkach.
- Przebudowa transgranicznych mostów drogowych - jak stwierdzono w rozdz. 6, remonty i modernizacje infrastruktury transportowej mogą mieć potencjalne umiarkowane negatywne oddziaływanie na szereg celów referencyjnych środowiska (bioróżnorodność, woda, powietrze, hałas itp.), dlatego konieczne jest zaproponowanie działań zapobiegawczych (dotyczy to wszystkich poniższych podpunktów).
- Przebudowa (modernizacja) transgranicznych linii kolejowych
- Przebudowa (modernizacja) transgranicznych połączeń drogowych

Z drugiej strony stwierdzono cały szereg typów pozytywnego oddziaływania, które może przynieść realizacja Programu. Są to przede wszystkim:

- Rozwój systemu prewencji, monitorowania i usuwania szkód
- Ochrona obszarów i gatunków przed negatywnymi skutkami turystyki i innych działań człowieka, w tym monitoring ruchu turystycznego
- Ochrona i rewitalizacja lasu
- Ad.

Wiele potencjalnych działań będzie mieć potencjalnie neutralne oddziaływanie.

W ramach Oceny nie stwierdzono żadnego **znaczącego negatywnego oddziaływania** na środowisko i zdrowie publiczne. Głównym narzędziem zapobiegania, eliminowania, minimalizowania lub kompensacji ewentualnego oddziaływania na środowisko jest zatem odpowiednia lokalizacja projektu, jego realizacja techniczna, odpowiedni zakres itp., które na dany moment nie zostały określone. Jeśli chodzi o udzielanie wsparcia w ramach koncepcji, jest to przede wszystkim lokalizacja projektów zgodnie z obowiązującą dokumentacją w zakresie planowania przestrzennego, a w kolejnych fazach jej przygotowywania – procedura EIA, ocena oddziaływania na sieć Natura 2000, ocena biologiczna lub ocena pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa obu krajów.

10.1 Środki służące eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnych wpływów zaobserwowanych przy wprowadzaniu koncepcji

Podstawowym środkiem służącym eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnych wpływów zaobserwowanych przy wprowadzaniu Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027 będzie staranny i wykwalifikowany wybór wspieranych działań / projektów z punktu widzenia ich potencjalnego wpływu na środowisko naturalne w oparciu o ustalone kryteria środowiskowe oraz regularna kontrola (monitoring) realizacji projektu.

W razie zaobserwowania istotnych negatywnych wpływów na środowisko naturalne lub zdrowie publiczne w trakcie realizacji Programu, zgodnie z wymogami ustawy nr 100/2001 Sb. RCz, o ocenie wpływów na środowisko naturalne, z późn. zm., podmiot składający wniosek ma obowiązek podjęcia środków służących zniwelowaniu lub złagodzeniu takich wpływów oraz poinformowania o tym odpowiedniego urzędu, czyli Ministerstwa Środowiska Naturalnego Republiki Czeskiej i zainteresowanych urzędów administracyjnych, a także obowiązek podjęcia decyzji w kwestii odpowiedniej zmiany Strategii. Zakłada się, że w takim wypadku

poinformowana zostanie również Instytucja Krajowa Programu. Środki te mogą mieć różny charakter, począwszy od zwiększenia nadzoru nad wyborem projektów, które uzyskają wsparcie, przez zarządzanie środkami naprawczych, aż po ewentualne cofnięcie wsparcia.

10.2 Środki służące eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnych wpływów działań

Jak stwierdzono powyżej, główną jednostką struktury Programu, w oparciu, o którą poddano ocenie jego oddziaływanie na środowisko i zdrowie publiczne, są potencjalne działania, które realizują cele szczegółowe i priorytety. Po przeprowadzeniu oceny wszystkich poziomów struktury Programu nie stwierdzono żadnych znaczących negatywnych wpływów potencjalnych działań, celów specyficznych ani priorytetów na cele referencyjne środowiska i zdrowia publicznego.

Część celów/działań rozwojowych ma charakter organizacyjny lub administracyjny, bez stwierdzonego negatywnego oddziaływania na cele referencyjne; w przypadku takich potencjalnych działań, zalecanie działań zapobiegawczych nie jest konieczne (neutralne oddziaływanie na środowisko).

W przypadku celów/działań rozwojowych, w ramach których dojdzie do realizacji propozycji lub projektów o potencjalnie negatywnym oddziaływaniu na środowisko, najważniejszym narzędziem zapobiegania, eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnego oddziaływania będzie procedura EIA lub ocena biologiczna, a tam, gdzie jest to wskazane – przepisy prawa budowlanego obu krajów.

Z uwagi na fakt, że część obszaru programowania obejmuje obszary z sieci Natura 2000, teoretycznie w przypadku wybranych projektów – jeżeli takie postanowienie wyda odpowiedni organ ds. ochrony przyrody – możliwa jest ocena oddziaływania propozycji i projektów na obszary Natura 2000, zgodnie z ustawą nr 114/1992 Sb., o ochronie przyrody i krajobrazu, zgodnie z późniejszymi zmianami.

W przypadku propozycji/projektów, które należą do określonych priorytetów i celów szczegółowych i mają potencjalny umiarkowanie negatywny wpływ na środowisko (zob. rozdział 6), poniżej podsumowano działania zapobiegawcze, mające na celu jego złagodzenie:

- Wykwalifikowana i odpowiedzialna selekcja propozycji (projektów) z uwzględnieniem ich oddziaływania na środowisko. Nieudzielanie wsparcia propozycjom o potencjalnym znaczącym negatywnym oddziaływaniu na środowisko.
- Poszanowanie przedmiotu ochrony na specjalnych obszarach ochrony i ocena konkretnych projektów z punktu widzenia oddziaływania na przyrodę i krajobraz. Skonsultowanie wszystkich propozycji/projektów, co do których można spodziewać się negatywnego oddziaływania (również pośredniego) na specjalne obszary ochrony i obszary Natura 2000, z odpowiednim wyprzedzeniem z organami ochrony przyrody.
- Jeżeli jest to wskazane w przypadku danego projektu, należy ocenić jego oddziaływanie na środowisko w ramach procedury EIA, oceny biologicznej lub oceny oddziaływania na sieć Natura 2000.
- W przypadku projektów budowlanych należy maksymalnie ograniczyć hałas i emisje; w przypadku robót ziemnych zminimalizować ilość przemieszczanej ziemi oraz ochronić ją przed gatunkami inwazyjnymi.
- W przypadku nowych budynków i rewitalizacji należy ograniczyć ilość odpadów budowlanych, stosując reguły gospodarki o obiegu zamkniętym. Ograniczenie powstawania odpadów i ich likwidacja zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- W przypadku nowych budynków należy zminimalizować zajmowanie gruntów przeznaczonych do zalesienia oraz gruntów rolnych, zwłaszcza takich o glebie wyższej wartości.
- Gospodarka leśna: złagodzenie skutków plagi korników i powtarzających się susz; zapewnienie odpowiedniego zadrzewienia, zapewniającego zatrzymywanie wody w krajobrazie.
- W przypadku projektów w zakresie przystosowania do zmian klimatu i problematyki powiązanej należy zapobiegać niewskazanemu zalesianiu lub „rewitalizacji” w postaci zieleni miejskiej, a preferować renaturyzację i naturalną różnorodność biologiczną.
- Szczególną uwagę należy poświęcić projektom obejmującym remonty i modernizację kolejowych i drogowych transgranicznych szlaków komunikacyjnych: konsekwentne przestrzeganie wymogów procedury EIA, oceny biologicznej i oceny oddziaływania na

sieć Natura 2000, lub wymogów prawa budowlanego obu krajów. Ponadto należy poświęcić szczególną uwagę selekcji projektów, które otrzymają wsparcie, z wykorzystaniem mechanizmu zaproponowanego w rozdziale 11 niniejszej Oceny „Kryteria środowiskowe wyboru projektów”.

- Poddając ocenie konkretne projekty remontów i modernizacji kolejowych i drogowych transgranicznych szlaków komunikacyjnych, należy dać priorytet takiemu wyznaczeniu i realizacji szlaków, które pozwolą zminimalizować ich wpływ na środowisko. W ramach selekcji projektów należy zapewnić, by w ramach remontów i modernizacji szlaków komunikacyjnych nie dochodziło do zbędnego zajmowania gruntów oraz negatywnego oddziaływania na obszary sieci Natura 2000.
- Modernizując odcinki dróg, należy pamiętać o ich przepuszczalności z punktu widzenia migracji zwierząt (np. zapewniając przepusty, przejścia podziemne, przejścia naziemne itp.).
- Szczególną uwagę należy poświęcić modernizacjom mostów transgranicznych, ze względu na konieczność ochrony środowiska wodnego i żyjących w nim zwierząt. Wszystkie budowy infrastruktury transportowej należy skonsultować z organami ochrony przyrody w obu krajach, w celu wyeliminowania ich negatywnego oddziaływania na przedmiot ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.
- W przypadku działań marketingowych należy dołożyć wszelkich starań, aby marketing i promocja korzystania z zasobów naturalnych i kulturowych przestrzegały wymogów ochrony cennych terenów przyrodniczych (parków krajobrazowych, obszarów sieci Natura 2000 itp.). Należy również wziąć pod uwagę dotychczasową liczbę odwiedzin we wrażliwych częściach terytorium. Jednym z możliwych rozwiązań jest wsparcie na podstawie analiz odwiedzalności obszarów objętych wsparciem i jej ciągłego monitorowania (zob. potencjalne działanie w tym zakresie).
- Realizując Program, należy zwrócić szczególną uwagę na poszanowanie wartości kulturowych w miejscach i krajobrazie kulturowym, objętych ochroną zabytków, a także na zrównoważone korzystanie z kompleksów zabytków, specyfikę zarządzania nimi oraz powiązania historyczne, które stanowią przedmiot ochrony w myśl ustawy z dnia

23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (nr 20/1987 Sb. o ochronie zabytków).

- Na potrzeby zarządzania ruchem turystycznym zaleca się monitorowanie liczby odwiedzin, szczególnie na wrażliwych przyrodniczych obszarach transgranicznych, np. za pomocą automatycznego podliczania odwiedzających, w celu zminimalizowania negatywnych skutków dużej liczby i częstotliwości odwiedzin (overtourism) na środowisko. Możliwe jest również monitorowanie skutków potencjalnych działań Priorytetu 2. Należy zwrócić uwagę na ryzyka związane z promieniowaniem elektromagnetycznym, stosując rozwiązania techniczne i technologiczne, które zapobiegają i usuwają skutki takiego ryzyka (zob. Priorytet 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko).

Działania z perspektywy potencjalnego oddziaływania na sieć Natura 2000

Aby wykluczyć ewentualne negatywne oddziaływanie realizacji oceny Programu należy przestrzegać następujących zaleceń podstawowych:

- W dziedzinie turystyki dbać o to, aby odwiedzający kierowali się w inne miejsca niż te narażone na największą ekspozycję i najbardziej cenne przyrodniczo.
- Lokalizując działania na obszarach podlegających szczególnej ochronie i obszarach sieci Natura 2000 należy współpracować z odpowiednimi organami ds. ochrony przyrody.
- Przy modernizacji i remoncie dróg i mostów znajdujących się na terenie sieci Natura 2000 należy przeprowadzić ocenę wpływu na obszar Natura 2000, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
- Modernizując odcinki dróg, należy pamiętać o ich przepuszczalności z punktu widzenia migracji zwierząt (np. zapewniając przepusty, przejścia podziemne, przejścia naziemne itp.).
- W przypadku projektów odpowiadających charakterem definicji przedsięwzięcia zgodnie z Dyrektywą Rady nr 2011/92/UE w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dyrektywa OOS) należy do wniosku o dofinansowanie dołączyć dokument, za pomocą którego właściwy organ

wykluczy znaczące negatywne oddziaływanie przedsięwzięcia na obszary Natura 2000. U przedsięwzięć po stronie czeskiej będzie to opinia zgodnie z § 45i ust. 1 ustawy o ochronie przyrody i krajobrazu, lub zakończenie postępowania wyjaśniającego, lub opinia OOS, w przypadku gdy znaczące (negatywne) oddziaływanie zostanie wykluczone. U przedsięwzięć realizowanych po stronie polskiej będą to odpowiednie dokumenty wystawione na podstawie prawa Rzeczypospolitej Polskiej. Nie mogą być wspierane przedsięwzięcia, u których ocena wykaże istotny negatywny wpływ na nienaruszalność obszaru i przedmiot ochrony.

11 OKREŚLENIE WSKAŹNIKÓW (KRYTERIÓW) WYBORU PROJEKTU

Głównym kryterium selekcji projektów do realizacji, oprócz zgodności z priorytetami, celami szczegółowymi i potencjalnymi działaniami Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027 będą również konkretne potrzeby na obszarze programowania oraz możliwości finansowe i techniczne. Perspektywa środowiskowa musi być jednak brana pod uwagę w momencie selekcji i realizacji konkretnego projektu w ramach poszczególnych priorytetów. Na potrzeby oceny oddziaływania środowiskowego składanych i selekcjonowanych projektów zaproponowano wskaźniki/kryteria wyboru projektów w oparciu o określone cele referencyjne środowiska i zdrowia publicznego.

Ocena środowiskowa projektów w fazie ich selekcji to jedna z możliwości zminimalizowania negatywnego oddziaływania koncepcji na środowisko. Na podstawie oceny działań / projektów zgodnie z kryteriami oddziaływania na środowisko powinno się następnie zatwierdzić lub rekomendować do realizacji tylko te projekty, które nie będą mieć negatywnego wpływu na środowisko. W przypadku rozpatrywania projektów, które mają podobny zakres przedmiotowy, do realizacji zarekomendowane zostaną tylko te projekty, które uznane zostaną za bardziej korzystne z punktu widzenia środowiska.

Kryteria wyboru projektu zostały określone w stosunku do celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska i wskaźników oddziaływania Programu na środowisko. Ocena środowiskowa projektów ma stanowić odpowiedź na pytanie, w jaki sposób proponowany projekt może wpłynąć na środowisko w rozumieniu celów referencyjnych ochrony środowiska. Ocena działań/projektu z perspektywy środowiska powinna mieć charakter słowny/opisowy, w formie stwierdzeń opisujących poszczególne kryteria środowiskowe.

11.1 Kryteria środowiskowe wyboru projektów

Z Wykonawca Prognozy zaproponował następujące kryteria środowiskowe dla poszczególnych celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska. Kryteria te powinny być uwzględnione w systemie oceny i wyboru projektów w ramach Programu. Składający Programu może jednocześnie **dokonać ich wyboru, modyfikacji lub zmiany w zależności od swoich potrzeb i wymagań w taki sposób, aby kryteria te jak najlepiej uwzględniały ukierunkowanie składanych i poddawanych ocenie projektów. Szczegółowa propozycja procedury wyboru nie jest**

elementem niniejszej Prognozy, która stanowi raczej zalecenie odpowiednich procedur; zalecenia tego powinno się przestrzegać w kolejnych fazach wdrażania Programu.

Tab. 8 Cele odniesienia oraz kryteria środowiskowe wyboru projektów

Cel odniesienia	Pytania dla oceny i wyboru projektów z punktu widzenia środowiska	Pozytywna ocena – pogrubioną czcionką
Zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, zwłaszcza z mobilnych i lokalnych źródeł zanieczyszczenia powietrza.	Czy realizacja projektu przyczyni się do zmniejszenia emisji substancji zanieczyszczających ze źródeł stacjonarnych, transportu i lokalnych palenisk?	tak /nie
Minimalizacja oddziaływania na klimat i przystosowanie obszaru i krajobrazu naturalnego do zmiany klimatu.	Czy realizacja projektu przyczyni się do lepszego przystosowania do skutków zmiany klimatu lub minimalizacji oddziaływania na klimat?	tak/nie
Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, wsparcie naturalnej funkcji retencyjnej krajobrazu.	Czy projekt przyczyni się do zwiększenia retencji wody w krajobrazie?	tak/nie
Minimalizacja rozdrobnienia krajobrazu i zachowanie jego charakteru.	Czy na skutek realizacji projektu przepuszczalność krajobrazu zostanie zmniejszona?	tak/nie

Cel odniesienia	Pytania dla oceny i wyboru projektów z punktu widzenia środowiska	Pozytywna ocena – pogrubioną czcionką
Różnorodność oraz ochrona przyrody.	Czy na skutek realizacji projektu zmniejszy się różnorodność biologiczna? Czy projekt zlokalizowano na istniejącym brownfieldzie?	tak/ nie tak/nie
Edukacja środowiskowa, kształcenie i podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej.	Czy projekt przyczyni się do poprawy znajomości kwestii środowiskowych i wsparcia odpowiedzialnych postaw w zakresie ochrony środowiska?	tak/nie

12 ODDZIAŁYWANIE KONCEPCJI NA ZDROWIE PUBLICZNE

Oddziaływanie Programu Interreg Czechy – Polska na zdrowie publiczne wraz z innymi typami oddziaływania na środowisko oceniono w poszczególnych rozdziałach.

Podstawowa charakterystyka stanu zdrowia mieszkańców znajduje się w rozdziale 2, którą oparto na odpowiednim rozdziale Analizy społeczno-ekonomicznej Programu (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Republiki Czeskiej, 2021), którego treść i zakres zatwierdziły strona czeska i polska. Najważniejszymi typami oddziaływania w kontekście zdrowia człowieka (poza predyspozycjami genetycznymi i stylem życia) są poszczególne czynniki środowiskowe, takie jak: jakość powietrza, ekspozycja na hałas, jakość wody pitnej i pozytywne czynniki środowiska naturalnego.

W rozdziale 6, oprócz wpływów na środowisko, oceniono również oddziaływanie na zdrowie publiczne, zarówno w formie tabeli (związek z danym celem referencyjnym), jak i w formie komentarza (pod uwagę wzięto również inne cele, które mają bezpośredni związek ze stanem zdrowia mieszkańców).

W ramach oceny oddziaływania poszczególnych priorytetów, celów szczegółowych i potencjalnych działań nie stwierdzono żadnych znaczących negatywnych wpływów na zdrowie człowieka. W przypadku niektórych potencjalnych działań (np. w ramach wsparcia różnorodności biologicznej, przystosowania do skutków zmiany klimatu, lepszego zapobiegania i usuwania skutków ryzyka, redukcji zanieczyszczenia powietrza itp.) można założyć pozytywne oddziaływanie na zdrowie człowieka. Potencjalnie negatywne oddziaływanie na zdrowie publiczne może być ograniczone czasowo, z uwagi na większy hałas i zanieczyszczenie powietrza w okresie modernizacji i remontów dróg/torów kolejowych, które można jednak skutecznie wyeliminować lub zminimalizować, stosując odpowiednie działania zaproponowane w niniejszej Ocenie lub wymagania obowiązującego prawa budowlanego danego kraju.

Problematykę zdrowia w należyтым stopniu uwzględniono również w rozdziale 9, określając wskaźniki monitorowania oraz w rozdziale 11, proponując kryteria wyboru projektów.

W oparciu o powyższe wnioski wynikające z przeprowadzonej Oceny można stwierdzić, że problematyka ochrony zdrowia publicznego poruszona została w poszczególnych rozdziałach, z należyтą szczegółowością oraz że realizacja celów głównych obszarów priorytetowych/działania określonych w koncepcji prowadzić będzie do poprawy warunków ochrony zdrowia publicznego

i zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców. **Nie stwierdzono również żadnych znacząco negatywnych typów oddziaływania na zdrowie publiczne.**

13 NIESPECJALISTYCZNE PODSUMOWANIE WYŻEJ PRZEDSTAWIONYCH INFORMACJI

Przedmiotem niniejszej oceny oddziaływania koncepcji na środowisko i zdrowie publiczne jest „Program Interreg Czechy – Polska 2021–2027. Prognoza oddziaływania Programu na środowisko została opracowana na podstawie załącznika numer 9, ustawy nr 100/2001 Sb. o ocenie oddziaływania na środowisko, z późniejszymi zmianami. Na Ocenę składa się również ocena oddziaływania na obszary sieci Natura 2000, w myśl § 45i ustawy o ochronie przyrody i krajobrazu, zob. zał. nr 1 Oceny (po polskiej stronie: ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Dz.U. 2004 Nr 92 poz. 880).

Rozdział 1 W Ocenie opisano treść, punkty wyjścia i cele koncepcji oraz jej związek z innymi koncepcjami i ich charakter. Koncepcja składa się z priorytetów i celów szczegółowych, związanych z wybranymi politykami UE i potencjalnymi działaniami, które poprowadzą do ich realizacji. Potencjalne działania nie obejmują specyfikacji, zakresu, lokalizacji ani żadnych innych informacji szczegółowych.

Rozdział 2 Prognozy przedstawia informacje dotyczące istniejącego stanu środowiska w obszarze Programu, czyli na wybranych terenach przygranicznych Polski i Czech, które stanowią obszar programowania. Określenie najważniejszych problemów środowiska pod warunkiem zapewnienia porównywalności i analogiczności danych zebranych po obu stronach granicy, co stanowi jedną z podstaw dla sformułowania celów referencyjnych środowiska, wobec których odnoszona jest koncepcja w trakcie oceny.

Rozdział 3 Prognozy przedstawia cechy środowiska na terenach, które mogłyby być znacząco dotknięte w wyniku realizacji koncepcji. Dotyczy to konkretnie następujących obszarów:

- obszary o podwyższonych wymaganiach w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu (obszary objęte szczególną ochroną, specjalne obszary ochrony siedlisk oraz obszary szczególnej ochrony ptaków sieci NATURA 2000, system terytorialny stabilności ekologicznej i pozostałe cenne komponenty przyrody i krajobrazu
- obszary o szczególnie pogorszonym stanie środowiska w części obszaru Programu

Rozdział 4 Podsumowanie najważniejszych problemów środowiska, które wynikają z analizy przeprowadzonej w rozdziale 2 i które mają związek z koncepcją. Dotyczą one w szczególności powietrza, klimatu, wody, gleby, przyrody i krajobrazu, lasów i odpadów.

Rozdział 5 Sformułowanie celów referencyjnych ochrony środowiska, które wynikają z analizy środowiska, przeprowadzonej w rozdziałach 2 i 4 Oceny, jak i celów odpowiednich koncepcji międzynarodowych (UE) i krajowych. W powyższy sposób określono i zaproponowano 11 celów referencyjnych, które szczegółowo scharakteryzowano w ramach danego rozdziału.

W rozdziale 6, który jest najważniejszym rozdziałem Oceny, w formie tabeli oceniono oddziaływanie wszystkich potencjalnych działań, a za ich pośrednictwem – poszczególnych priorytetów i celów szczegółowych. Potencjalne działania generują potencjalnie neutralne, umiarkowanie negatywne lub pozytywne oddziaływanie na środowisko i zdrowie publiczne. Oddziaływanie to oceniono punktowo w formie tabeli i słownie, jako skalę porównawczą stosując ustalone cele referencyjne ochrony środowiska (zob. tabela ocen w rozdziale 6). Każde potencjalne działanie krótko opisano w tekstowej części tabeli (rozdz. 6), podano również ocenę słowną oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne w postaci, a w przypadkach, w których jest to wskazane, uwzględniono również zalecenia autorów oceny, dotyczące minimalizacji oddziaływania na środowisko.

Ponadto oceniono poszczególne priorytety i cele szczegółowe (słownie), zwłaszcza pod kątem ryzyka potencjalnego negatywnego oddziaływania na środowisko. Priorytety o wyższym stopniu ryzyka (Priorytety 2 i 3) wyodrębniono i porównano z priorytetami, w których dominuje oddziaływanie pozytywne (Priorytet 1) lub neutralne (4 i 5) na środowisko.

Zwięzłe rezultaty oceny:

Z przeprowadzonej oceny wynika, że potencjalne działania, priorytety i cele szczegółowe Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027 **nie są sprzeczne z wymogami odnośnie ochrony środowiska i zdrowia publicznego i nie ma wśród nich żadnych potencjalnych działań, priorytetów ani celów szczegółowych, które miałyby potencjalne znacząco negatywne oddziaływanie na środowisko.** W przypadku priorytetów i potencjalnych działań, które mogą mieć potencjał negatywnego oddziaływania na środowisko (w zależności od sposobu realizacji propozycji i projektów), stosowano zasadę należytej ostrożności i uwzględniono zalecenia co do minimalizacji takich skutków (rozdziały 6 i 10 niniejszej Oceny).

W przypadku priorytetów i potencjalnych działań podlegających ocenie konkretne typy oddziaływania na środowisko będą uzależnione przede wszystkim od ich konkretnej realizacji, zakresu i lokalizacji projektu, który będzie stanowił ich realizację.

Oddziaływanie projektów o potencjalnie negatywnym oddziaływaniu na środowisko musi zostać poddane ocenie w trybie procedur oceny oddziaływania projektów na środowisko (EIA), oceny oddziaływania na sieć Natura 2000 i oceny biologicznej oraz ewentualnej zgodności z przepisami prawa budowlanego danego kraju, co będzie warunkiem zatwierdzenia takiego projektu do realizacji.

Potencjalne działania priorytetów Programu i typy działań o **potencjalnie umiarkowanie negatywnym oddziaływaniu na środowisko**, to w myśl oceny przeprowadzonej w rozdz. 6 zwłaszcza takie, które wiążą się z remontami i modernizacją (przebudową) mostów transgranicznych oraz dróg i torów kolejowych. Są to projekty, które mogą mieć potencjalne umiarkowanie negatywne oddziaływanie na zajmowanie gruntów rolnych, bioróżnorodność, gatunki roślin i zwierząt, krajobraz i jego przepuszczalność, środowisko wodne itd., szczególnie w przypadkach budowy lub modernizacji prowadzonej na obszarach cennych przyrodniczo (obszary podlegające szczególnej ochronie, system terytorialny stabilności ekologicznej, istotne elementy krajobrazu i obszary sieci Natura 2000). Potencjalnie umiarkowanie negatywne oddziaływanie można stwierdzić również w kontekście wsparcia turystyki, zwłaszcza na skutek jej intensyfikacji na obszarach podlegających szczególnej ochronie i obszarach sieci Natura 2000.

Część działań może mieć potencjalnie pozytywne oddziaływanie na środowisko, zwłaszcza zaś potencjalne działania ukierunkowane na wsparcie przystosowania krajobrazu do skutków zmiany klimatu, ochronę różnorodności biologicznej, regulację turystyki i minimalizację jej potencjalnego oddziaływania na przedmioty ochrony itp. Potencjalnie umiarkowanie pozytywne oddziaływanie może mieć wsparcie współpracy w ramach zintegrowanego systemu ratownictwa po obu stronach granicy, prowadzącej do lepszego zapobiegania, monitorowania i minimalizacji ryzyka katastrof naturalnych i przemysłowych.

Zgodnie z ustawą nr 114/1992 Sb., o ochronie przyrody i krajobrazu, zgodnie z późniejszymi zmianami, osobnej ocenie poddano oddziaływanie koncepcji na specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary specjalnej ochrony ptaków sieci Natura 2000 (Załącznik nr 1 Oceny). W ramach oceny Natura 2000 stwierdzono, że przedstawiona koncepcja ani poszczególne priorytety, cele

szczegółowe ani potencjalne działania nie będą mieć znaczącego negatywnego oddziaływania na nienaruszalność i przedmioty ochrony SOOS i OSOP w sieci Natura 2000. Zalecenia umożliwiające zapobieganie, eliminację i minimalizację potencjalnego negatywnego oddziaływania określono w rozdziale 10 niniejszej Oceny.

Rozdział 7 Ocena możliwego oddziaływania transgranicznego koncepcji na środowisko. Z Oceny wynika, że znaczące oddziaływanie na kraje sąsiednie nie będzie mieć miejsca. W kontekście Programu są to przede wszystkim sąsiadujące z Polską i Czechami regiony Niemiec (Saksonii) i Słowacji.

Rozdział 8 Oceny znajduje się informacja na temat tego, że Program złożono w jednym wariantcie. Opisano metodologię oceny.

W **rozdziale 9** Oceny zaproponowano wskaźniki monitorowania, korespondujące z celami referencyjnymi środowiska, które określono w rozdziale 5 Oceny. Wskaźniki będą służyły m.in. do monitorowania i analizy wpływów realizacji koncepcji na środowisko. W rozdziale określono również metodologię monitorowania.

Rozdział 10 przedstawia opis działań proponowanych w celu wyeliminowania, zminimalizowania i skompensowania negatywnych oddziaływań stwierdzonych w trakcie realizacji koncepcji. W rozdziale zaproponowano działania, dotyczące wszystkich części koncepcji, w szczególności priorytetów, celów szczegółowych i potencjalnych działań, które stanowią podstawowe jednostki koncepcji. Rozdział 10 stanowi podsumowanie wszystkich najważniejszych zaleceń mających na celu minimalizację oddziaływań, opisanych w rozdz. 6.

Rozdział 11 Opisano tu zaproponowane wskaźniki (kryteria) wyboru projektów. Perspektywa środowiskowa musi być jednak brana pod uwagę w momencie selekcji i realizacji konkretnego projektu w ramach poszczególnych priorytetów. Kryteria te stanowią ujednolicony system, w którym określono cele referencyjne środowiska i związane z nimi wskaźniki monitorowania realizacji koncepcji.

Rozdział 12 Oceny podsumowuje oddziaływanie koncepcji na zdrowie publiczne. W oparciu o wszystkie powyższe rozpoznania, wynikające z przeprowadzonej Oceny, dochodzimy do wniosku, że realizacja działań określonych w koncepcji nie będzie mieć znaczącego negatywnego oddziaływania na zdrowie publiczne.

Rozdział 13 (czyli ten) – Podsumowanie.

Rozdział 14 Zbiorcze rozpatrzenie opinii na temat koncepcji.

Rozdział 15 Wnioski i zalecenia, w tym propozycja zgody na realizację i jej warunków, związanych z eliminacją i minimalizacją oddziaływania Programu na środowisko.

14 ZBIORCZE ROZPATRZENIE OPINII NA TEMAT KONCEPCJI POD KĄTEM ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO I ZDROWIE PUBLICZNE

14.1 Lista opinii otrzymanych do Ogłoszenia Programu

Autor Oceny, za pośrednictwem właściwego urzędu, Ministerstwa Środowiska RCz, otrzymał opinie na temat Zawiadomienia (z czeskiej i polskiej strony). Przekazane opinie są uporządkowane w sposób przejrzysty, zgodnie z datą ich wydania, w poniższej tabeli. W odpowiedziach opinie podzielono na zawierające uwagi i/lub zalecenia oraz niezawierające uwag ani zaleceń.

Tab. 9 Lista otrzymanych opinii

Podmiot opiniujący		Adres korespondencyjny	Nr sprawy	Z dnia
1.	Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej, Departament ds. ochrony gatunków i wdrażania zobowiązań międzynarodowych	100 10 Praha 10	MZP/2020/630/2619	9. 11. 2020
2.	Ad 8) Urząd krajowy w Hradcu Králové, Departament ds. Środowiska i Rolnictwa	Pivovarské náměstí 1245 500 03 Hradec Králové	KUKHK-32818/ZP/2020	12. 11.2020
3.	Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej, Departament ds. Odpadów	100 10 Praha 10	MZP/2020/720/4655	12. 11.2020
4.	Ad 4) Ministerstwo Kultury Republiki Czeskiej	Maltézské náměstí 471/1, 118 11 Praha 1	MK 69938/2020 OPP	18. 11. 2020

Podmiot opiniujący		Adres korespondencyjny	Nr sprawy	Z dnia
5.	Ad 5) Administracja Karkonoskiego Parku Narodowego (Republika Czeska)	543 01 Vrchlabí	KRNAP 10066/2020	18. 11. 2020
6.	Ad 6) Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej, Departament ds. specjalnej terytorialnej ochrony przyrody i krajobrazu	Vršovická 65,	ENV/2020/101619	19. 11. 2020
7.	Urząd krajski w Libercu, Václav Žídek – członek Rady Kraju Libereckiego, w funkcji kierownika resortu	U Jezu 642/2a, 461 80 Liberec 2	-	19. 11. 2020
8.	Urząd krajski w Ołomuńcu, Departament ds. środowiska i rolnictwa	779 00 Olomouc	KUOK 118239/2020	20. 11. 2020
9.	Urząd krajski w Libercu	U Jezu 642/2a,	KULK 83765/2020 OŽPZ 1578/2020	20. 11. 2020
10.	Ad 10) Urząd krajski w Pardubicach, Departament ds. Środowiska – Wydział Zintegrowanej Prewencji	Komenského náměstí 125, 532 11 Pardubice	KrÚ 81378/2020/OŽPZ/2020	24. 11. 2020
11.	Ad 11) Czeska Inspekcja Środowiska	190 00 Praha 9	ČIŽP/OTOIP/2020/3146	24. 11. 2020

Podmiot opiniujący		Adres korespondencyjny	Nr sprawy	Z dnia
12.	Główny Inspektorat Sanitarny	Targowa 65, 03-729 Warszawa	HŚ.BW.530.13.2020	30. 12. 2020
13.	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa	DOOŚ- TSOOŚ.411.17.2020.TW	30. 12. 2020

14.2 Odpowiedź na opinie i zawarte w nich uwagi i zalecenia

Poniżej uwzględniono odpowiedzi autora Oceny na uwagi i zalecenia zgłoszone w ramach opiniowania opublikowanego Raportu (uwzględniono tylko te opinie, które zawierają propozycje, uwagi lub zalecenia). Pozostałe opinie (nr 2, 3, 7, 8, 9 i 10) nie zawierały uwag ani propozycji, dlatego nie stanowią przedmiotu niniejszej odpowiedzi.

Ad 1) Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej, Departament ds. ochrony gatunków i wdrażania zobowiązań międzynarodowych

Uwaga:

Z uwagi na niewykluczenie znaczącego wpływu koncepcji na obszary sieci Natura 2000 przez niektóre organy ochrony przyrody, w kolejnej fazie procesu konieczne będzie opracowanie oceny oddziaływania na sieć Natura 2000 w myśl § 45i ustawy nr 114/1992 Sb. (Dz. U. Republiki Czeskiej) o ochronie przyrody i krajobrazu, zgodnie z późniejszymi zmianami. Ocena taka powinna obejmować w szczególności ocenę wpływu celu 3 – Lepiej skomunikowana Europa, który obejmuje rozwój mobilności, co grozi bezpośrednią ingerencją w obszary sieci Natura 2000, w tym potencjalnym rozdrobieniem krajobrazu, pogorszeniem jego przepuszczalności z uwagi na migracje zwierząt i zwiększenie intensywności transportu, oraz celu 4 Bardziej społeczna Europa, który obejmuje rozwój turystyki i może generować ryzyko wzrostu liczby odwiedzających i związanych z tym negatywnych ingerencji w przedmiot ochrony, w następujących specjalnych obszarach ochrony siedlisk: SOOS Horní Ploučnice (CZ0513506), SOOS Ralsko (CZ0510028), SOOS Zaorlicko (CZ0523267), SOOS Králický Sněžník (CZ0530146),

SOOS a oraz na obszarach specjalnej ochrony ptaków: Krkonoše (CZ0524044/CZ0521009) i Broumovsko (CZ0521014).

Odpowiedź na opinię:

Z uwagi na powyższą opinię opracowano ocenę wpływu koncepcji na obszary sieci Natura 2000, którą stanowi załącznik nr 1 do niniejszej Oceny.

Ad 4) Ministerstwo Kultury Republiki Czeskiej

Wymagania:

Realizując proponowaną koncepcję programu operacyjnego, należy zwrócić szczególną uwagę na poszanowanie wartości kulturowych w miejscach i krajobrazie kulturowym, objętych ochroną zabytków, a także na zrównoważone korzystanie z kompleksów zabytków, specyfikę zarządzania nimi oraz powiązania historyczne, które stanowią przedmiot ochrony w myśl ustawy o ochronie zabytków. W miejscach objętych ochroną w myśl ustawy nr 114/1992 Sb. (Dz. U. Republiki Czeskiej) o ochronie przyrody i krajobrazu, zgodnie z późniejszymi zmianami, należy uwzględnić propozycje obejmujące zabytki, chronione ustawą nr 20/1987 Sb. o państwowej ochronie zabytków, zgodnie z późniejszymi zmianami.

Odpowiedź na opinię:

Ochronę zabytków kultury uwzględniono jako jeden z celów referencyjnych ochrony środowiska, w kontekście którego oceniano priorytety, cele szczegółowe i potencjalne działania Programu. W rozdziale 10 Oceny uwzględniono również propozycje działań łagodzących potencjalne negatywne oddziaływanie na przedmioty ochrony zabytków.

Ad 5) Administracja Karkonoskiego Parku Narodowego (Republika Czeska)

Zgłasza następujące uwagi:

W rozdziale B.6 przedstawionego raportu uwzględniono cele i cele specyficzne koncepcji, na podstawie których opracowano poszczególne „kwalifikowalne działania transgraniczne”. Niektóre z tych działań mogą stać w sprzeczności z interesami ochrony przyrody i krajobrazu oraz wywierać znaczący negatywny wpływ na ogólnie i szczególnie chronione części przyrody. Są to następujące działania:

1) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

- przygotowanie transgranicznych projektów związanych z transportem.

2) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR)

- budowa ścieżek rowerowych, tras rowerowych i singletracków, które nawiązywałyby do istniejących koncepcji transgranicznych
- budowa/oznakowanie tras kajakowych, szlaków pieszych i konnych

Pozostałe działania mają charakter miękkiej (komunikacja, wymiana doświadczeń, promocja, współpraca, monitoring itp.) albo polegają na remoncie lub modernizacji istniejących już obiektów, gdzie prawdopodobieństwo negatywnego oddziaływania na środowisko jest o wiele niższe i zostanie objęta odpowiednimi procedurami prawa administracyjnego. W kolejnej ocenie zgłoszonej koncepcji Administracja Karkonoskiego Parku Narodowego wymaga oceny wyżej wymienionego działania celu 2) i ich potencjalne oddziaływanie na środowisko oraz wprowadzenia takich zasad realizacji programu, które wyeliminowałyby przygotowanie i realizację projektów o negatywnym wpływie na środowisko.

Odpowiedź na opinię:

W ramach Oceny ustosunkowano wszystkie priorytety, cele szczegółowe i potencjalne działania Oceny do celów referencyjnych ochrony środowiska, w tym celów ukierunkowanych na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu, środowiska wodnego, lasu itd. Zgodnie z powyższą uwagą, najważniejsze potencjalne negatywne wpływy wskazano w priorytetach 2 Turystyka i 2 Transport (zob. szczegółowa struktura przedstawionej wersji Programu), które pokrywają się z celami szczegółowymi, określonymi w fazie Raportu. W przypadku priorytetów, celów szczegółowych i potencjalnych działań, które realizują wymienione cele, sformułowano zalecenia, których celem jest zniwelowanie ich negatywnego oddziaływania na środowisko (zob. rozdziały 6 i 10 niniejszej Oceny). Powyższe zalecenia składają się również na propozycję Opinii (rozdz. 15 Oceny).

Ad 6) Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej, Departament ds. specjalnej terytorialnej ochrony przyrody i krajobrazu

Wymagania:

- a) Ocenić, czy koncepcja, w tym proponowane priorytety, działania i cele są zgodne z zatwierdzonymi już dokumentami koncepcyjnymi w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu na poziomie narodowym: Krajowy program ochrony środowiska i krajobrazu Republiki Czeskiej na lata 2020–2025, Krajowa polityka ochrony środowiska Republiki Czeskiej na okres 2012-2020, Strategia ochrony bioróżnorodności Republiki Czeskiej 2016–2025 oraz krajowymi priorytetami w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu, określonymi w Polityce rozwoju terytorialnego Republiki Czeskiej, w obowiązującym brzmieniu.
- b) W ramach oceny wpływów koncepcji na środowisko należy ocenić jej oddziaływanie na tereny podlegające szczególnej ochronie oraz to, czy realizacja koncepcji nie może stanowić zagrożenia dla przedmiotów i celów ochrony sieci obszarów podlegających szczególnej ochronie.
- c) Z uwagi na powyższe wnioskujemy o uwzględnienie w Ocenie odpowiednich działań, które zapobiegałyby, całkowicie wykluczyły lub zminimalizowały negatywne oddziaływanie na sieć obszarów podlegających szczególnej ochronie.

Odpowiedź na opinię:

Ad a) Z uwagi na to, że jest to program transgraniczny, który obejmuje części terytoriów dwóch państw, w rozdziałach 1.3 i 5 Oceny uwzględniono w pierwszej kolejności cele strategii międzynarodowych (UE) i najważniejszych strategii obu krajów w sferze ochrony środowiska i rozwoju regionalnego. Są to: Krajowa polityka ochrony środowiska Republiki Czeskiej, Polityka ekologiczna państwa 2030 (Polska), oraz Strategia rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej 2021+ i Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (Polska). Zakres celów powyższych strategii jest na tyle szeroko zakrojony, że do celów referencyjnych ochrony środowiska włączyć można cele związane z ochroną różnorodności biologicznej i przyrody, ochrony krajobrazu, środowiska wodnego, gleby i lasu itp. Jeżeli priorytet, cel szczegółowy lub potencjalne działanie, które realizują wymienione cele, sformułowano zalecenia, mają potencjalny umiarkowanie negatywny wpływ na środowisko, zaproponowano zalecenia, których celem jest zniwelowanie

ich negatywnego oddziaływania na środowisko (zob. rozdziały 6 i 10 niniejszej Oceny). Powyższe zalecenia składają się również na propozycję Opinii (rozd. 15 Oceny).

Ad b) Jak stwierdzono powyżej, w części dotyczącej punktu a), Ocena poświęcona jest oddziaływaniu na cel referencyjny ochrony różnorodności biologicznej i przyrody, której częścią była ocena oddziaływania na obszary podlegające szczególnej ochronie. W przypadku potencjalnych działań priorytetów 2 Turystyka i 3 Transport, które mają potencjalny umiarkowanie negatywny wpływ na środowisko, sformułowano zalecenia, których celem jest złagodzenie takiego negatywnego oddziaływania na środowisko.

Ad c) Propozycje zapobiegania, całkowitego wykluczenia lub minimalizacji negatywnego oddziaływania na sieć obszarów podlegających szczególnej ochronie znalazły się w rozdziale 6 i 10 Oceny (Raportu) oraz załączniku nr 1 (ocena oddziaływania na sieć Natura 2000) w przypadku obszarów SOOS.

Ad 8) Urząd krajski w Ołomuńcu, Departament ds. środowiska i rolnictwa

Wydział ochrony przyrody

Z uwagi na ogólny charakter przedstawionej „koncepcji” nie sposób przewidzieć i ocenić konkretnych wpływów jej realizacji na grunty rolne Republiki Czeskiej. W oparciu o dotychczasowe doświadczenia (np. planowanie przestrzenne) można skonstatować, że skutkiem realizacji praktycznie wszystkich propozycji rozwojowych będzie ubytek gruntów rolnych.

Odpowiedź na opinię:

Ocena oddziaływania Programu na środowisko objęła ocenę oddziaływania na cel referencyjny środowiska Gleba i las, na który składają się grunty rolne oraz gruntów przeznaczonych do zalesienia. W przypadku potencjalnych działań priorytetów 2 Turystyka i 3 Transport, które mają potencjalny umiarkowanie negatywny wpływ na środowisko, sformułowano zalecenia, których celem jest złagodzenie takiego negatywnego oddziaływania na środowisko. Propozycje zapobiegania, całkowitego wykluczenia lub minimalizacji negatywnego oddziaływania na sieć obszarów podlegających szczególnej ochronie znalazły się w rozdziale 6 i 10 Oceny (Raportu).

Ad 10) Urząd krajski w Pardubicach, Departament ds. Środowiska – Wydział Zintegrowanej Prewencji

- a) Ocena wskazuje i w odpowiednim zakresie określa interesy związane z ochroną środowiska. Realizacja działań Programu (przede wszystkim tych, które obejmują różne typy transportu) może mieć znaczący wpływ na wiele z tych interesów, w tym zajmowanie gruntów rolnych. W kolejnej fazie oceny SEA konieczne jest zwrócenie uwagi na te negatywne wpływy, nie tylko w formie ich konstatacji, ale również propozycji możliwych rozwiązań.

Odpowiedź na opinię:

Wśród celów referencyjnych środowiska naturalnego znalazły się cele związane z ochroną różnorodności biologicznej i przyrody, ochrony krajobrazu, środowiska wodnego, gleby i lasu itd. Jeżeli priorytet, cel szczegółowy lub potencjalne działanie, które realizują wymienione cele, sformułowano zalecenia, mają potencjalny umiarkowanie negatywny wpływ na środowisko, zaproponowano zalecenia, których celem jest zniwelowanie ich negatywnego oddziaływania na środowisko (zob. rozdziały 6 i 10 niniejszej Oceny). Powyższe zalecenia składają się również na propozycję Opinii (rozdz. 15 Oceny).

Ad 11) Czeska Inspekcja Środowiska

Opinia Inspektoratu Okręgowego Czeskiej Inspekcji Środowiska w Hradcu Králové

- a) Z uwagi na poniższe należy opracować wersje koncepcji podlegającej ocenie, których punktem wyjścia w kwestii ochrony przyrody i krajobrazu jest regulacja liczby odwiedzających w miejscach najbardziej wyeksponowanych na ruch turystyczny, zaś w kwestii ochrony lasu wskazane jest moratorium na dalsze zajmowanie gruntów leśnych, zwłaszcza w rejonie transgranicznych pasm górskich w okresie 2021–2027.
- b) W związku z tym, że na obszarze programowania zarówno na terenie Republiki Czeskiej jak i Polski wzdłuż granicy znajduje się cały szereg ważnych obszarów podlegających szczególnej ochronie (po stronie czeskiej Karkonoski Park Narodowy oraz Parki Krajobrazowe Broumovsko i Orlické hory – w tym rezerwaty przyrody Zemská brána, Bedřichovka, Hraniční louka, Bukačka, Pod Vrchmezím, Hořečky, a także Narodowy Rezerwat Przyrody Králický Sněžník), które są w dużej części zalesione w górnym biegu rzek (Łaba, Úpa, Metuje, transgraniczna Ścieniawa, Ledhujka, Olešenka, Dědina, Bělá, Kněžná, Zdobnice, Říčka, Rokytenka, graniczna Dzika Orlica, Červený potok, Tichá Orlice i Morava), przez co tereny te pełnią niezwykle istotną rolę w zatrzymywaniu wody w

krajobrazie, zarówno w okresach suszy, jak i powodzi, istotne jest, aby proponowana koncepcja była mocno ukierunkowana na problematykę ochrony przyrody i krajobrazu, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony gatunków i obszarów podlegających szczególnej ochronie oraz ochronę lasu (eliminacja skutków plagi korników i powtarzających się susz, odpowiednie zadrzewienie na rzecz retencji wody w górnych biegach rzek i potoków) oraz ochrony wód (zatrzymywanie wody w krajobrazie, jakość wody w ciekach wodnych na obszarze programowania).

- c) Jeśli chodzi o ochronę przyrody i lasu, Inspekcja Środowiska uważa wprowadzić za wskazane wsparcie rozwoju turystyki transgranicznej, najlepiej na obszarach mniej wyeksploatowanych na ruch turystyczny, jednak w miejscach przeciążonych ruchem turystycznym, takich jak główne pasmo Karkonoszy ze Śnieżką oraz obszar Skał Adrspaskich z punktu widzenia interesów ochrony przyrody wskazane jest rozważenie regulacji liczby odwiedzających miejsca najcenniejsze pod względem przyrodniczym.

Jeśli chodzi o ochronę lasu, z uwagi na aktualne skutki plagi kornika i powtarzających się susz, jako wskazane w okresie 2021–2027 jawi się wydanie moratorium na dalsze zajmowanie gruntów leśnych.

Jeśli chodzi o jakość wód, wskazana jest kontynuacja wsparcia oczyszczania ścieków w miejscu ich powstania.

Opinia Inspektoratu Okręgowego Czeskiej Inspekcji Środowiska w Ostrawie

- d) Koncepcja nie wnosi żadnych nowych propozycji postępowania, rozwiązania ani celów w kontekście problematyki zanieczyszczenia powietrza, mimo iż jednym z priorytetów (nr 2 – Bardziej zielona, niskowęglowa Europa) jest redukcja zanieczyszczeń (VII).

Opinia Inspektoratu Okręgowego Czeskiej Inspekcji Środowiska w Libercu

- e) W kontekście ochrony atmosfery w koncepcji nie złożono żadnych istotnych propozycji, choć zasadne byłoby skoncentrowanie się na transgranicznym przenoszeniu emisji oraz lepszej koordynacji udzielania pozwoleń na budowę i operacje, których skutkiem są

imisje na terytorium sąsiedniego państwa. Wnioskujemy zatem o konkretyzację celu 2 – koordynacja poprawy jakości powietrza lub usunięcie źródła zanieczyszczeń.

- f) Zgadza się z problemami opisanymi w części C4. Wśród problemów aktualnych nie uwzględniono następujących zagadnień: Bogatynia – tereny kopalni odkrywkowej węgla brunatnego Turów na terenie gminy Opolno. W części D właściwie nie uwzględniono ani nie opracowano problematyki ochrony atmosfery.
- g) W związku z faktem, że niektóre organy ochrony przyrody nie wykluczyły w swoich opiniach znaczącego oddziaływania na obszary objęte siecią NATURA 2000, koncepcja zostanie poddana ocenie oddziaływania na obszary SOOS i obszary specjalnej ochrony ptaków.

Opinia Wydziału ds. Ochrony Przyrody dyrekcji generalnej Czeskiego Inspektoratu Środowiska

- h) W związku z tym, że wsparcie udzielone zostanie głównie „miękkim” projektom, nie przewiduje się znaczącego negatywnego oddziaływania na sieć Natura 2000 i środowisko naturalne. Z drugiej strony trzeba zrozumieć obawy przed lokalnym lub regionalnym wpływem programu na poszczególne SOOS lub OSOP, które pojawiły się w opiniach Agencji Ochrony Przyrody i Krajobrazu, administracji Karkonoskiego Parku Narodowego i Departamentu wykonawczego administracji państwowej RCz) wobec raportu.
- i) W ramach oceny zalecamy skupienie się na wzmocnieniu pozycji kultury i turystyki w ramach rozwoju gospodarczego (cel 4 polityki) oraz eliminacji negatywnego oddziaływania ruchu turystycznego na stan przedmiotu ochrony. W celu 2 polityki ocena powinna się skoncentrować na odpowiednim sformułowaniu priorytetów w dziedzinie lepszego przystosowania się do zmian klimatu, różnorodności biologicznej i infrastruktury zielonej na terenach miejskich, a zwłaszcza eliminacji dyskusyjnych lub – w ostatecznym rozrachunku – przeciwnych technologii i działań, w tym: niewskazanego zalesiania lub „rewitalizacji” w postaci wprowadzania infrastruktury zielonej kosztem naturalnej renaturyzacji i różnorodności biologicznej.

Opinia Wydziału ds. Ochrony Atmosfery dykcji generalnej Czeskiego Inspektoratu Środowiska

- j) W kontekście substancji zanieczyszczającej atmosferę nie stosować określenia „substancje szkodliwe”; benzo(a)piren nie jest lotną substancją organiczną, lepszym określeniem będzie „trwałe zanieczyszczenie organiczne”.

Opinia Wydziału ds. Ochrony Wód dykcji generalnej Czeskiego Inspektoratu Środowiska

- k) Koncepcja Programu współpracy transgranicznej Czechy – Polska określa zasady, strategię i ogólne działania, ale zajmuje się konkretnymi, zlokalizowanymi już propozycjami. Jej oddziaływanie będzie mieć – co logiczne – wpływ na konkretne obszary, nie sposób jednak w sposób wykwalifikowany ocenić lub wykluczyć konkretnych skutków zaplanowanych celów i działań na sytuację hydrologiczną i hydrogeologiczną w krajobrazie. Mimo że alokowane środki przeznaczone zostaną na wsparcie projektów o charakterze raczej lokalnym lub regionalnym, jeśli chodzi o ochronę wód, projekty te będą oznaczać większe zapotrzebowanie nowych źródeł wody pitnej i oczyszczania ścieków. Projekty, które uzyskają dofinansowanie z Programu WT RCz–RP, realizowane w miejscach o dużym obciążeniu ekologicznym (która aktualnie jest przedmiotem intensywnych działań lub na razie tylko ewidencji), realizować można wyłącznie na podstawie oceny ich potencjalnego oddziaływania na jakość i ilość wód na obszarach zanieczyszczonych działalnością człowieka. Realizacja projektów częściowych może wpłynąć na warunki przepływu wód powierzchniowych i podziemnych, mieszających się w kolektorach z wodami podziemnymi o różnym składzie chemicznym i stopniu zanieczyszczenia, wody te mogą być pod wpływem stref infiltracji itp.

Opinia Wydziału ds. Gospodarki Odpadami Czeskiego Inspektoratu Środowiska

- l) Współpraca między Republiką Czeską a Polską w sferze gospodarki odpadami przedstawiona została w raporcie na poziomie bardzo ogólnym, bez konkretnych propozycji potencjalnej współpracy (rozdział C.3.6, C.3.10 i C.4 raportu).

Odpowiedź na opinię:

Ad a) W procesie przygotowania Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027 wzięli udział przedstawiciele Instytucji Zarządzającej Programu (RCz) i Instytucji Krajowej (Polska) oraz kluczowe podmioty z obu krajów, m.in. przedstawiciele urzędów regionalnych (czeskie urzędy

krajские, polskie urzędy marszałkowskie), euroregionów na granicy czesko-polskiej, izby gospodarcze i partnerzy społeczni, reprezentujący sektor edukacji i związki zawodowe). Podczas przygotowań Programu wzięto pod uwagę różne warianty alternatywne poszczególnych części Programu, jednak rezultatem prac musi być przedstawienie koncepcji tylko w jednym wariantcie. Dotyczy to potencjalnych wariantów rozwiązania regulacji liczby odwiedzających. Co więcej, Program nie zagłębia się w takie szczegóły nawet na poziomie potencjalnych działań. Z drugiej strony, w rozdziale 10 Oceny wśród zaleceń na rzecz minimalizacji potencjalnie negatywnych wpływów Priorytetu 2 – Turystyki wymienione jest monitorowanie liczby odwiedzin i wykorzystania jego wyników do zarządzania intensywnością ruchu turystycznego.

Program nie posiada kompetencji do ogłaszania moratoriów na zajmowanie gruntów przeznaczonych do zalesienia na terenach przygranicznych, co więcej: nie konkretyzuje on ani nie lokalizuje żadnego projektu, wyłącznie potencjalne działania, które nie obejmują zajęcia żadnych konkretnych gruntów przeznaczonych do zalesienia. W rozdziałach 6 i 10 Oceny podkreślono, że niezbędna jest minimalizacja zajmowania gruntów rolnych i gruntów do zalesienia. Ochronę gruntów leśnych powinno zatem zapewnić konsekwentne sprawowanie administracji państwowej na etapie zatwierdzania konkretnych projektów, z wykorzystaniem procedur EIA, oceny oddziaływania na sieć Natura 2000 i oceny biologicznej oraz spełnienia wymagań stawianych przez przepisy prawa budowlanego w obu krajach.

Ad b) W ramach Oceny ustosunkowano wszystkie priorytety, cele szczegółowe i potencjalne działania Oceny do celów referencyjnych ochrony środowiska, w tym celów ukierunkowanych na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu, środowiska wodnego, lasu itd. Zgodnie z powyższą uwagą najważniejsze potencjalne negatywne wpływy wskazano w priorytetach 2 Turystyka i 2 Transport (zob. szczegółowa struktura przedstawionej wersji Programu), które pokrywają się z celami szczegółowymi, określonymi w fazie Raportu. W przypadku priorytetów, celów szczegółowych i potencjalnych działań, które realizują wymienione cele, sformułowano zalecenia, których celem jest zniwelowanie ich negatywnego oddziaływania na środowisko (zob. rozdziały 6 i 10 niniejszej Oceny). Powyższe zalecenia składają się również na propozycję Zawiadomienia (rozd. 15 Oceny). Program w priorytecie 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko wymienia również działania, mające na celu wsparcie przystosowania krajobrazu do skutków zmiany klimatu, wsparcie bioróżnorodności i redukcję oddziaływania ruchu turystycznego.

Ad c) Kwestia redukcji oddziaływania ruchu turystycznego, w tym regulacja liczby odwiedzin w najczęściej odwiedzanych miejscach (np. okolice Broumova) znalazła się w zaleceniach uwzględnionych w rozdziale 10. Program nie posiada kompetencji do ogłaszania moratoriów na zajmowanie gruntów przeznaczonych do zalesienia na terenach przygranicznych, co więcej: nie konkretyzuje on ani nie lokalizuje żadnego projektu, wyłącznie potencjalne działania, które nie obejmują zajęcia żadnych konkretnych gruntów przeznaczonych do zalesienia (zob. odpowiedź na uwagę a). Kwestii sposobu i formy oczyszczania ścieków nie można rozwiązać na poziomie ogólności, jaką posiada Program, ponieważ nie określono w nim żadnych konkretnych działań ani ich lokalizacji.

Ad d) Działania Programu nie koncentrują się na problematyce zanieczyszczenia powietrza. Służą do tego inne typy programów operacyjnych (np. Program Operacyjny Środowisko w Republice Czeskiej). Niemniej jednak jednym z celów referencyjnych ochrony środowiska w Ocenie jest właśnie powietrze, a w stosunku do tego celu oceniono priorytety Programu. Program nie obejmuje potencjalnych działań o znacząco negatywnym oddziaływaniu na środowisko. Można założyć umiarkowanie pozytywne oddziaływanie dzięki poprawie jakości dróg i wsparcia transportu kolejowego na atmosferę; z uwagi na brak lokalizacji nie sposób jednak ocenić, czy nie będą dominować potencjalne umiarkowanie negatywne wpływy modernizacji dróg na krajobraz i przyrodę.

Ad e) Jak już stwierdzono w odpowiedzi na uwagę d), działania Programu nie koncentrują się na problematyce zanieczyszczenia powietrza. Służą do tego inne typy programów operacyjnych (np. Program Operacyjny Środowisko w Republice Czeskiej). Zob. całą odpowiedź, która odnosi się również do uwagi e).

Ad f) Problematykę jakości powietrza poruszono w rozdziale 2 Oceny, zaś rozdział ramowy D raportu w Ocenie zastąpiono rozdziałem 6, który obejmuje najważniejsze wnioski Oceny, a także rozdziałem 10, w którym uwzględniono najważniejsze zalecenia. Wpływ górnictwa odkrywkowego uwzględniono wśród głównych problemów środowiska na obszarze programowania (rozdział 4), zarówno w perspektywie oddziaływania na atmosferę, jak i generowany hałas, oddziaływanie na przyrodę, wody itp.

Ad g) Z uwagi na powyższą opinię opracowano ocenę wpływu koncepcji na obszary sieci Natura 2000), która stanowi załącznik nr 1 do niniejszej Oceny.

Ad h) Zalecenia dotyczące ograniczenia oddziaływania na SOOS i OSOP obejmują sporządzenie oceny oddziaływania koncepcji na sieć Natura 2000, która stanowi załącznik nr 1 do niniejszej Oceny.

Ad i) W Ocenie uwzględniono kwestie poruszone w opinii: zarówno zarządzanie liczbą odwiedzin, jak i przystosowanie do skutków zmiany klimatu (zob. rozdział 6 i 10 Oceny). Odpowiedź na pozostałe kwestie – zob. wyżej. Zalecenia w rozdziale 10 obejmują uwagi dotyczące niewskazanego zalesiania lub rewitalizacji w postaci infrastruktury zielonej kosztem naturalnej renaturyzacji i różnorodności biologicznej.

Ad j) Terminologię Oceny zmieniono zgodnie z zaleceniami.

Ad k) rodzaje ryzyka, wskazane w opinii, wzięto pod uwagę w Ocenie oddziaływania Programu na środowisko.

Ad l) Program nie przewiduje wspólnych działań w dziedzinie gospodarki odpadami. Poziom opis problematyki wynika z tego, że dane po obu stronach granicy trudno porównać.

Ad 12) Główny Inspektorat Sanitarny, Polska

Zgłasza następujące uwagi:

- a) Prognozę oddziaływania na środowisko projektu Program Współpracy Transgranicznej Czechy – Polska na lata 2021–2027 należy sporządzić zgodnie z art. 51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, a także zawierać ocenę jakościową i ilościową wpływu realizacji Programu na poszczególne elementy środowiska. Zadaniem Głównego Inspektoratu Sanitarnego jest wiarygodna ocena oddziaływania Programu na zdrowie ludzi, szczególnie w perspektywie:
  - ekspozycji na hałas, wibracje, pole elektromagnetyczne i zanieczyszczenia powietrza,
  - niebezpieczeństw dla ujęć i zbiorników wody przeznaczonej do użytku przez człowieka, w tym stref ochronnych ujęć wody,

- niebezpieczeństw dla wód podziemnych, zwłaszcza zaś dla Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, znajdujących się na terytorium państwa (należy uwzględnić zakazy, obowiązki i ograniczenia związane z ochroną zbiorników wodnych),
  - utrzymania dopuszczalnego poziomu hałasu na obszarach podlegających ochronie akustycznej, zwłaszcza zaś na obszarach zamieszkałych przez człowieka, w budynkach przeznaczonych do stałego lub tymczasowego pobytu dzieci i młodzieży (obiekty szkolne) oraz na terenach rekreacyjnych i wypoczynkowych,
  - spełnienia należytych standardów jakości powietrza atmosferycznego.
- b) W dokumencie tym można również uwzględnić kwestie związane z ochroną przed promieniowaniem elektromagnetycznym EMF i jego potencjalne skutki zdrowotne.
- c) Prognoza oddziaływania na środowisko powinna odnosić się do pełnej wersji projektowanego dokumentu i obejmować wszystkie planowane działania, które mogą mieć znaczący wpływ na środowisko, zarówno w fazie realizacji, jak i operacji. Jeżeli w kolejnej fazie do projektu dokumentu wprowadzone zostaną kolejne zapisy, istotne z punktu widzenia adekwatności strategicznej oceny jego oddziaływania na środowisko, zapisy te powinny zostać uwzględnione w prognozie.
- d) Ponadto, w razie stwierdzenia ryzyka negatywnego oddziaływania na zdrowie i życie ludzi, związanego z realizacją działań określonych w Programie, w prognozie oddziaływania na środowisko, w projekcie Programu należy szczególnie uwzględnić możliwe sposoby ich skutecznej eliminacji lub maksymalnego ograniczenia.

Co więcej, zgodnie z 3 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, podkreślić należy, że jeśli w ustawie mowa jest o oddziaływaniu na środowisko, rozumie się przez to również oddziaływanie na zdrowie człowieka.

Odpowiedź na opinię:

Ad a) Ocenę opracowano w oparciu o ustawę nr 100/2001 Sb. (Dz. U. Republiki Czeskiej) o ocenie oddziaływania na środowisko, zgodnie z późniejszymi zmianami oraz Zaleceniami metodologicznymi oceny oddziaływania koncepcji ogólnych na środowisko (Dziennik

Urządowy Ministerstwa Środowiska nr 1/2019). Dotyczy to również rozdziału 2 Oceny, w którym opisano aktualny stan środowiska, jak i rozdziału 6, w którym scharakteryzowano potencjalne oddziaływanie Programu (w wersji zaproponowanej) na środowisko. Dzięki kompatybilności obu ustaw krajowych z Dyrektywą 2001/42/WE, zapewniono zgodność z powyższym wymaganiem, Zgodnie z ww. metodologią pod kątem treści, zakresu i potencjalnego oddziaływania ocenianej koncepcji, podkreślono te kwestie środowiskowe, które są istotne z punktu widzenia potencjalnego oddziaływania realizacji Programu Interreg Cz-PL 2021–2027. Szczególną uwagę poświęcono zatem kwestii ochrony wód, zapewnienia zasobów wody pitnej, ochrony przed hałasem, ochronie atmosfery itd. – zarówno w rozdziałach o charakterze analitycznym (2 i 4), oceniającym (6), jak i obejmujących zalecane działania zapobiegawcze (10). W przypadku promieniowania elektromagnetycznego w Ocenie zwrócono uwagę na ewentualne ryzyko wiążące się z rozwojem technologii zintegrowanego systemu ratownictwa (Priorytet 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko).

Ad b) Z uwagi na charakter Programu nie przewiduje się ryzyka związanego z promieniowaniem elektromagnetycznym. Jedynym, choć mało prawdopodobnym wyjątkiem, może być rozwój sprzętu i technologii zintegrowanego systemu ratownictwa (Priorytet 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko). zob. odpowiedź ad a).

Ad c) Ocenę opracowano na podstawie ostatecznej wersji propozycji Programu (zob. wersja nr 5 z lipca 2021). Jeżeli pojawią się zmiany w dokumencie, które będą mieć wpływ na adekwatność Oceny, należy postępować zgodnie z przepisami ustawy nr 100/2001 Sb., zgodnie z późniejszymi zmianami.

Ad d) Ocena zawiera rozdział 10, którego głównym celem jest sformułowanie najważniejszych działań, których celem jest zapobieganie, eliminacja, minimalizacja i kompensacja negatywnego oddziaływania celów, priorytetów i działań Programu.

Ad 13) Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

Treść komunikatu:

- a) Odwołując się do części Programu WT RCz–PL, która będzie dotyczyć działań realizowanych na terytorium Polski (z uwagi na ograniczone kompetencje Dyrektora Generalnego Ochrony Środowiska), należy podkreślić, że prognoza oddziaływania musi

być zgodna z przepisami art. 51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 ustawy o ocenie oddziaływania na środowisko.

- b) Z związku ze stwierdzonym stanem środowiska oraz specyfiką działań i przedsięwzięć objętych Programem należy określić przewidywane znaczące wpływy na środowisko. Analizie podlegają wpływy bezpośrednie, pośrednie, wtórne i skumulowane, bez względu na czas ich trwania. Zgodnie z powyższymi przepisami należy ocenić pozytywne i negatywne oddziaływanie na środowisko, w tym: ludzi, zwierzęta, rośliny, powierzchnię gleby, wodę i warunki atmosferyczne, z uwzględnieniem relacji między elementami środowiska a wpływami na te elementy. W celu analizy skumulowanego oddziaływania działań zakładanych w Programie i innych projektach zrealizowanych lub zaplanowanych do realizacji, nieobjętych dokumentem, należy wziąć pod uwagę treść takich planów, strategii, polityk itp., które przewidują działania o podobnej tematyce w podobnej lokalizacji.
- c) Jeżeli w PWTRCzPL zaplanowane zostaną konkretne projekty, na potrzeby których opracowano już raport oddziaływania na środowisko albo wydano decyzję o warunkach środowiskowych, w prognozie należy zawrzeć informacje z takich dokumentów. Jeżeli nie opublikowano jeszcze powyższych raportów lub decyzji, należy wykorzystać analizy na podobnym poziomie szczegółowości obiektywnie dostępnych informacji.
- d) Należy również zaproponować, w jakich kierunkach pójdą działania i rozwiązania o charakterze zapobiegawczym, ograniczającym lub potencjalnie kompensującym negatywne oddziaływania na środowisko, które mogą wynikać z wdrażania projektu dokumentu. Należy również przeprowadzić szczegółową analizę rozwiązań alternatywnych wobec proponowanych planów. W tym miejscu warto podkreślić, że tzw. wariant zerowy (całkowity brak realizacji projektu) nie stanowi jednego z wariantów wdrażania.
- e) W prognozie należy przedstawić propozycje dotyczące metod monitorowania skutków realizacji zadań wynikających z dokumentu, które m.in. pozwalałyby określić, czy w należyty sposób oceniono zakres ich oddziaływania na środowisko, w tym przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 oraz ocenić efektywność proponowanych działań zapobiegawczych. Należy podkreślić, że wskaźników stosowanych do monitorowania postępów wdrażania Programu nie powinno się mylić z systemem monitorowania

oddziaływania Programu na środowisko, wynikającego z wdrażania dokumentu programowego.

- f) Odwołując się do szczególnych cech wybranych elementów prognozy, należy podkreślić konieczność określenia oddziaływania wdrażania Programu na stan i działanie obszarów objętych ochroną zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie środowiska (Dz. U. 2020, poz. 55, tekst jednolity), a zwłaszcza na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz nienaruszalność tych obszarów. W trakcie przeprowadzania analiz obszarów Natura 2000 oprócz określenia charakteru oddziaływania należy określić również ich natężenie, tj. czy są one znaczące (natężenie trzeba określić również w przypadku pozostałych elementów środowiska). Jeżeli wskazane zostaną znaczące negatywne wpływy na obszary sieci Natura 2000 w rozumieniu art. 3 ust. 1 punkt 17 ustawy o ocenie oddziaływania na środowisko albo jeżeli oddziaływania tego nie sposób wykluczyć, zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy o ocenie oddziaływania na środowisko, projektu dokumentu nie można zatwierdzić, jeżeli z oceny strategicznej oddziaływania na środowisko wynika, że jego wdrażanie może mieć znaczący negatywny wpływ na obszary Natura 2000 i nie zostaną spełnione wszystkie warunki wymienione w art. 34 ustawy o ochronie środowiska.
- g) Z uwagi na lokalizację obszarów, których dotyczy ocena, należy zbadać i uzasadnić możliwość znaczącego oddziaływania na środowisko o charakterze transgranicznym. na skutek wdrażania Programu.
- h) Zalecamy podanie lokalizacji planowanych działań na mapach, w ramach form wykorzystania przestrzeni i obszarów objętych szczególną ochroną. Zobrazowanie przestrzennego znajduje uzasadnienie również we wszystkich pozostałych zjawiskach określonych mianem istotnych, zjawiskach o charakterze przestrzennym i interakcjach takich zjawisk. Przygotowując prognozę, należy wziąć pod uwagę również instrukcje Komisji Europejskiej, dotyczące włączenia problematyki zmiany klimatu i różnorodności biologicznej do strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.
- i) Jeżeli chodzi o przyszłą treść Programu, należałoby włączyć do tego dokumentu kryteria selekcji projektów, które charakteryzują się najmniejszym oddziaływaniem na środowisko.

Odpowiedź na opinię:

Ad a) Podobnie jak w przypadku odpowiedzi na uwagi powyżej, należy podkreślić, że Ocenę opracowano zgodnie z wymaganiami ustawy Republiki Czeskiej nr 100/2001 Sb. (Dz. U. Republiki Czeskiej) o ocenie oddziaływania na środowisko, zgodnie z późniejszymi zmianami oraz Zaleceniami metodologicznymi oceny oddziaływania koncepcji ogólnych na środowisko (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Środowiska nr 1/2019). Dotyczy to również rozdziału 2 Oceny, w którym opisano aktualny stan środowiska, jak i rozdziału 6, w którym scharakteryzowano potencjalne oddziaływanie Programu (w wersji zaproponowanej) na środowisko. Dzięki kompatybilności obu ustaw krajowych z Dyrektywą 2001/42/WE, zapewniono zgodność z powyższym wymaganiem.

Ad b) Wymagania te są identyczne jak wymagania cytowanej ustawy Republiki Czeskiej nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, zgodnie z późniejszymi zmianami oraz Zaleceniami metodologicznymi oceny oddziaływania koncepcji ogólnych na środowisko (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Środowiska nr 1/2019). Wymagania te zostały zatem uwzględnione w Ocenie.

Ad c) W Programie nie zaplanowano konkretnych projektów, a wśród potencjalnych działań nie można wskazać żadnego, dla którego w Programie określony byłby zakres, lokalizacja lub jakiegokolwiek inne atrybuty.

Ad d) Ocena zawiera rozdział 10, którego głównym celem jest sformułowanie najważniejszych działań, których celem jest zapobieganie, eliminacja, minimalizacja i kompensacja negatywnego oddziaływania celów, priorytetów i działań Programu. Jeżeli chodzi o alternatywy: W procesie przygotowania Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027 wzięli udział przedstawiciele Instytucji Zarządzającej Programu (RCz) i Instytucji Krajowej (Polska) oraz kluczowe podmioty z obu krajów, m.in. przedstawiciele urzędów regionalnych (czeskie urzędy krajskie, polskie urzędy marszałkowskie), euroregionów na granicy czesko-polskiej, izby gospodarcze i partnerzy społeczni, reprezentujący sektor edukacji i związki zawodowe). Podczas przygotowań Programu wzięto pod uwagę różne warianty alternatywne poszczególnych części Programu, jednak rezultatem prac musi być przedstawienie koncepcji tylko w jednym wariantcie. Cele zostaną osiągnięte dzięki realizacji projektów, które muszą mieścić się w ramach określonych przez koncepcję i spełniać

z góry określone warunki. Z uwagi na fakt, że w Programie określono wyłącznie potencjalne działania, za wariant realizacji Programu uznać można realizację konkretnych projektów, które uzyskają wsparcie, a z uwagi na ogólny charakter Programu na razie nie zostały określone.

Ad e) W Ocenie zaproponowano sposób monitorowania koncepcji (zob. rozdział 9 Oceny), który zgodnie z wymaganiami podmiotu opiniującego nie jest identyczny ani nie sposób go pomylić z systemem monitorowania wdrażania dokumentu.

Ad f) W ramach Oceny poświęcono należytą uwagę problematyce sieci Natura 2000; w oparciu o wymagania organów ochrony przyrody, zgodnie z § 45i ustawy nr 114/1992 Sb., o ochronie przyrody i krajobrazu, zgodnie z późniejszymi zmianami, opracowano osobną ocenę (ocenę oddziaływania koncepcji na przedmiot ochrony i nienaruszalności SOOS i OSOP). Wnioski włączono do Oceny.

Ad g) Program z uwagi na swój charakter podlega ocenie transgranicznej, zgodnie ze szczególną częścią ustawy nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, zgodnie z późniejszymi zmianami. W ramach Oceny zbadano oddziaływanie na terytoria innych państw, zwłaszcza Niemcy (Saksonię) i Słowację. Nie stwierdzono żadnych znaczących negatywnych wpływów na kraje sąsiednie.

Ad h) Na Program nie składają się żadne konkretne projekty ani propozycje, które można by było zlokalizować na mapach. Mapy są częścią Oceny oddziaływania na środowisko lub oceny oddziaływania na sieć Natura 2000 wyłącznie w takich przypadkach, w których jest to stosowne z uwagi na przedmiot oceny. Zgodnie z cytowanymi wymaganiami KE w ocenie wzięto pod uwagę problematykę różnorodności biologicznej oraz skutków zmiany klimatu i przystosowaniem się do nich.

Ad i) W ocenie zaproponowano metodę selekcji projektów w postaci systemu środowiskowych kryteriów selekcji, powiązanego z systemem celów referencyjnych ochrony środowiska, do którego odnosi się ocena Programu (zob. rozdział 11 Oceny).

OPINIE NIEZAWIERAJĄCE UWAG ANI ZALECEŃ

Poniższe opinie albo nie zawierały żadnych uwag do projektu Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027 ani do raportu w rozumieniu § 10c) ustawy nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, zgodnie z późniejszymi zmianami, albo też zawierały wyłącznie pozytywne komentarze. Oceny te ponumerowano zgodnie z powyższą tabelą.

Ad 8) Urząd krajowy w Hradcu Králové, Departament ds. środowiska i rolnictwa

Ad 3) Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej, Departament ds. Odpadów

Ad 7) Urząd krajowy w Libercu, Václav Žídek – członek Rady Kraju Libereckiego, w funkcji kierownika resortu środowiska i rolnictwa

Ad 9) Urząd krajowy w Libercu

14.3 Odpowiedź na wymagania przedstawione w ramach screeningu

1) Należy ocenić, czy Program i jego priorytety, cele i działania są zgodne z zatwierdzonymi dokumentami koncepcyjnymi w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu na poziomie UE i na poziomie krajowym (w Republice Czeskiej są to np. Krajowy program ochrony przyrody i krajobrazu Republiki Czeskiej na lata 2020–2025, Krajowa polityka ochrony środowiska Republiki Czeskiej 2030 z perspektywą do 2050 r.. Strategia ochrony bioróżnorodności Republiki Czeskiej 2016–2025 (2016) oraz krajowe priorytety w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu, określone w Polityce rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej, zgodnie z Aktualizacjami nr 1, 2, 3 i 5).

Przyjęto. Z uwagi na to, że jest to Program transgraniczny, który obejmuje części terytoriów dwóch państw, w rozdziałach 1.3 i 5 Oceny uwzględniono w pierwszej kolejności cele strategii międzynarodowych (UE) i najważniejszych strategii obu krajów w sferze ochrony środowiska i rozwoju regionalnego. Są to zatem Polityki krajowe środowiska Czech i Polski oraz Strategie rozwoju regionalnego Czech i Polski. Zakres celów powyższych strategii jest na tyle szeroko zakrojony, że do celów referencyjnych ochrony środowiska włączyć można cele związane z ochroną różnorodności biologicznej i przyrody, ochrony krajobrazu, środowiska wodnego, gleby i lasu itp.

2) Należy ocenić zgodność Programu z zatwierdzonymi krajowymi dokumentami koncepcyjnymi w zakresie przystosowania do zmiany klimatu i ochrony atmosfery w Czechach i w Polsce, a także na poziomie UE (w Czechach jest to np. Strategia przystosowania do zmian klimatycznych w Republice Czeskiej, Krajowy plan działań mających na celu przystosowanie do zmian klimatu Republiki Czeskiej, Koncepcja obrony przed skutkami suszy na terytorium Republiki Czeskiej i Polityka ochrony klimatu Republiki Czeskiej).

Przyjęto. Z uwagi na to, że jest to Program transgraniczny, który obejmuje części terytoriów dwóch państw i który opiera się na Politykach UE na lata 2021–2027, w rozdziałach 1.3 i 5 Oceny uwzględniono w pierwszej kolejności cele strategii międzynarodowych (UE) i najważniejszych strategii obu krajów w sferze ochrony środowiska i rozwoju regionalnego. Są to: Krajowa polityka ochrony środowiska Republiki Czeskiej, Polityka ekologiczna państwa (Polska), oraz Strategia rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej 2021+ i Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (Polska). Zakres powyższych strategii jest na tyle szeroki, by wśród celów referencyjnych środowiska umieścić cele związane z ochroną klimatu i przystosowaniem do jego zmian. W odpowiedzi na wymagania zgłoszone podczas screeningu oceniono Program pod kątem zgodności z powyższymi dokumentami strategicznymi.

3) Należy ocenić zgodność koncepcji z celami dokumentów strategicznych w dziedzinie ochrony atmosfery UE i obu krajów (w Republice Czeskiej jest to Aktualizacja Krajowego programu obniżenia emisji Republiki Czeskiej oraz programy poprawy jakości powietrza w poszczególnych strefach i aglomeracjach).

Przyjęto. Z uwagi na to, że jest to Program transgraniczny, który obejmuje części terytoriów dwóch państw i który opiera się na Politykach UE na lata 2021–2027, w rozdziałach 1.3 i 5 Oceny uwzględniono w pierwszej kolejności cele strategii międzynarodowych (UE) i najważniejszych strategii obu krajów w sferze ochrony środowiska i rozwoju regionalnego. Są to: Krajowa polityka ochrony środowiska Republiki Czeskiej, Polityka ekologiczna państwa (Polska), oraz Strategia rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej 2021+ i Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (Polska). Zakres powyższych strategii jest na tyle szeroki, by wśród celów referencyjnych środowiska umieścić cele związane z ochroną atmosfery i klimatu. W odpowiedzi na wymagania zgłoszone podczas screeningu oceniono Program pod kątem zgodności z powyższymi dokumentami strategicznymi. W celu przeprowadzenia oceny dokumentów polskich należy uwzględnić, że Program po stronie polskiej nie obejmuje większych jednostek administracji samorządowej (co ma miejsce w Czechach), ale tylko części województw, co uniemożliwia aplikację niektórych dokumentów regionalnych na obszarze programowania.

4) Należy ocenić, czy Program uwzględnia cele i działania Długofalowego programu poprawy stanu zdrowia mieszkańców Republiki Czeskiej – Zdrowie dla wszystkich w XXI wieku, Ram strategicznych rozwoju opieki zdrowotnej w Republice Czeskiej do 2030 roku oraz cele i działania analogicznych koncepcji opracowanych na terytorium Polski.

Przyjęto. Z uwagi na to, że jest to Program transgraniczny, który obejmuje części terytoriów dwóch państw i który opiera się na Politykach UE na lata 2021–2027, w rozdziałach 1.3 i 5 Oceny uwzględniono w pierwszej kolejności cele strategii międzynarodowych (UE) i najważniejszych strategii obu krajów w sferze ochrony środowiska i rozwoju regionalnego. Są to: Krajowa polityka ochrony środowiska Republiki Czeskiej, Polityka ekologiczna państwa (Polska), oraz Strategia rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej 2021+ i Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (Polska). Zakres powyższych strategii jest na tyle szeroki, by wśród celów referencyjnych środowiska umieścić cele związane z ochroną zdrowia. W odpowiedzi na wymagania zgłoszone podczas screeningu oceniono Program pod kątem zgodności z powyższym dokumentem strategicznym.

5) Należy ocenić zgodność koncepcji z dokumentami strategicznymi i programami w dziedzinie zrównoważonego rozwoju i odpadów, np. Ramy strategiczne Republiki Czeskiej do 2030 r., Strategia rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej 2021+, Europa 2020, Agenda 2030, Plan gospodarki odpadami Republiki Czeskiej 2015–2024. Należy ocenić zgodność koncepcji z analogicznymi koncepcjami opracowanymi w Polsce.

Przyjęto. Z uwagi na to, że jest to Program transgraniczny, który obejmuje części terytoriów dwóch państw i który opiera się na Politykach UE, w rozdziałach 1.3 i 5 Oceny uwzględniono w pierwszej kolejności cele strategii międzynarodowych (UE) i najważniejszych strategii obu krajów w sferze ochrony środowiska i rozwoju regionalnego. Są to: Krajowa polityka ochrony środowiska Republiki Czeskiej, Polityka ekologiczna państwa 2030 (Polska), oraz Strategia rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej 2021+ i Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (Polska). Zakres powyższych strategii jest na tyle szeroki, by wśród celów referencyjnych środowiska umieścić cele związane z gospodarką odpadami.

6) Należy ocenić wpływ koncepcji na ogólną ochronę przyrody i krajobrazu, w szczególności na elementy krajobrazu, stabilne układy ekologiczne, charakter krajobrazu lub rozdrobnienie krajobrazu oraz zaproponować działania, które mają na celu zapobieganie, eliminację, minimalizację lub kompensację ewentualnych negatywnych wpływów.

Przyjęto. Ochrona przyrody i krajobrazu, w tym ochrona przed zmianą charakteru krajobrazu lub jego rozdrobnieniem, jest jednym z celów referencyjnych ram oceny. Propozycje działań, mających na celu eliminację oddziaływania na powyższe interesy związane z ochroną krajobrazu, uwzględniono w rozdziale 10 Oceny.

7) Należy ocenić oddziaływanie Programu na obszary podlegające szczególnej ochronie, w tym sieć Natura 2000, oraz to, czy na skutek realizacji Programu nie mogą zostać zagrożone przedmioty i cele ochrony sieci obszarów podlegających szczególnej ochronie i sieci Natura 2000. Należy również zaproponować działania, mające na celu zapobieganie, eliminację, minimalizację lub kompensację takich potencjalnie negatywnych wpływów. Duże inwestycje realizować prymarnie poza obszarami podlegającymi szczególnej ochronie i siecią obszarów Natura 2000.

Przyjęto. Oddziaływanie Programu na obszary podlegające szczególnej ochronie oraz kwestię tego, czy jego realizacja nie może zagrozić przedmiotom i celom ochrony, uwzględniono w celach referencyjnych ram oceny (oddziaływania na różnorodność biologiczną). Propozycje działań, mających na celu eliminację oddziaływania na powyższe interesy związane z ochroną krajobrazu, uwzględniono w rozdziale 10 Oceny. Oddziaływanie Programu na przedmioty i cele sieci Natura 2000 oceniono w osobnej ocenie oddziaływania na sieć Natura 2000, zgodnie z § 45i, ustawy nr 114/1992 Sb. (Dz. U. Republiki Czeskiej), zgodnie z późniejszymi zmianami (zob. załącznik nr 1 Oceny). Działania mające na celu zapobieganie, eliminację, minimalizację lub kompensację potencjalnych negatywnych wpływów znalazły się w rozdziale 10 Oceny, a jeśli chodzi o obszary sieci Natura 2000 – w załączniku nr 1. Na Program nie składają się żadne inwestycje, które określono by dokładnie już teraz, zwłaszcza pod kątem ich lokalizacji przestrzennej.

8) Ocena taka powinna obejmować w szczególności ocenę wpływu celu 3 Lepiej skomunikowana Europa (który obejmuje rozwój mobilności, co grozi bezpośrednią ingerencją w obszary sieci Natura 2000, w tym potencjalnym rozdrobnieniem krajobrazu, pogorszeniem jego przepuszczalności z uwagi na migracje zwierząt i zwiększenie intensywności transportu) oraz celu 4 Bardziej społeczna Europa (obejmuje rozwój turystyki i może generować ryzyko wzrostu liczby odwiedzających i związanych z tym negatywnych ingerencji w przedmiot ochrony) w następujących specjalnych obszarach ochrony siedlisk: SOOS Horní Ploučnice (CZ0513506), SOOS Ralsko (CZ0510028), SOOS Zaorlicko (CZ0523267), SOOS Králický Sněžník (CZ0530146), SOOS a oraz na obszarach specjalnej ochrony ptaków: Krkonoše (CZ0524044/CZ0521009) i Broumovsko (CZ0521014). Należy ocenić działania w ramach powyższych celów i ich potencjalne oddziaływanie na środowisko oraz wprowadzić takie zasady realizacji Programu, które wyeliminowałyby przygotowanie i realizację projektów o negatywnym wpływie na środowisko.

Przyjęto. Częścią Oceny jest osobna ocena oddziaływania na sieć Natura 2000 w myśl §45i ustawy nr 114/1992 Sb., zgodnie z późniejszymi zmianami (zob. załącznik nr 1 do Oceny).

<p>9) Należy ocenić oddziaływanie Programu na grunty rolne, tzn. czy na skutek realizacji koncepcji nie zostaną zagrożone przedmioty i cele ochrony gruntów rolnych, głównie w kontekście zajmowania gruntów rolnych i gruntów o glebie najwyższych klas (I i II). Ewentualnie należy zaproponować działania zapobiegające wystąpieniu takich negatywnych wpływów.</p>
<p>Przyjęto. Gleba to jeden z celów referencyjnych ram oceny. Oddziaływanie Programu na glebę oceniono w powyższym celu referencyjnym, zaś propozycje działań eliminujących oddziaływanie na grunty rolne znalazły się w rozdziale 10 Oceny.</p>
<p>10) Należy ocenić oddziaływanie Programu na grunty przeznaczone do zalesienia, nie tylko z perspektywy ich potencjalnego zajmowania, ale również innych potencjalnych negatywnych wpływów realizacji celów koncepcji na zadrzewienie i poszczególne składniki lasu. Należy zaproponować działania, które pozwoliłyby na eliminację potencjalnych negatywnych wpływów koncepcji na las.</p>
<p>Przyjęto. Las to jeden z celów referencyjnych ram oceny. Oddziaływanie Programu na środowisko leśne oceniono w powyższym celu referencyjnym, zaś propozycje działań eliminujących oddziaływanie znalazły się w rozdziale 10 Oceny.</p>
<p>11) Należy ocenić oddziaływanie Programu na wody powierzchniowe i podziemne, zatrzymanie wody w krajobrazie, obszary wrażliwe, obszary chronione naturalnej akumulacji wód i strefy ochronne zbiorników wodnych. Należy zaproponować działania, których celem jest minimalizacja ewentualnego negatywnego oddziaływania. Należy ocenić wpływ Programu na ochronę i poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz ekosystemów wodnych. Ocenic zgodność koncepcji z tzw. Ramową dyrektywą wodną.</p>
<p>Przyjęto. Oddziaływanie Programu na wody powierzchniowe i podziemne oceniono za pomocą określonych celów referencyjnych ochrony środowiska. Propozycje działań, mających na celu eliminację oddziaływania na wody powierzchniowe, uwzględniono w rozdziale 10. Ramowa dyrektywa wodna nie obejmuje wskazań, które można by uwzględnić w proponowanej koncepcji. Stanowi podstawę dla uzasadnienia przyszłych propozycji działań i środków, za pośrednictwem interwencji w priorytecie 1 – Zintegrowany system ratownictwa i środowisko (cele szczegółowe iv i viii).</p>

12) Należy ocenić oddziaływanie koncepcji na ekosystemy lądowe i wodne, biotopy i krajobraz, na zajmowanie siedlisk naturalnych, stwarzanie barier migracyjnych oraz synantropizację najbliższego otoczenia budynków.
Przyjęto. Ochrona bioróżnorodności stanowiła istotny element oceny i jeden z celów referencyjnych ram oceny. Oddziaływanie Programu na różnorodność biologiczną oceniono za pomocą odpowiedniego celu referencyjnego.
13) Należy ocenić oddziaływanie zaproponowanych celów i działań Programu na klimat.
Przyjęto. Ochrona klimatu stanowiła istotny element oceny i jeden z celów referencyjnych ram oceny. Oddziaływanie Programu na klimat oceniono za pomocą odpowiedniego celu referencyjnego.
14) W ocenie SEA należy uwzględnić strukturę, zakres i znaczenie dziedzictwa architektonicznego Czech i Polski, a w związku z wartościami kulturowymi danego miejsca specyfikę jednostek terytorialnych w kontekście ochrony krajobrazu w myśl europejskiej Konwencji o ochronie dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy. Należy ocenić, czy konkretne działania i plany inwestycyjne, wynikające z koncepcji, zaplanowano w taki sposób, by nie miały one negatywnego wpływu na jakikolwiek obszar objęty ochroną zabytków w Czechach lub w Polsce.
Przyjęto. Charakter krajobrazu i oddziaływanie na krajobraz uwzględniono w jednym z celów referencyjnych ochrony środowiska. W Programie nie określono żadnych konkretnych działań ani planów inwestycyjnych, wyłącznie typy potencjalnych działań. Nie określono również żadnych konkretnych specyfikacji terytorialnych ani zakresu ewentualnych projektów. Propozycje działań, mających na celu eliminację oddziaływania na powyższe interesy związane z ochroną charakteru krajobrazu uwzględniono w rozdziale 10 Oceny.
15) Należy ocenić, jak Program oddziałuje na wartość zabytków na terytorium chronionych w trybie ustawy 20/1987 Sb. o ochronie zabytków, zgodnie z późniejszymi zmianami, na zachowane dziedzictwo kulturowe (architektoniczne i archeologiczne) oraz na wartości krajobrazu historyczno-kulturowego w Czechach i w Polsce.
Przyjęto. Problematykę oddziaływania na bogactwo kulturowe oceniono w ramach odpowiedniego priorytetu, ukierunkowanego na wsparcie kultury i zrównoważonej turystyki, za pomocą odpowiedniego celu referencyjnego.

<p>16) Jeżeli w projekcie koncepcji określone zostaną konkretne plany inwestycyjne, należy ocenić ich potencjalne oddziaływanie transgraniczne, oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne, w tym oddziaływanie synergiczne i skumulowane, oraz to, czy i jak wzięto pod uwagę potencjał ekologiczny i obciążenie ekologicznego danego obszaru oraz wartości naturalnych krajobrazu. Należy polecić takie miejsca na terytorium programowania, które nadają się do lokalizacji takich inwestycji z uwzględnieniem limitów wykorzystania terenu.</p>
<p>W Programie nie określono żadnych konkretnych planów inwestycyjnych, wyłącznie typy potencjalnych działań. Nie określono również żadnych konkretnych specyfikacji terytorialnych ani zakresu ewentualnych projektów.</p>
<p>17) Oceniając oddziaływanie na zdrowie publiczne, należy położyć nacisk na ryzyko i problemy wiążące się z ekspozycją na hałas i zanieczyszczeniem powietrza.</p>
<p>Przyjęto. Problematyka hałasu stanowiła istotny element oceny i jeden z celów referencyjnych ram oceny.</p>
<p>18) Ustalając kryteria selekcji projektów, należy w maksymalnym możliwym stopniu uwzględnić ochronę przyrody i krajobrazu oraz zdrowia publicznego. Należy w maksymalnym możliwym stopniu wykorzystać brownfieldy.</p>
<p>Przyjęto. Określając kryteria selekcji projektów, wzięto pod uwagę ochronę przyrody. Program nie obejmuje potencjalnych działań, które umożliwiłyby wykorzystanie brownfieldów.</p>
<p>19) W analogicznym zakresie ocenić koncepcję na terytorium Polski.</p>
<p>Przyjęto. Program oceniono na całym obszarze programowania.</p>
<p>20) W Ocenie oddziaływania koncepcji na środowisko i zdrowie publiczne należy odpowiedzieć i uwzględnić wszystkie wymagania określone we wnioskach ze screeningu i opinie, otrzymane przez Ministerstwo Środowiska w trakcie screeningu, odsyłając do konkretnych stron. Przyjęte opinie należy uwzględnić w treści koncepcji i Oceny SEA.</p>
<p>Przyjęto. Wszystkie uwagi uwzględniono, przyjęto lub odpowiedziano na nie – zob. rozdział 14 Oceny.</p>

15 WNIOSKI ORAZ ZALECENIA, W TYM PROJEKT STANOWISKA WOBEC KONCEPCJI

Na podstawie oceny oddziaływania Programu Interreg Czechy – Polska 2021 – 2027 na środowisko można stwierdzić, że nie zidentyfikowano żadnych istotnych negatywnych oddziaływań tego Programu na środowisko oraz zdrowie publiczne, które uniemożliwiałyby jego zatwierdzenie. Dotyczy to zarówno ogólnej oceny Programu, jak i oceny jego priorytetów, celów specyficznych i potencjalnych działań. Stwierdzono wyłącznie potencjalnie umiarkowane oddziaływanie na środowisko, tj. potencjalne ryzyko oraz zaproponowano sposoby jego zapobiegania, eliminacji lub minimalizacji. Oprócz potencjalnego negatywnego oddziaływania stwierdzono oddziaływanie potencjalnie pozytywne.

W oparciu o powyższe można stwierdzić, że przedstawiona koncepcja „Program Interreg Czechy – Polska 2021—2027”

nie niesie z sobą żadnego znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne.

Przeprowadzono również ocenę oddziaływania koncepcji na przedmiot ochrony i nienaruszalność SOOS lub OSOP, zgodnie z § 45i ust. 2 ustawy nr 114/1992 Sb., w zakresie określonym przez Rozporządzenie 142/2018 Sb. o wymaganiach formalnych oceny propozycji i koncepcji na SOOS i OSOP, zgodnie z późniejszymi zmianami. We wnioskach oceny stwierdzono, co następuje:

Przedstawiona koncepcja ani poszczególne cele szczegółowe priorytetów i powiązane z nimi typy działań (potencjalne działania) nie niosą z sobą znaczącego negatywnego oddziaływania na nienaruszalność i przedmioty ochrony SOOS i OSOP w ramach sieci Natura 2000.

W związku z powyższym zalecamy wydanie poniższego stanowiska:

Praga, dnia: .....

Nr: .....

STANOWISKO WOBEC KONCEPCJI

Program Interreg Czechy – Polska 2021-2027

na podstawie § 10 ustawy nr 100/2001 Dz.U., w sprawie oceny oddziaływania na środowisko z późniejszymi zmianami

Składający koncepcję: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego RCz

Podmiot opracowujący koncepcję: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego RCz

Podmiot opracowujący Ocenę: Ing. Bohumil Sulek, CSc.

Na Pláni 2863/9

150 00 Praha 5 - Smíchov

telefon: 00420 602 353 194

e-mail: bob.sulek@seznam.cz

Osoba posiadająca zaświadczenie o kwalifikacjach zawodowych do opracowania dokumentacji i ekspertyz w myśl § 19 ustawy nr 100/2001 Dz. U. z późniejszymi zmianami; nr zaświadczenia: 11038/1710/OHRV/93. Ważność zaświadczenia o kwalifikacjach zawodowych przedłużona do 31.12.2026 r. na mocy Decyzji w sprawie przedłużenia autoryzacji do opracowania dokumentacji i ekspertyz nr: MZP/2021/710/4975 wydanej przez MŚ dnia 30.9.2021.

Zespół wykonawców (w porządku alfabetycznym):

Martina Blahová

Mgr. Zdenek Frélich – Osoba posiadająca zaświadczenie o kwalifikacjach zawodowych do opracowania oceny oddziaływania koncepcji na sieć Natura 2000 w myśl § 45i ustawy nr 114/1992 Dz.U. z późniejszymi zmianami, o ochronie przyrody i krajobrazu, (nr zaświadczenia 101346/ENV/09. Ważność zaświadczenia o kwalifikacjach zawodowych przedłużona do 11.12.2024 (nr zaświadczenia MZP/2019/630/2565)

Mgr. Zuzana Karkoszková

Ing. Jitka Kaslová

RNDr. Radim Misaček

Mgr. Martin Smutný

Mgr. Lenka Trojáčková

Procedura oceny:

Rzeczpospolita Polska wyraziła zainteresowanie wzięciem udziału w międzypaństwowej ocenie w ramach wstępnych rozmów prowadzonych pomiędzy Instytucją Zarządzającą a Instytucją Krajową.

Zawiadomienie o koncepcji, zgodnie z § 10c) ustawy nr 100/2001 Sb., zgodnie z późniejszymi zmianami, zostało doręczone odpowiedniemu organowi Republiki Czeskiej. Zgodnie z przepisami ust. 2, § 10c) cytowanej ustawy² organ ten przestał Zawiadomienie zainteresowanym organom administracyjnym i samorządowym, a w dniu 5.11.2020 Zawiadomienie zostało opublikowane. W dniu tym rozpoczął się screening w myśl § 10d) cytowanej ustawy.

Zawiadomienie o koncepcji w języku polskim zostało przez odpowiedni organ Republiki Czeskiej doręczone Instytucji Krajowej Programu w Rzeczpospolitej Polskiej w dniu 6.11.2020.

Zawiadomienie upubliczniono w Polsce zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa polskiego,

---

² Jeżeli nie określono inaczej, mianem ustawy określa się w tym tekście ustawę nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, zgodnie z późniejszymi zmianami.

uwagi, propozycje i zalecenia ze strony polskiej przekazano odpowiedniemu organowi w Republice Czeskiej.

Zgodnie z wymaganiami ustawowymi, dokument opublikowano.

Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej – Departament ds. Oceny Oddziaływania na Środowisko i Zintegrowanego Systemu Prewencji otrzymał w sumie 13 opinii (dwie z Polski), przy czym 4 z nich nie zawierały uwag. Uwagi co do treści i zakresu opinii wykorzystano jako materiały do screeningu.

Na podstawie opinii przekazanych w odniesieniu do Zawiadomienia (w tym opinii polskiej strony) w dniu 22.1.2021 r. właściwy organ wydał Wnioski z postępowania w sprawie ustalenia zakresu oceny (scoping). Na podstawie Zawiadomienia koncepcji i opinii MŚ RCz DOOŚZSP, stosując kryteria określone w załączniku nr 8 do ustawy 100/2001 Sb. o ocenie oddziaływania na środowisko, zgodnie z późniejszymi zmianami (dalej jako „ustawa o ocenie oddziaływania na środowisko”) przeprowadziło scoping w myśl § 10d ustawy, dochodząc do następującego wniosku:

Program Interreg Czechy – Polska 2021–2027 jest koncepcją zgodną z definicją § 10a ust. 1 lit a) ustawy o ocenie oddziaływania na środowisko, dlatego będzie stanowił przedmiot oceny oddziaływania na środowisko.

W dniu .....MŚ RCz przedłożyło Program Interreg Czechy – Polska 2021 – 2027 wraz z Prognozą w myśl § 10f) cytowanej ustawy.

Propozycja koncepcji, w tym ocena SEA w dniu ..... opublikowano zgodnie z § 16 ustawy o ocenie oddziaływania na środowisko. Konsultacje publiczne Programu Interreg Czechy – Polska 2021–2027, w tym oceny SEA, odbyły się w dniu ....., w ..... Protokół z konsultacji otrzymało MŚ RCz DOOŚZSP w dniu .....

Ocenę SEA opracowano na gruncie ustawy o ocenie oddziaływania na środowisko, w zakresie wymaganym przez zał. 9 ustawy, zgodnie z wymaganiami co do treści i zakresu, określonych we wnioskach ze scopingu, wydanego zgodnie z §10d ustawy. Do oceny wykorzystano metodologię celów referencyjnych ochrony środowiska i zdrowia publicznego, opracowanych w oparciu o obowiązujące dokumenty strategiczne na poziomie krajowym i regionalnym, przede wszystkim w oparciu o porównanie potencjalnego oddziaływania celów i działań koncepcji z określonymi celami referencyjnymi środowiska i zdrowia publicznego oraz potencjalnym oddziaływaniem na

poszczególne komponenty środowiska. Oceniono również zakres oddziaływania, współoddziaływanie i horyzont czasowy takich oddziaływań.

Metodologiczne podstawy opracowania SEA:

- Zalecenia metodologiczne oceny oddziaływania koncepcji ogólnych na środowisko (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej nr 1/2019),

Prognoza oddziaływania Programu opracowana została na podstawie następujących źródeł i działań metodologicznych:

- Analiza stanu środowiska w analizowanym obszarze, w tym charakterystyki podstawowych tendencji rozwojowych;
- Analiza odpowiednich strategicznych dokumentów koncepcyjnych w zakresie rozwoju opracowywanych na szczeblu europejskim i narodowym;
- Określenie ram odniesienia dla potrzeb oceny (zestaw celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska), opracowanych na podstawie celów wybranych dokumentów strategicznych, wyników analizy stanu środowiska na terytorium programowania i odpowiednich uwag zawartych w opiniach wydanych podczas screeningu;
- Ocena potencjalnych działań, priorytetów oraz celów szczegółowych w formie słownej oraz w formie tabeli.
- Zalecenia odnośnie minimalizacji stwierdzonych umiarkowanie negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym propozycja wprowadzenia oceny ramowej do naborów i selekcji projektu do dokumentu Programu.
- Propozycja wskaźników środowiskowych dla celów monitorowania oddziaływania realizacji Programu na środowisko i zdrowie publiczne;
- Propozycja kryteriów środowiskowych służących do wyboru projektów.

Ocena priorytetów, celów szczegółowych i potencjalnych działań miała charakter liczbowy, w formie tabeli, w porównaniu z wybranymi 11 celami referencyjnymi i oceną słowną. Aby stwierdzić oddziaływania, tj. potencjalne ryzyko negatywnego oddziaływania koncepcji na środowisko i zdrowie publiczne, wykorzystano tabele oceny. Oceniając cele strategiczne i

szczegółowe, oceniono spodziewane oddziaływanie na poszczególne komponenty środowiska i zdrowia publicznego, stosując skalę oceny od -2, -1, 0, +1 do +2.

Odróżniono oddziaływanie potencjalnie pozytywne (+) od negatywnego (-) oraz podano ich wartości na skali od 1 do 2. Wartość 0 wskazuje brak oddziaływania lub oddziaływanie bardzo niskie. Oddziaływanie podzielono ze względu na zakres (punktowe, lokalne, regionalne) i czas (krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe). W ramach oceny koncepcji wzięto pod uwagę również oddziaływanie skumulowane, wtórne i synergiczne. Ponieważ działania podane w koncepcji mają szeroki zakres i są sformułowane ogólnie (bez konkretnych propozycji, lokalizacji, zakresu, celu itp.), nie stwierdzono żadnych obiektywnych znaczących skumulowanych oddziaływań koncepcji na środowisko i zdrowie publiczne. Nie stwierdzono żadnych konkretnych negatywnych synergicznych ani skumulowanych form oddziaływania na sieć Natura 2000.

Zwięzły opis koncepcji

Interwencje Programu opierają się na wybranych celach **nowej polityki spójności Unii Europejskiej na okres 2021+**, istotnych dla Programu. Cele te zostały zidentyfikowane jako istotne przez polsko-czeską grupę roboczą, przy zaangażowaniu kluczowych uczestników, w tym przedstawicieli administracji publicznej na obszarze programowania po polskiej i czeskiej stronie granicy (kraje w Republice Czeskiej i urzędy marszałkowskie w Polsce), przedstawicieli Euroregionów i innych instytucji. Poniżej znajduje się lista odpowiednich celów szczegółowych, które stanowią ramę dla Programu Interreg Czechy – Polska 2021-2027:

Tab. 10 Logika interwencji

LOGIKA INTERWENCJI	
Cel polityki	Cele szczegółowe
1 - Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa	iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne
2 – Bardziej przyjazna dla środowiska,	iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i

LOGIKA INTERWENCJI	
Cel polityki	Cele szczegółowe
niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa	katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia
3 – Lepiej połączona Europa	ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej
4 – Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych
Cel specyficzny - Interreg	b) zwiększanie sprawności administracji publicznej w drodze wspierania współpracy prawnej i administracyjnej oraz współpracy między obywatelami, podmiotami społeczeństwa obywatelskiego i instytucjami, w szczególności w celu wyeliminowania przeszkód prawnych i innych przeszkód w regionach przygranicznych
Cel specyficzny - Interreg	c) budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie

Program ponadto obejmuje Priorytety oraz realizujące je działania potencjalne i cele szczegółowe

Zwięzły opis oceny:

Ocena oddziaływania Programu Interreg Czechy – Polska 2021 – 2027 na środowisko została przeprowadzona zgodnie z ustawą w sprawie oceny oddziaływania oraz opracowana w zakresie załącznika nr 9 ustawy nr 100/2001 Dz.U. zgodnie z wynikami screeningu. Na potrzeby przeprowadzenia oceny wykorzystano metodę celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska opracowanych w oparciu o obowiązujące dokumenty strategiczne na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym, czyli porównania możliwego oddziaływania Programu na określone cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska i zdrowia publicznego oraz potencjalnego oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska. Oceniono również zakres takiego oddziaływania, współdziałanie i horyzont czasowy.

Podsumowanie Oceny:

Ministerstwo Środowiska, DOOŚZSP, jako urząd właściwy w myśl § 22 ustawy nr 100/2001 Dz.U., w sprawie oceny oddziaływania na środowisko oraz o zmianie niektórych ustaw (ustawa w sprawie oceny oddziaływania na środowisko) z późniejszymi zmianami

W oparciu o propozycję koncepcji, zawiadomienie, wyniki scopingu, ocenę koncepcji zgodnie z ustawą nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, zgodnie z późniejszymi zmianami, opinii jednostek samorządowych i urzędów administracji państwowej oraz opinii publicznej (konsultacje publiczne)

w y d a j e

pozytywne stanowisko

wobec projektu koncepcji

Program Interreg Czechy – Polska 2021-2027

i zgodnie z § 10g ust. 2 ustawy określa następujące wymagania i zalecenia, które zapewnią minimalne potencjalne oddziaływanie realizacji koncepcji na środowisko i zdrowie publiczne:

Część A. Uwarunkowania pozytywnego stanowiska

1. Wykonawca koncepcji zapewni, by podczas realizacji celów priorytetów i potencjalnych działań Programu wziąć pod uwagę zalecenia dotyczące zapobiegania i minimalizacji potencjalnego negatywnego oddziaływania na środowisko (rozdział 10 Oceny). Zalecenia te będą częścią kolejnych dokumentów programowych – ogłoszeniach o naborach wniosków i instrukcji dla wnioskodawców.
2. Wykluczy się wsparcie projektów, które mogą mieć znaczące negatywne oddziaływanie na obszary podlegające szczególnej ochronie, sieć Natura 2000, szczególnie chronione gatunki, bioróżnorodność i system terytorialny stabilności ekologicznej. Pierwszeństwo otrzymają projekty o oddziaływaniu pozytywnym.
3. Wykonawca koncepcji zapewni uwzględnienie kryteriów środowiskowych, zaproponowanych w rozdziale 11 Oceny w systemie ocen i selekcji projektów do dofinansowania w ramach realizacji Programu.
4. Wykonawca koncepcji opublikuje na swojej stronie internetowej odpowiedzi na wszelkie opinie i uwagi co do treści koncepcji, jak i jej oceny.

Część B. Uwarunkowania pozytywnego stanowiska z punktu widzenia oddziaływań na obszary sieci NATURA 2000

Działania z perspektywy potencjalnego oddziaływania na sieć Natura 2000

Aby zapobiegać, minimalizować i łagodzić potencjalne negatywne oddziaływanie oraz zapewnić lepsze oddziaływanie koncepcji na wartości przyrodnicze i środowisko, zaleca się następujące środki:

- W dziedzinie turystyki dbać o to, aby odwiedzający kierowali się w inne miejsca niż te narażone na największą ekspozycję i najbardziej cenne przyrodniczo.
- Lokalizując działania na obszarach podlegających szczególnej ochronie i obszarach sieci Natura 2000 należy współpracować z odpowiednimi organami ds. ochrony przyrody.

- Modernizując odcinki dróg, należy pamiętać o ich przepuszczalności z punktu widzenia migracji zwierząt (np. zapewniając przepusty, przejścia podziemne, przejścia naziemne itp.).
- W przypadku projektów odpowiadających charakterem definicji przedsięwzięcia zgodnie z Dyrektywą Rady nr 2011/92/UE w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dyrektywa OOS) należy do wniosku o dofinansowanie dołączyć dokument, za pomocą którego właściwy organ wykluczy znaczące negatywne oddziaływanie przedsięwzięcia na obszary Natura 2000. U przedsięwzięć po stronie czeskiej będzie to opinia zgodnie z § 45i ust. 1 ustawy o ochronie przyrody i krajobrazu, lub zakończenie postępowania wyjaśniającego, lub opinia OOS, w przypadku gdy znaczące (negatywne) oddziaływanie zostanie wykluczone. U przedsięwzięć realizowanych po stronie polskiej będą to odpowiednie dokumenty wystawione na podstawie prawa Rzeczypospolitej Polskiej. Nie mogą być wspierane przedsięwzięcia, u których ocena wykaże istotny negatywny wpływ na nienaruszalność obszaru i przedmiot ochrony.

Część C. Zalecenia

5. Podczas realizacji Programu postępować zgodnie z celami Polityk UE 2021-2027, zwłaszcza w zakresie ochrony klimatu, przystosowania do skutków zmiany klimatu, ochrony bioróżnorodności i innych zadań wynikających z Zielonego Ładu.
6. Wspomaganie we współpracy z właściwymi organami ochrony środowiska Republiki Czeskiej i Rzeczypospolitej Polskiej realizacji celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska dotyczących Programu Interreg Czechy – Polska 2020 – 2027.
7. Realizując Program, trzeba mieć na uwadze głównie problematykę ochrony przyrody i krajobrazu, ochrony obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty oraz obszarów specjalnej ochrony ptaków w ramach sieci Natura 2000, ochrony wód, atmosfery, ograniczenie zajmowania gruntów rolnych i leśnych oraz ograniczenie hałasu. Planowane działania należy wykorzystać przede wszystkim w celu poprawy sytuacji na wymienionych obszarach.

8. Wsparcie dla działań mających na celu zachowanie lub zwiększenie zdolności retencyjnych krajobrazu w celu ograniczenia ryzyka występowania i rozmiarów powodzi oraz łagodzenie okresów suszy.
9. Zapewnienie, aby warunki i wymagania zawarte w niniejszej Opinii stały się częścią naborów i procesu selekcji projektów, tak by złagodzić potencjalne oddziaływanie Programu na środowisko.

Niniejsze stanowisko nie stanowi Decyzji w sprawie postępowania administracyjnego. Data wydania stanowiska:

Pieczętka właściwego urzędu:

Imię, nazwisko i podpis upoważnionego przedstawiciela właściwego urzędu:

WYKAZ WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH

Materiały podstawowe

- Projekt analizy społeczno-ekonomicznej Programu Interreg Czechy – Polska 2021-2027, MMR, Praga 2021
- Projekt logiki interwencyjnej Programu Interreg Czechy – Polska 2021-2027 (wersja robocza), MMR, Praha 2020
- Materiały w zakresie polityki środowiskowej, udostępnione przez przedstawicieli polskich regionów w celu opracowania analizy społeczno-ekonomicznej programu Programu Interreg Czechy – Polska 2021-2027
- Ustawa RCz nr 100/2001 Dz. U. o ocenie oddziaływania na środowisko z późn. zm.
- Ustawa RP z dn. 3.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst ujednolicony Dz.U.2021 poz. 247).
- Ustawa RCz nr 114/1992 Dz. U. o ochronie przyrody i krajobrazu z późn.zm.
- Ustawa RP z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 Nr 92 poz. 880),
- Metodyka oceny oddziaływania koncepcji na środowisko, MŚ RCz
- Ochrona środowiska, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2018
- Stan środowiska we województwie śląskim w 2018 roku, Wojewódzki inspektorat ochrony środowiska, Katowice 2019
- Stan środowiska we województwie opolskim w 2018 roku, Wojewódzki inspektorat ochrony środowiska, Opole 2019
- Stan środowiska we województwie dolnośląskim w 2016 roku, Wojewódzki inspektorat ochrony środowiska, Wrocław 2017
- Chytrý M. et al. (2001): Katalog biotopów Republiki Czeskiej, Agencja Ochrony Przyrody i Krajobrazu RCz Praga

- Strony internetowe Ministerstwa środowiska RCz, Czeskiego Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Cenia, itd.:
  - Ministerstwo Środowiska, Cenia, System informacyjny statystyk i raportów, Klíčové indikátory stavu životního prostředí České republiky. [Kluczowe wskaźniki stanu środowiska Republiki Czeskiej] [online], Dostępne na stronach: <http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1506>
  - CENIA (2019): Raport o stanu środowiska w Republice Czeskiej w 2019 roku. ISBN 978-80-87770-99-3. <online>. [cit. 19. 8. 2021] Dostępne na stronach: https://www.cenia.cz/wp-content/uploads/2021/05/Zprava_o_ZP_CR_2019_web.pdf
  - AOPK ČR (2021): Online <https://www.ochranaprirody.cz/>
  - ČHMÚ (2021): Znečištění ovzduší a atmosférická depozice v datech, Česká republika. Tabełární přehled 2020. [online] Zanieczyszczenie powietrza i depozycja atmosferyczna w danych, Republika Czeska. Przegląd tabelaryczny. Dostępne na stronach: https://www.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/tab_roc/2020_enh/index_CZ.html
  - ČSÚ (2021): Český statistický úřad - Czeski Urząd Statystyczny [online]. Dostępne na stronach: <https://www.czso.cz/>
  - CENIA 2018 Raport o stanu środowiska w Republice Czeskiej w 2018 roku. ISBN 978-80-87770-79-5. <online>. [cit. 8. 3. 2020] Dostępne na [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/\\$FILE/OPZPUR-Zprava_ZP_CR_2018_20200207.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/$FILE/OPZPUR-Zprava_ZP_CR_2018_20200207.pdf)
  - CENIA 2017 Raport o stanu środowiska w Republice Czeskiej w 2017 roku CENIA (2017): Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2017. ISBN 978-80-87770-67-2. <online>. [cit. 8. 3. 2020] Dostępne na [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/\\$FILE/OPZPUR-Zprava_ZP_CR_2017-20190116.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/$FILE/OPZPUR-Zprava_ZP_CR_2017-20190116.pdf)
  - CENIA 2016 Raport o stanu środowiska w Republice Czeskiej w 2016 roku CENIA (2016). Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2016. ISBN 978-80-87770-29-0. <online>. [cit. 8. 3. 2020] Dostępne na

[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotního_prostředí_publicace/\\$FILE/SOPSZP-Zprava_ZP_CR_2016-20171211.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotního_prostředí_publicace/$FILE/SOPSZP-Zprava_ZP_CR_2016-20171211.pdf)

- ČHMÚ [Czeski Instytut Hydrometeorologii] (2018a): Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2018 – Zanieczyszczenie powietrza na terytorium Republiki Czeskiej w 2018 roku. <online>. [cit. 8. 3. 2020]. Dostępne na http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/grafroc/18groc/gr18cz/Obsah_CZ.html
- ČHMÚ [Czeski Instytut Hydrometeorologii] (2018b): Znečištění ovzduší na území České republiky. Grafická ročenka 2017. – Zanieczyszczenie powietrza na terytorium Republiki Czeskiej w 2018 roku. Rocznik graficzny 2017. <online>. [cit. 2. 3. 2020]. Dostępne na http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/grafroc/17groc/gr17cz/Obsah_CZ.html
- Pretel, J., Metelka, L., Novický, O., Daňhelka, J., Rožnovský, J., Janouš, D. i inni. (2011). Zpřesnění dosavadních odhadů dopadu klimatické změny v sektorech vodního hospodářství, zemědělství a lesnictví a návrhy adaptačních opatření. TECHNICKÉ SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ PROJEKTU VaV – Doprecyzowanie dotychczasowych szacunków oddziaływania zmiany klimatycznej w sektorach gospodarki wodnej, rolnictwa i leśnictwa oraz propozycje środków adaptacyjnych. STRESZCZENIE TECHNICZNE WYNIKÓW PROJEKTU VaV, SP/1a6/108/07 v letech 2007–2011. Praha: ČHMÚ. <online>. [cit. 4. 3. 2020] Dostępne na [http://www.chmi.cz/files/portal/docs/meteo/ok/klimazmena/files/vav TECHNICE SHRNU TI_2011.pdf](http://www.chmi.cz/files/portal/docs/meteo/ok/klimazmena/files/vav_TECHNICKE_SHRNU TI_2011.pdf)
- VISOH (2021): Veřejné informace o produkci a nakládání s odpady – Publiczne dostępne informacje o produkci i utylizacji odpadów. <online>. [cit. 17. 8. 2021]. Dostępne na <https://isoh.mzp.cz/visoh>
- VÚLHM, v. v. i. (2019): Škodliví činitelé v lesích Česka 2018/2019 In: Zpravodaj ochrany lesa. Svazek 23/2019. Czynniki szkodliwe w lasach Republiki Czeskiej 2018/2019 w: Biuletyn o ochronie lasów. Tom 23/2019. Dostępne na <https://www.vulhm.cz/aktivity/vydavatelska-cinnost/zpravodaj-ochrany-lesa/>

- Komisja Europejska (2020): Nowa polityka spójności 2021–2027. Niezatwierdzony projekt. Dostępne na https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/2021_2027/
- ONZ (2015): Agenda ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. <online>. [cit. 5. 3. 2020]. Dostępne na <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Republiki Czeskiej (2019): Strategia rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej 2021+. <online>. [cit. 5. 3. 2020]. Dostępne na <https://mmr.cz/getmedia/58c57a22-202d-4374-af5d-cbd8f9454adb/SRR21.pdf.aspx?ext=.pdf>
- Rada Ministrów Republiki Czeskiej (2017): Ramy strategiczne zrównoważonego rozwoju – Republika Czeska 2030. <online>. [cit. 5. 3. 2020]. Dostępne na <https://www.cr2030.cz/strategie/dokumenty-ke-stazeni/>
- Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej (2012, akt. 2016): Polityka państwowa środowiska Republiki Czeskiej na okres 2012–2020 <online>. [cit. 5. 3. 2020]. Dostępne na [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi/\\$FILE/SOPSZP-Aktualizace_SPZP_2012-2020-20161123.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi/$FILE/SOPSZP-Aktualizace_SPZP_2012-2020-20161123.pdf)
- Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej (2016): Strategia ochrony bioróżnorodności Republiki Czeskiej 2016–2025. <online>. [cit. 5. 3. 2020]. Dostępne na [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/4A46CA81084E521FC1258050002DAE0C/\\$file/SOBR_CR_2016-2025.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/4A46CA81084E521FC1258050002DAE0C/$file/SOBR_CR_2016-2025.pdf)
- Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej (2015). Strategia przystosowania się do zmian klimatu w Republice Czeskiej. <online>. [cit. 5. 3. 2020]. Dostępne na [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zmena_klimatu_adaptacni_strategie/\\$FILE/OEOK-Adaptacni_strategie-20151029.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zmena_klimatu_adaptacni_strategie/$FILE/OEOK-Adaptacni_strategie-20151029.pdf)
- Ministerstwo Zdrowia Republiki Czeskiej (2014): Zdrowie 2020 – Narodowa strategia ochrony, wsparcia i profilaktyki zdrowotnej. <online>. [cit. 5. 3. 2020]. Dostępne na https://www.mzcr.cz/Verejne/dokumenty/zdravi-2020-narodni-strategie-ochrany-a-podpory-zdravi-a-prevence-nemoci_8690_3016_5.html

- Ministerstwo Zdrowia Republiki Czeskiej (2006): Długofalowy plan poprawy stanu zdrowia mieszkańców Republiki Czeskiej – zdrowie dla wszystkich w XXI wieku. <online>. [cit. 5. 3. 2020]. Dostępne na https://www.mzcr.cz/dokumenty/zdravi-pro-vsechny-v-stoleti_2461_1101_5.html
- Komisja Europejska (2020): Zielony ład dla Europy. online. Dostępne na: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_cs
- Commission of the European Communities (2009): A Strategy For The Sustainable Development of European Aquaculture. Online. Dostępne na: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0162:FIN:EN:PDF>
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Republiki Czeskiej (2019): Koncepcja krajowa realizacji polityki spójności po 2020 roku. online. Dostępne na: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/koncepce-cr-pro-politiku-soudrznosti-2021>

STRONY INTERNETOWE

www.chmi.cz, www.aopk.cz, www.geoportal.cenia.cz, www.csu.cz, www.veronika.cz,
www.mzp.cz, www.vlada.cz, www.strukturalni-fondy.cz, www.lesycr.cz, www.kurovcoveinfo.cz,
www.szif.cz, www.czechinvest.org, www.visoh.cz, www.incien.org, www.unesco-czech.cz,
www.issar.cenia.cz.